

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI

KARS MÜZESİ'NDE BULUNAN ETNOGRAFİK MADENİ TAKILAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
AHMET ERK

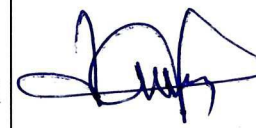
DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ ERCAN ÇALIŞ

Bu çalışma Y.Y.Ü. Bilimsel Araştırma Projeleri Başkanlığı Tarafından
SYL-2018-7247 No'lu Proje olarak desteklenmiştir.

VAN-2019

TEZ KABUL VE ONAY FORMU

Ahmet ERK tarafından hazırlanan “Kars Müzesi’nde Bulunan Etnografik Madeni Takılar” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sanat Tarihi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.	
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ercan ÇALIŞ Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	
Başkan : Prof. Dr. Recai KARAHAN Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ebru SUBAŞI Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ardahan Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	17.06.2019
Yedek Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KULAZ Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	
Yedek Üye : Dr. Öğr. Üyesi Oktay BAŞAK Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum	
Tez Savunma Tarihi:	17.06.2019
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum. Doç. Dr. Bekir KOÇLAR Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü	

ETİK BEYAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;**

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

AHMET ERK

15.06.2019

(Yüksek Lisans)

Ahmet ERK

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Haziran, 2019

KARS MÜZESİ'NDE BULUNAN ETNOGRAFİK MADENİ TAKILAR

ÖZET

Doğu Anadolu bölgesinde yer alan Kars ili ilk çağlardan beri önemli medeniyetleri içinde barındırmış, ev sahipliği yapmış ve bir uygarlık merkezi haline gelmiştir. Geçmişten günümüze kadar farklı ve zengin kültürlerin içinde yer aldığı Kars ili Anadolu'nun önemli şehirlerinden birisidir.

“Kars Müzesi'nde Bulunan Etnografik Madeni Takılar” başlığı altında yapılmış bu çalışmada ilk olarak Kars ilinin coğrafi konumu ve tarihçesi, müzecilik ve Kars müzesi, madenlerin gelişim süreci, takının tarihçesi, , takı yapımında kullanılan gereçler, maden yapım ve süsleme teknikleri detaylı bir biçimde açıklanmıştır. Müzenin depo bölümünde bulunan elli eser teknik, form ve kompozisyon olarak tek tek incelenmiş, fotoğraflanmış ve envanter kayıtları alınarak katalog kısmında detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Değerlendirme ve karşılaştırma bölümünde teze konu olan eserler kendi aralarında değerlendirilmiştir. Karşılaştırmada eserler hem kendi aralarında hem de Anadolu'nun farklı bölgelerinde yer alan eserlerle karşılaştırılarak benzer ve farklı yönleri ortaya çıkarılmıştır. Teze konu olan eserlerin başka bölgelerdeki eserlerle benzer özellikler taşıması, kültürler arası bir etkileşimin olduğunu da göstermektedir. Çalışmanın son bölümünde incelenmiş eserlerden elde edilen bilgilerle bir sonuç çıkarılmış, çizimler ve fotoğraflarla bitirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müze, Kars, Etnografik takı, Madeni eserler

Sayfa Adedi: 177

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ercan Çalış

(M.Sc.)

Ahmet ERK

VAN YUZUNCU YIL UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

June, 2019

ETHNOGRAPHIC METAL ORNAMENTS FOUND IN KARS MUSEUM

ABSTRACT

Kars city which is located on eastern part of Anatolia has hosted many important civilizations since early ages and has been a civilization center. Kars city which has been housing different and rich civilizations since early times is among important cities on eastern part of Anatolia

In this study called “Ethnographic Metal Ornaments Found in Kars Museum”, geographic location of Kars city and its history, museology and Kars museum, development process of metals, history of ornament, equipments used in ornament production, production and ornament techniques of metals have been revealed in detail. Fifty works found in storage section of museum have been studied technically, in form and in composition one by one, have been photographed and have been explained in detail in catalog section by taking down their inventory records. Works which are subject of the thesis in evaluation and comparing section have been evaluated between each other. In the comparison, works have been compared both between each other and with works found in different parts of Anatolia and their differences and similarities have been revealed. That works which are subject of the thesis have same properties with works in other parts show that there is an interaction between cultures. An outcome has been concluded from the information obtained from the works studied in the last section of the study and it has been finished with drawings and photos.

Key words: Museum, Kars, Ethnographic ornament, Metal works

page: 177

Thesis Advisor : Phd. Advisor Ercan Çalış

TEŞEKKÜR

Tez araştırmamın ve yazımının gerçekleşmesinde büyük katkıları bulunan ve beni yönlendiren değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ercan Çalış'a, süreç boyunca görüşlerini aldığım Prof. Dr. Gülsen Baş ve Dr. Öğr. Üyesi Oktay Başak'a, önerileri ile bize öncülük eden Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kulaz'a, Kars müzesi çalışanları Arkeolog Metin İş, Sanat Tarihçi Ergül Darılmaz ve orda bulunan misafirperverliğini esirgemeyen arkadaşım Orhan Artuç'a ve arkadaşlarına, aynı zamanda arkadaşlarım Rıdvan Sidar, Musa Sarı, Nurullah Olaş ve Volkan Kaya'ya teşekkür ediyorum.

Değerli dostlarım Hüseyin Şan ve Fırat Allak' a gösterdikleri ilgi ve yardımlarından dolayı sonsuz teşekkür ediyorum.

Tez çalışmasında bana maddi konuda destek sağlayan Van Y.Y.Ü. Bilimsel Araştırma Fonu Başkanlığı'na teşekkür ediyorum.

Bugüne kadar bana hep destek çıkan ve büyük bir sabır gösteren değerli nişanlıma sonsuz teşekkür ediyorum.

Bu zamana kadar beni okutan, maddi ve manevi yardımlarını esirgemeyen ve her anlamda yanımda olan aileme minnettarım.

Ahmet ERK

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY FORMU	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
TEŞEKKÜR	VI
ÖNSÖZ.....	X
KISALTMALAR	XI
1. GİRİŞ	XII
2. KARS'IN COĞRAFİ KONUMU VE TARİHÇESİ	1
2.1. Coğrafi Konumu	1
2.2. Tarihçesi	2
3. MÜZENİN TANIMI, ANADOLU'DA MÜZECİLİK VE KARS MÜZESİ	5
3.1. Müzenin Tanımı	5
3.2. Anadolu'da Müzecilik.....	6
3.3. Kars Müzesi	7
4. TAKININ TANIMI VE TARİHÇESİ.....	9
5. ANADOLU UYGARLIKLARINDA TAKI.....	11
5.1. Tarih Öncesi Anadolu'da Takı	11
5.1.1. Paleolitik Çağ	11
5.1.2. Neolitik Çağ (İ.Ö. 8000-5500).....	11
5.1.3. Kalkolitik Çağ (İ.Ö. 5500-3200).....	12
5.1.4. Tunç Çağı	13
5.2. Eski Anadolu Uygarlıklarında Takı	14
5.2.1. Hititler Döneminde Takı	14
5.2.2. Frigler Döneminde Takı	14

5.2.3. Urartular Döneminde Takı	15
5.2.4. Lidyalılar Döneminde Takı	15
5.2.5. Persler Döneminde Takı.....	16
5.3. Orta Çağdan Günümüze Anadolu’da Takı	16
5.3.1. Selçuklular Döneminde Takı.....	16
5.3.2. Osmanlı Döneminde Takı	17
6. TAKILARIN SINIFLANDIRILMASI	20
6.1. Baş / Saç Takıları	20
6.2. Boyun ve Göğüs Takıları	20
6.3. Bilek, Kol ve Parmak Takıları	21
6.4. Bel Takıları.....	22
7. TAKI YAPIMINDA KULLANILAN GEREÇLER	24
8. TAKI YAPIMINDA KULLANILAN TEKNİKLER	26
8.1. Yapım Teknikleri	26
8.1.1. Dövme Tekniği.....	26
8.1.2. Döküm Tekniği	26
8.1.3. Tornada Çekme (Sıvama) Tekniği	27
8.1.4. Preste Basma Tekniği.....	27
8.2. Süsleme Teknikleri.....	27
8.2.1. Kabartma (Çekiçleme-Repousse) Tekniği	27
8.2.2. Telkâri (Filigre) Tekniği	28
8.2.3. Stampa Basma (Kalıpla Kabartma) Tekniği	28
8.2.4. Granülasyon (Damlatma) Tekniği	28
8.2.5. Mine (Emaye) Tekniği	29
8.2.6. Savat (Niello) Tekniği.....	29
8.2.7. Mıhlama Tekniği.....	29

8.2.8. Kakma Tekniği.....	30
8.2.9. alma ve Kazıma Tekniği.....	30
8.2.10. Delik İşi (Ajur) Tekniği	31
8.2.11. Kaplama ve Yıldız Tekniği	31
8.3. Takı Öğelerini Birleştirme Yöntemleri	32
8.3.1. Lehim Yöntemi	32
8.3.2. Kaynak Yöntemi	32
8.3.3. Perçin Yöntemi.....	32
9. KATALOG	33
10. DEğERLENDİRME VE KARşILAşTIRMA.....	84
10.1. Değerlendirme	84
10.1.1. Türlerine Göre Dağılımı.....	85
10.1.2. Hammaddesine Göre Dağılımı.....	86
10.1.3. Eserlerin Ait Olduğu Döneme Göre Dağılımı	88
10.1.4. Müzeye Geliş Tarihleri	89
10.1.5. Bezeme Tekniğine Göre Dağılımı	90
10.1.6. Eserlere Uygulanan Bezemeye Göre Dağılımı	91
10.2. Karşılaştırma	93
11. SONUÇ.....	105
12. KAYNAKLAR	106
13. ÇİZİM LİSTESİ.....	111
14. FOTOğRAF LİSTESİ	114
15. EKLER.....	117
EK 1. ÇİZİMLER	117
EK 2. FOTOğRAFLAR.....	142

ÖNSÖZ

El sanatları, toplumların karakteristik, form ve süsleme özelliklerini günümüze taşımaları bakımından önemli bir yer tutar. El sanatları tarihsel süreç içerisinde toplumların kültürlerini bize yansıtmada en az yazı kadar önem arz etmektedir. Takı, el sanatları içerisinde önemli bir grubu oluşturmaktadır.

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığımız bu çalışma ‘‘Kars Müzesi’nde Bulunan Etnografik Madeni Takılar’’ adı altında; müzede bulunan seksen eser ele alınmış bunlardan elli tanesi tez çalışmasına dahil edilmiştir. Bu eserler, yapım teknikleri, süsleme özellikleri ve form yönünden tek tek ele alınarak incelenmiştir. Bu eserler fotoğraflama ile belgelenmiş, çizimleri yapılmış ve benzer örnekleriyle karşılaştırılıp değerlendirmeleri yapılmıştır.

Bu tez konusunun çalışılmasındaki en büyük amaç özgün olması ve bu konuyla ilgili fazla çalışmanın olmamasıdır.

Takılar geçmiş uygarlıkların sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yaşantıları hakkında bize önemli ölçüde bilgi sunmaktadır. Yapılan bu çalışmayla geçmişte yaşamış toplumlar hakkında bilgiler toplamak ve bu bilgileri gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarıp geçmişimiz hakkında bilgi sahibi olmaktır.

Yapılan bu çalışma yok olmaya yüz tutmuş bu sanat dalının gelecek nesillere iyi bir şekilde aktarılacağına olan inancımınla beraber, bizden sonra yapılacak bilimsel çalışmalara kaynaklık etmesini temenni ederim.

AHMET ERK

VAN-2019

KISALTMALAR

bk.	:Bakınız
cm.	:Santimetre
Çiz.	:Çizim
Env No	:Envanter Numarası
Kat.No	:Katalog Numarası
Foto.	:Fotoğraf
M.Ö.	:Milattan Önce
M.S.	:Milattan Sonra
yy.	:Yüzyıl

1. GİRİŞ

El sanatları, yaşanmış kültürlerin aktarılmasında önemli bir köprü görevi görmektedir. Anılan bu sanat ait olduğu toplumun kültürünü, kimliğini, geleneklerini yansıtmasının yanı sıra, bazen de çevresindeki farklı uygarlıklardan da etkilenecek bir etkileşim içerisinde olan bir sanattır. Özellikle de el sanatları ürünlerinden etnografik takılar, medeniyetlerin kimliğini oluşturan öğelerin başında gelir.

Yapılan kazılar sonucunda Anadolu’da takı kullanımı eski çağlara kadar tarihlenmektedir. Neolitik döneme ait bazı Anadolu yerleşkeleri kazılarında ele geçirilen eserler bu durumu doğrulamaktadır.

İncelenen eserlerin müzede korunmasından başka, herhangi bir incelemeye tabi tutulmamış olmaları, bu konuya karşı ilgimizi kabartmıştır. Çalışmaya dahil eserlerin tamamı müzenin depo bölümünde yer aldığı ve çoğu eserin satın alınma yoluyla müzeye kazandırıldığı envanter kayıtlarından tespit edilmiştir. Etnograf eser bölümünde toplam 86 adet eser olduğu tespit edildi. Form ve süsleme programları ile çeşit zenginliği göz önüne alınarak toplam 50 adet eser çalışmaya dahil edildi. Dahil edilen eserler yoğunlukla Osmanlı dönemine ait olmakla beraber kısmen Anadolu Selçuklular dönemine tarihlenen eserler de bulunmaktadır.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma Kars Müzesi’nde bulunan etnografik madeni takılar ile sınırlı tutulmuştur. Konu bütünlüğü açısından farklı kültür ve çağlara ait eserler çalışma konusuna dahil edilmemiştir.

Bu çalışmayla birlikte Kars müzesindeki etnografik takıların el sanatları disiplinine uygun bir biçimde incelenip belli bir katalog düzeni içerisinde tanımlayıp benzer ve farklı yönlerini bularak benzer kültürlerle karşılaştırmaktır. Dolayısıyla Kars Müzesinde bulunan etnografik madeni takıların sanatsal değerlendirilmesinin yapılmasının yanında, Kars yöresinin kültür anlayışını da ortaya çıkarmaktır. Bu çalışmanın sonunda müzenin depo bölümünde yer alan eserlerin değerlendirilmesi yapılarak, bilim dünyasına kazandırılması hedeflenmiştir.

El sanatları ürünleri arasında takıların diğer ürünlere oranla günümüze daha çok çeşit ve adetle geldiği görülür. Burada ahşap ve dokuma gibi ürünlerden farklı olarak takıların yapımında kullanılan madenlerin yapısından kaynaklandığı söylenebilir.

Sonuç olarak takılar, topluma ayna olan etnografik eserlerden müzede bulunan takı kümesi incelemeye alınmış ve ait oldukları dönemin pek çok özellikleri gün ışığına çıkarılmaya çalışılmıştır. Öte yandan bu araştırmayla ait oldukları dönemin beğeni anlayışının yanında küçük el sanatlarında el becerilerinin geldiği nokta da ortaya çıkarılmaya çalışıldı.

Tüm bu çalışmalar yapılırken yayımlanan bilimsel tez ve makaleler taranmış, Kars ilinde bulunan takı ustaları, kuyumcular, Halk Eğitim Merkezi, İl Kültür Müdürlüğü'nün bilgilerine başvurulmuştur.

2. KARS'IN COĞRAFİ KONUMU VE TARİHÇESİ

2.1. Coğrafi Konumu

Kars ili arazisinin büyük bölümü yaylalardan oluşmakla birlikte rakımı ortalama 1768 metreyi bulmaktadır. Kars yaylaları dalgalı düzlüklerden oluşmakla birlikte akarsu vadileriyle yaylalar yer yer parçalara ayrılmıştır. Kars ilinde önemli yükseltiler olan Allahuekber Dağları, Kısır Dağı, Akbaba Dağı, Aladağ ve Aşağıdağ'ın bir kısmı merkez ilçe sınırları içerisinde yer almaktadır. Kars Çayı, şehrin güneybatısından geçmektedir (Aslan,2014: 61).

Kars ili Doğu Anadolu Bölgesi'nin en geniş ovası olmakla birlikte Kars Ovası'nın yüzölçümü 2500 km²'dir. Türkiye'deki yüksek ovaların en ilginç ve en güzel örneklerini Kars Ovaları oluşturmaktadır. Kars'ta yeryüzü şekillerini yüksek platolar ile bu platolar üzerinde yükselmiş kıvrım dağları belirlemektedir. Kars ilinin toprakları bir taraftan Yalnızçam Dağları diğer yandan Arpaçay ve Aras vadileriyle çevrilmektedir. İl topraklarının %51'ini oluşturan platolar akarsu vadileri boyunca ovaların arasında sıralanmaktadır (Aslan,2014: 61).

Kars ili Erzurum-Kars Platosu'nda yer almakla birlikte etrafının yüksek dağlarla çevrili olması, yükseltisi ve denize olan uzaklığı nedeniyle değişik bir topografya, bitki örtüsü ve iklime sahiptir. Bu yüksek plato İran-Kars-Ağrı-Erzurum-Erzincan karayollarının kesiştiği noktada yer alması ve Kafkasları Anadolu'ya bağlayan önemli ticaret yollarına sahip olması tarih boyunca bu bölgeyi önemli bir merkez yapmıştır.

Kars, Erzurum ile birlikte ülkenin en soğuk bölgesidir. Kars ili ve çevresinde oluşan yüksek platolarda uzun boylu çayırlar hakimdir (Bingöl, 2011: 2).

Kars ili genellikle basınç bakımından Sibiryâ üzerinden gelen, yazın ise Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi üzerindeki alçak basınç sisteminin etkisi altındadır. İlde karasal iklim hakim olmakla birlikte kışları kurak, yazları ise yağışlı geçen ilde kışın sıcaklıklar -39°C'ye kadar düşmektedir. Karla kaplı gün sayısı 120 günden fazladır. Bu ildeki iklim tipi diğer doğu illerine göre farklılıklar gösterebilmektedir. Örnek olarak yağışın en çok yaz ayında yağdığı gösterilebilir (Kars İli Kültür Envanteri,Kars, 2009).

Bütün bu coğrafi şartlar ve iklim özellikleri ekonomiye yansımakla birlikte tarım ve hayvancılığın bu bölgede gelişmesinde büyük etkisi olmuştur. Kars ilinin ekonomisi çoğunlukla hayvancılık ve tarıma dayalıdır. İl de buğday ve arpa üretimi başta olmak üzere yem ve endüstri bitkileri yetiştirilmekte olup buğday ilk sırada yer almaktadır. Ortalama yıllık üretim 234. 620 tondan fazladır. Daha sonra arpa ve şeker pancarı yer almaktadır (Arslan, 2000: 44).

Kars ilinin yer şekilleri ve iklim yapısıyla meyve ve sebze üretimi de yapılmaktadır. Meyve üretiminin başında kayısı, ceviz ve elma gelmektedir. En çok yetişen sebzeler ise taze fasulye, soğan ve lahanadır. Coğrafi faktörlerin etkisiyle en temel ekonomik sektör hayvancılık olmuştur. Özellikle küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Bunun dışında arıcılık ve kümes hayvancılığı il halkının geçimine katkı sağlamıştır (Satlık, 2003: 17-21).

Kars şehrinin kurulduğu platonun ve coğrafi konumuyla sanayinin gelişmesinde nispeten olumsuz görülse de Kars'ın kültür-turizm potansiyeli açısından bölgenin başlıca illerinden birisidir (Kars İli Kültür Envanteri: 2009).

2.2. Tarihçesi

Kars ilinin tarihi, yapılan arkeolojik çalışmalarla yaklaşık iki milyon yıl öncesine dayanan Yontma Taş Devri'ne kadar uzandığı görünmektedir.¹ Yapılmış araştırmalarla Kars ilinin tarih öncesi çağlardan beri bir yerleşim yeri olduğu anlaşılmaktadır. Kür (Kura) ve Aras (Araz) nehirleri boylarında ve Camuşlu köyü yakınlarındaki mağara ve kaya resimleri üzerinde yapılan arkeolojik çalışmalarla yörenin tarihi Cilalı Taş Devrine kadar inmektedir. Kars adının kaynağı Türk Boyu Karsaklardan gelmektedir. M.Ö. 130-127 yıllarında Kafkas dağlarının kuzeyinden gelerek Kars çevresine yerleşmiş ve buraya kendi adlarını vermişlerdir. Böylece Kars, Türkiye'deki en eski il adı ünvanına sahiptir. Divan-ı Lügat it Türk'te Kars deve veya koyun yününden yapılan elbise, şal kuşak dokuma anlamına gelmektedir.²

İ.Ö. IX. ve VI. yüzyıllar arasında Van Gölü'nün çevresi merkez olmakla birlikte doğuda İran içleri, kuzeyde Çıldır, kuzeydoğuda Gökçe Gölü çevresi, güneyde

---

¹ Erişim:[<http://www.kars.bel.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim Tarihi:10.12.2018

² Erişim:[<http://www.kars.bel.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim Tarihi:10.12.2018

Şanlıurfa, güneydoğuda Urmiye Gölü ve batıda Fırat Irmağı ile sınırlanan bu bölge tamamen Urartu Krallığının egemenliğindeydi.

Demirçağın'da ve Milattan Önceki I. binde Kars, Huriler, Mitanniler, Hattiler, Urartular, Kimmerler, Persler, Helenler, Selevkoslar ve İskitler tarafından yönetilmiştir. Kars Miladi yıllara doğru Roma toprakları içinde kalmıştır (Gündoğdu: 3). Romalıları Bizans yönetimi takip ederken ortaya çıkan Kamşakanlar, Bağratlılar gibi küçük krallıklar Bizans himayesinde yörede hakimiyet kurmuşlardır (Gündoğdu: 3).

M. S. 7. asırda İslam orduları bu bölgeyi fethederek Ermeni derebeyleri, Abbasi halifelerine tabi oldular. Bölge halkı böylelikle İslamiyet'le karşılaşp kütteleler halinde İslamiyet'i kabul ederek Kars ve civarında yayılmıştır. Onuncu asrın ortasında 1044'te Bizanslılar Kars'a 50 km mesafede olan Ani şehrini başşehir yapan Ermenileri derebeylerini bölgeden kovmuşlardır. Bizans bölgede yirmi senelik bir hâkimiyetten sürdükten sonra büyük Türk Hakanı Selçuklu Sultanı Alparslan Ani'yi 1064 yılında fethederek Bizanslıları bölgeden kovmuştur. Kars, Anadolu da Türkler tarafından fethedilen ilk parçası olmuştur. Bu fetih 1071 Malazgirt Zaferinden yedi sene önce gerçekleşmiştir (Çalış, 2011: 13).

Rumlar bu topraklardan atılıp merkezi Ani olan ve Selçuklu Devletine bağlı Ani-Şeddadlılar hükümeti kurulmuş olup Küçük Asya'daki Müslüman Türk Devleti'nin yani şimdiki Türkiye'nin temelleri de Alparslan zamanında atılmıştır. Bu nedenle 1064 yılı fetihleri, dünya tarihi ve milli varlığımız için önemli bir yere sahiptir. Kars ve civarı Alparslan ve oğlu Melik şah zamanında barış içinde bir dönem yaşanmıştır. Ancak daha sonraki süreçlerde Melik Şah'ın oğulları arasında taht için yapılan mücadeleler Kars yöresinde düzensizliğin baş göstermesine sebep olmuştur.³

Bir süre sonra Ani şehrine gelen Saltuklular, Gürcüler tarafından büyük bir bozguna uğratılmıştır. Bunun üzerine Ani halkı toplanarak Fahrettin Saddam'ı ülkeden kovdu. Gürcü Kralı Dimitri'nin oğlu III. Givorgi, yerli Ermeni halkıyla anlaşma yaparak şehri ele geçirmiştir. Ani'nin Hristiyanların eline geçmesiyle bölgede bulunan Müslüman beyler toplanarak aralarında bir birlik oluşturdu. Fakat şehri ele geçirmede başarısız oldular. Ani şehri 1164 yılına kadar Gürcülerin ellerinde kaldı. Ancak Ani

---

³ Erişim:[<http://www.kars.bel.tr/gov.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim Tarihi:21.12.2018

şehri Selçuklular'ın 1164'te şehri almasıyla tekrar egemenlik Selçukluların eline geçti.⁴

Kars, 1535 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın yaptığı seferle Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarına katılmıştır. Kars, Osmanlı-Rus Harbi'ne kadar İranlılara ve sonra da Ruslara karşı askeri üs olarak kullanılmıştır ve 1918 yılına kadar 40 yıllık Rus işgalinde kalmıştır. 1918 yılında şehir tekrar alınmış; Mondros Anlaşması ile ordu geri çekilmiş ve şehir kaderiyle baş başa bırakılmıştır. Ordunun geri çekilmesiyle birlikte Kars halkı önce Milli Şura sonra Cenub-i Garb-i Kafkas hükümetlerini kurup mücadeleye devam etmişlerdir. 1920'de Kazım Karabekir komutasındaki Türk Ordusu Kars ve çevresini alarak Türk topraklarına katmıştır (Aslan,2014:60).

---

⁴ Erişim:[<http://www.kars.gov.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim Tarihi:19.01.2019

3. MÜZENİN TANIMI, ANADOLU'DA MÜZECİLİK VE KARS MÜZESİ

3.1. Müzenin Tanımı

Müzeler, tarih boyunca yaşamış toplumların bilim, sanat, yer altı ve yer üstü zenginliklerini koruyup, saklayan ve sergileyen kurumlardır. Öte yandan birer bilim ve sanat merkezi olan müzeler, son zamanlarda bir eğitim kurumu olarak da işlevlik kazanarak, günümüz ve gelecek nesillere ait kültürlerin aydınlatılması noktasında hizmet eden kurumlardır (Sezgin,2014:9).

Başka bir ifadeyle müzeler eser toplama, koruma, arşivleme ve sergilemenin yanı sıra herhangi bir kazanç amacı gütmeyen kurumlardır. Aynı zamanda müzeler tarihi ve kültür değerlerimizi öğrenme açısından da büyük bir öneme sahiptir.

Dünyada bilinen ilk müze, M.Ö. 300 yılında Ptolemais zamanında İskenderiye’de kurulmuştur. Aslında müze olarak adlandırılan bu bina üniversitedir. Bu kurulan ilk müzede sanat eserlerinden ziyade eski kitaplar bulunmaktaydı. Daha sonraki dönemlerde müzelere sanat eserleri toplanmaya başlanmıştır (Sezgin,2014:10). İnsanlık, tarih boyunca doğanın oluşturduğu ve kendisinin ürettiği değerli nesneleri toplayarak biriktirmiştir. Eski Yunan’da oluşturulan koleksiyonlar tapınaklarda toplanmış ve bunlar tanrılara sunulan adaklardan oluşmaktaydı. Ortaçağ’da ise bu koleksiyonlar kilise ve saraylarda toplanmıştır. Ortaçağ koleksiyonlarının amacı ise okuma yazma bilmeyen halka İncil’i resimleyerek gösterip Hristiyanlığın gücü ve kilisenin egemenliğini göstermektir (kartaler Çınar, 2009: 6).

Rönesans döneminde, hümanizmin etkisiyle Batı’da insanoğlunun kendi ortaya koyduğu eserler önem kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde insanların sanat eserlerine olan ilgisi oldukça artmış, kişisel koleksiyonlardan halka açık modern müzelerin temeli de bu dönemde atılmıştır. Bilim ve sanatın gelişmesiyle birlikte bu tür koleksiyonlar zenginleşmiş ve önem kazanmaya başlamıştır. Böylece koleksiyonlara özel mekânlar ortaya çıkmıştır (Irmak,2013:6).

18. yüzyılın ortalarında saray koleksiyonları halka açılmıştır. Bu durum yeni bir anlayışı da ortaya çıkarmıştır. Ulusların ortak varlığı olarak görülmeye başlayan bu müzeler kurumsallaşmaya başlamıştır. Örneğin 1759’ British Museum. 1760’da Kassel Sanat Galerisi halka açılmıştır. Başka bir örnek olarak Fransa’nın Louvre

Müzesi'ni devletleştirerek halka açması dönemdeki gelişmelere ışık tutan örneklerdir (Irmak: 2013:6).

19. yüzyılda özellikle Fransız Devrimi sonrası ulusçuluk hareketleri sonucunda her ulusun kendi tarihini araştırma, Antik dönem medeniyetlerine dayandırma yönünde bir tarih yazma sürecine girdiğinden tarih müzeleri yaygınlaşmış ve birçok müze kurulmuştur.⁵

3.2. Anadolu'da Müzecilik

Anadolu müzeciliği, 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun Batılılaşma hareketinin kültürel yansıması olarak ortaya çıkmış ve Avrupalı devletlerin Osmanlı topraklarında bulunan arkeolojik eserlere ilgi duyması, bu eserleri yasadışı yollarla elde etmek istemeleri Osmanlı devleti somut adımlar atarak bunun önüne geçmek istemiş ve Türk müzeciliğinin temeli böylece oluşmuştur (Kartaler Çınar,2009: 44). İlk müze çalışmaları, Sultan Abdülmecid zamanında (1839-1860) başlamıştır. Müze olarak kurulan ilk yapı Müze-i Hümayun olarak bilinir ve 1869 yılında Sadrazam Ali Paşa zamanında ziyarete açılmıştır. Müze-i Hümayun da daha çok Osmanlı devletinin değişik bölgelerinden getirilen antik eserler, eski ve değerli silahların korunduğu bir yer konumundaydı (Çalış,2016 :11).

1840 yılından itibaren yabancıların Osmanlı topraklarında eser topladıklarını ve bulunan ikili eserlerden birer tanesinin Osmanlı devletine verilmesi şartıyla yabancılara kazı izni verilmiştir (Çal,2009:4). 1869 tarihli Asar-ı Atika Nizamnamesi ile ilk yasal düzenleme yapılmış, müzelere eser kazandırma işi bir kurala bağlanmaya çalışılmıştır. 1874'te ikinci Asar-ı Atika Nizamnamesi ile kazı yoluyla çıkartılan eserlerin üçte birinin yurt dışına çıkarılmasına izin verilmiştir. 1881 yılında Osman Hamdi Bey müze müdürü olarak atanır ve bu bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Osman Hamdi Bey'in en büyük başarısı yürürlüğe giren üçüncü Asar-ı Atika Nizamnamesi ile kazıdan çıkarılan eserlerin yurt dışına çıkmasını yasaklamasıdır. 1891 yılında Arkeoloji Müzesi'nin ilk bölümünü yaptırarak eserleri oraya taşımıştır (Çal,2009:4).

---

⁵ Erişim:[<http://www.muzecilik.com.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim Tarihi:23.01.2019

Osman Hamdi Bey'in vefatından sonra müze müdürlüğüne Halil Ethem Bey devam etmiştir.

Cumhuriyet döneminde müzeler, Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı olan ve sonradan "Asar-ı Atika ve Müzeler Müdürlüğü" olan Hars Müdürlüğüne bağlanmıştır. 1944'te "Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü" kurulmuştur. Bakanlar Kurulu kararıyla 1924 yılında Topkapı Sarayı'nın müze olarak halka açılması kararı alınmıştır. Bu dönemdeki ilk müze, Ankara Etnografya Müzesi'dir. Bu dönemde yeni oluşturulan müzelerin dışında ülkemizdeki mimari eserlerde müzeye çevrilmiştir.⁶

3.3. Kars Müzesi

Kars, değişik kültürleri içinde barındırmış gerek tarih öncesi gerekse de yazılı tarihe ait birçok eserin bulunmasıyla beraber bir müze ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde bazı taş eserler toplanmaya başlanmıştır. Böylece ilk defa bir müze kurma ihtiyacı duyulmuş ve Kars'ın eski vilayet konağının bir odası halkevi başkanı Dr. Budak Demiral ve Halk Eğitim Müdürü Hasan Kartari tarafından 1959'da eserler burada toplanarak "Eski Eserleri Koruma ve Müze Memurluğu" adı altında Kars Müzesinin çekirdeği oluşturulmuştur. Böylece eser toplama çalışmaları giderek artmış ve toplanan eserler eldeki imkânlar doğrultusunda kayıt altına alınmaya çalışılmıştır (Uylu,2011: 18-19).

Bölgede toplanan eserlerin çoğalmasıyla birlikte 1964 yılından 1978 yılına kadar Havariler Kilisesi (Kümbet Cami) müzeye dönüştürülerek eserler burada sergilenmiştir. 1978 yılında istasyon mahallesinde modern müze binasının temelleri atılmış ve 1981 yılında hizmet vermeye başlamıştır.⁷

Kars Müzesi'nde arkeolojik ve etnoğrafik olmak üzere eserler iki bölümde sergilenmektedir.

Arkeoloji salonunda sergilenen eserler genelde Prehistorik Çağdan başlayıp sırasıyla Kalkolitik, Eski Tunç, Urartular, Roma, Bizans Çağı, Selçuklular ve Osmanlı dönemine ait eserler sergilenmiştir. Selçuklular için ayrılmış olan bölümde Ani

⁶ Erişim:[<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim Tarihi:14.02.2019

⁷ Erişim:[<http://www.karsmuzesikulturportalı.gov.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim Tarihi:14.02.2019

kazılarında çıkartılmış taştan objeler, küpler, vazolar, çiniler, seramikler ve testiler sergilenmektedir. Bunların dışında çeşitli süs takıları olan kemik-cam, boncuk, bronz yer almaktadır (Uylu,2011: 20). Dinsel aletler, baltalar, kandiller, yün eğirme aletleri, mızraklar, ok uçları, iğneler, bronz makyaj aletleri ve geçmişten günümüze kadar çeşitli tür ve dönemlere ait para ve madalyonlar bulunmaktadır (Uylu,2011: 20).

Vitrinlerin dışında müzenin ilk katında sergilenen iki adet dört kanatlı Geç Hristiyanlık dönemine ait ahşap kapı, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait genellikle mimari yapıların kitabeleri olduğu tahmin edilen yazılı kitabeler ve Selçuklu Dönemine ait taştan yapılmış mitolojik bir tasvir yer almaktadır.

Etnografya bölümünde ise eserler genellikle Kars ve çevresinden toplanmışlardır. Dokuma bölümünde halı, kilim, heybe, kilim yastık yüzleri, siniler, bakır ve tunçtan yapılmış kazanlar, ibrikler, tepsiler, taslar, sahan ve kaşıklar gibi birçok mutfak eşyaları bulunmaktadır. Bunların dışında kama, altın ve gümüş hançerler, demir ve tunç baltalar, kaftan, bel kuşağı, başörtüsü ve çoraplar gibi halk giysileri yer almaktadır. Ayrıca bu bölümde deve çakları, gümüş muskalıklar, gümüş tabakalar, oltu taşı, tesbihler, şamdanlar, semaverler, maşa, gümüş kemerler, bilezikler, gerdanlıklar, tepelikler ve yüzükler yer almaktadır (Uylu,2011: 21).

4. TAKININ TANIMI VE TARİHÇESİ

Takı, takmak kelimesinden gelmektedir. Mücevher veya ziynet eşyası olarak adlandırdığımız takılar, insanların el, kol, ayak bileği, bel, kulak ve kafa gibi vücudun belli yerlerini süslemek için taktıkları çeşitli maden, taş, doğa ürünleri ve buna benzer malzemelerden çeşitli biçimlerde yapılmış olan süs eşyalarıdır (Işık,2010:22).

İlkel toplumlarda süslemenin yanı sıra takılar koruyucu öge ve tılsım olarak da kullanılmıştır (Yılmaz,2015:5).

Takıların yapımında malzeme, yapım teknikleri, dönemler ve kültürler arasında o çağın gereksinimlerine göre yani çağın teknolojisine göre çeşitlenmektedir. Başlangıçta insanlar doğada buldukları doğal malzemeleri şekillendirip takı yapmışlardır. Bunlar hayvan kemikleri, deniz ve kara yumuşakçalarının kabukları ve renkli taşlardır (Eroğlu,2013:16).

İnsanların herhangi bir yazılı belge bırakmadan yaşadığı tarih öncesi çağların en eskisi olarak bilinen Paleolitik Çağda, daha yerleşik hayata geçmeden mağaralarda yaşayan avcılık ve toplayıcılıkla uğraşan insanlar doğada bulunan kemik, taş, hayvan kabukları ve çeşitli taşları toplayıp kolyeye dönüştürerek ilk takıyı ortaya koymuşlardır.

İlk üretimin yapıldığı Neolitik Çağda, doğada toplanan malzemelerle yapılan kolyelerin ve halka biçimde bileziklerin yüzeyleri sürtülerek parlatılmıştır. Böylece günümüzden yaklaşık on bin yıl önce ilk kuyumculuk faaliyetleri başlamıştır (Işık,2010:23). İlk köy yerleşmelerinin kurulduğu bu çağda Diyarbakır yakınlarındaki Çayönü ve Konya yakınlarındaki Çatalhöyük gibi yerleşmelerde arkeolojik kazılarla çıkartılan buluntular arasında taş, diş, kemik ve yumuşakça kabuklarının yanı sıra, obsidyen gibi uzak bölgelerden getirilen taşlar ile apetit, florit gibi yumuşak kristallerden bilezik ve kolyeler bulunmaktadır (Eroğlu,2013:16).

Neolitik çağın ilk evrelerinden itibaren, bakır ve kurşun kullanılmıştır. Daha sonraki dönemde de gümüş ve altının kullanıldığı bilinmektedir. Anadolu uygarlıklarında takı sanatı önemli bir yer tutmaktadır (Çalış,2016:16). Anadolu’da şimdiye kadar yaşamış bütün uygarlıklara bakıldığında, değerli ve yarı değerli taşları ve metalleri ayrı ayrı ya da birlikte işleyerek gerek kutsal gerekse sanatsal olarak takı ve benzeri pek çok eser üretmişlerdir (Eroğlu,2013:18).

Kuyumculuk ise, değerli veya değersiz taş ya da metallerin işlenerek sanat eseri ortaya çıkarmasına denir. Kuyumculuğun tarihi M.Ö. 4000 yılına tarihlendirilmektedir. Bunu gösteren örnekler Anadolu’da ve Mezopotamya’da bulunmuştur. Sümerlerden kalma bir mezarda lapislazuli kakmalı altın rozetler, altın ve elektron boncuklar ile kulak tıkaçları bulunmuştur (Sezgin:2014:21). Bu dönemden gelen Kalkolitik Çağ’ın en önemli özellikleri arasında bakır kullanma oranında önemli bir artış olmuştur. Bu dönemin ortalarında bakırın ergitme yoluyla ayrıştırılması, döküm tekniği kullanılarak metalin şekillendirilmesi sağlanmıştır. Netice de madencilik ve maden işletmeciliği, insanoğlunun ilk endüstriyel üretimi olmakla birlikte Bronz Çağı’nda da en üst seviyelere gelecek kuyumculuğun öncüsüdür. Bu çağda dövme tekniği terk edilerek yerine kalıpla döküm tekniği kullanılmıştır. Böylece belli standartlar gelişmiş, seri ve standart üretim başlamıştır (Çalış,2016:19).

Sonuç olarak, takının ne zaman ortaya çıktığı kesin bilinmemekle birlikte insanlık tarihi kadar eski olduğu bilinmektedir. Paleolitik çağda daha yerleşik hayata geçmeyen insanların doğal malzemelerden kemik, taş, deniz yumuşakçalarından ilk takıları ortaya koydukları söylenebilir. Bunun dışında eski zamanlarda takıların sadece süslenme amacı değil aynı zamanda kötülüklerden korunma ve tılsım amaçlıda kullanıldığı bilinmektedir. Takılar, toplumların yaşadığı döneme göre şekillenmiş ve o dönemin gelişmişlik düzeyini iyi bir şekilde aktarmıştır.

5. ANADOLU UYGARLIKLARINDA TAKI

5.1. Tarih Öncesi Anadolu’da Taki

5.1.1. Paleolitik Çağ

Eski Taş Çağı veya Yontma Taş Çağı olarak da adlandırılan Paleolitik Çağ; tarih öncesi uygarlığın gelişme sürecinde kültür evrelerinin yaşandığı en uzun dönemdir. M.Ö. yaklaşık 10.000 yıl öncesine tarihlendirilir (Kökkılıç,2010:37). Bu çağda insanlar doğada buldukları taş, ağaç, kemik gibi doğal malzemelerden ilk aletleri kullanmışlardır. Paleolitik Çağ insanları avcılık ve toplayıcılıkla geçimlerini sağlayıp henüz besin üretmemişlerdir. İklim koşullarının etkisiyle besin kaynakları bulabilmek için konar-göçer; mağara ve ağaç kovuklarında yaşamışlardır (Kökkılıç,2010:37).

Paleolitik Çağ, kültürel ve karakteristik özelliklerine göre alt, orta ve üst paleolitik çağ olarak üç döneme ayrılır. Konumuzla alakalı olan dönem Üst Paleolitik Çağdır. Bu dönem, insanların ilk defa bir takım sanat eseri ortaya çıkartmaya başladığı dönem olması açısından önemlidir. Çevrede bulunan kemik, taş ve diş gibi malzemeleri toplayarak bunlardan süs amaçlı eşyalar yapılmış ve aynı zamanda korunma ve tılsım amaçlı takılar da yapılmıştır. Bu çağda toplulukların yaşam biçiminin takıya yansıdığını görebiliriz. Avcılıkla uğraşan insanlar avladıkları hayvanların dişlerinden kolyeler yapıldığı görülmektedir (Çalış, 28:2016).

5.1.2. Neolitik Çağ (İ.Ö. 8000-5500)

Neolitik Çağ, kentsel yaşamın temellerinin atıldığı ve insanlık tarihinde bir devrimin gerçekleştiği bu çağ, insan yaşamını kolaylaştırmış ve birçok yeniliği de beraberinde getirmiştir. Neolitik Çağ ile birlikte yerleşik yaşam tarzına geçilmiş, üretim devrimi başlamış ve daha güvenli bir yaşam sürdürülmüştür. Bu çağda yerleşik hayata geçilmesiyle beraber birlikte yaşamının bir sonucu olarak sosyal ilişkilerde de ilerlemeler yaşanmıştır. Ürettikleri ürünleri saklama ve depolama gereksinimi duyulduğu için çanak çömlek yapımı yaygınlaşmıştır. Yoğun seramik üretiminin yanında, az sayıda da olsa madenler işletilmiş ve madenlerden eşya ürettikleri araştırmalarla ortaya konulmuştur. Neolitik Çağ’ın son aşamalarına doğru, ilk başta bakır olmak üzere madenlere olan ilgi ve talebin artması ile bu alandaki gelişmelere

hız kazandırmıştır. Neolitik Çağ'da insanların dikkatini çeken ilk madenler; altın, gümüş ve kırmızı renkli bakır olmuştur (Başak,2008:19).

Neolitik Dönem yerleşim merkezlerinden olan Diyarbakır-Çayönü (M.Ö.8200–7500), Aksaray-Aşıklı Höyük (M.Ö. 7800-7600) ve Urfa-Nevala Çori Höyüğü'nde bulunan buluntular, insanlık tarihinin en erken madeni buluntularını oluşturmaktadır (Çatal,2009:21).

Diyarbakır Çayönü, dönemin önemli merkezlerinden biri olmasıyla birlikte ele geçen buluntular M.Ö. 7. binlerde bakıra dayalı bir endüstrinin varlığına işaret etmiştir. Çayönü'nde orak, bıçak, kemikten iğne, bız ve bilezik yapan insanlar çevresinden kolaylıkla toplayabildiği malahit ve bakırı işleyebilmiştir. Bakır ve malahitten dövme işlemiyle yapılmış iğne ve bız parçaları, küçük kürecikler ve boncuklar Neolitik Dönemde insanların madeni kullandıklarının bir kanıtıdır. Ancak bu çağda madenlerin kullanımı yaygın değildir çünkü ilkel olduğu anlaşılan madeni ısıtarak dövme tekniği kullanılmıştır (Çatal,2009:22).

5.1.3. Kalkolitik Çağ (İ.Ö. 5500-3200)

Kalkolitik Çağ, madenin belli işlemlerden geçirilip taş ve topraktan arındırılarak saf hale dönüştürüldüğü dönemdir. Değerlendirilen ilk maden bakırdır. Bu çağda taş aletlerin yanında bakırında kullanılmaya başlamasıyla bu adı almıştır. Kalkolitik Çağ; Erken, Orta ve Geç olmak üzere üç evrede incelenir (Sezgin,2014:13).

Madenin ilk olarak Neolitik Çağ'da işlendiği yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur. Ancak Kalkolitik dönemde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Madene belirli bir ısı verildiği zaman yumuşadığı görülmüş ve şekil verilmeye başlanmış bir süre sonra da bunu sağlamak için kalıplar kullanılmıştır. Bu aşama takı ve diğer gereçlerin kullanımında çok önemli bir aşamadır. Gerçek kuyumculuk adımları da böylece bu başlamıştır. Kalkolitik Çağ'ın sonlarına doğru çömlekçi çarkının bulunmasıyla birlikte yeni bir teknolojik gelişme olmuştur. Bununla birlikte killi topraktan daha estetik ve daha kullanışlı gereçler yapılmış ve bunlar renkli boyalarla süslenmiştir. Burdur yakınlarındaki Hacılar seramikleri bu konuda yaygın bir üne sahip olup aynı malzemeden damga mühürler de yapmışlardır. Çoğu zaman düğme biçiminde, muska mühürler kullanılmış, bazen süsleme amacıyla bazen de

hamur şeklindeki kil tabletlere basılmış ve böylece mülkiyet belirlemek amacıyla da kullanılmıştır (Türkoğlu,2013:27).

Geç Kalkolitik Çağ yerleşmelerinden Samsun İkiztepe’de bulunan eserlerin hepsi saf denilecek bakırdan yapılmıştır. Bakırdan dikiş ve balık iğneleri, bakırdan süs eşyaları, bilezikler, boncuklar ve bızlar bu yörede İlk Tunç Çağına kadar sürecek bir madencilik geleneğinin en erken temsilcileridir (Çatal,2009:25).

5.1.4. Tunç Çağı

Kalay’a belli miktarda bakırın karıştırılmasıyla tuncun elde edilmesi ile yeni bir dönem başlamıştır. Tunç Çağı Anadolu’da üç dönem halinde görülmektedir. Eski (Erken Tunç/Bronz) Çağ, tarıma dayalı köy yaşamının başladığı dönemdir. Bu dönemde bronz gündelik hayatta kullanılmış ve takı yapımında ön plana çıkmıştır. Eski Tunç Çağında Anadolu’da yapılan kazılar neticesinde zengin bir takı kültürünün olduğu anlaşılmaktadır (Doğan,2010:21). Özellikle Troya ve Alacahöyük Kral mezarlarından çıkarılan takılar bu durumu doğrulamaktadır. Alacahöyük Kral mezarından çıkarılan, ölüye sunulmuş hediyelerin büyük çoğunluğu altın, gümüş, elektron ve tunç eşyalardan oluşmuştur. Bunlar dışında kehribar, kaya kristali, akik, demir ve pişmiş topraktan yapılmış eşyalarda bulunmuştur. Mezara bırakılmış hediyeler gerdanlık, diadem, toka, bilezik, küpe gibi süs eşyalarının dışında kaplar, güneş kursları, boğa ve tanrıça heykelcikleri, tunç ve altından silahlar bulunmuştur (Doğan,2010:21).

Bu çağda tunç dışında altın, gümüş, bakır gibi madenlerde döküm ve dövme teknikleriyle işlenmiş, korunma amaçlı dinsel takılar ve günlük yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak için araç-gereçler yapmışlardır. Tunç çağı insanların sadece besin üretmekle değil, günlük yaşamı kolaylaştırmak ve aynı zamanda sanat ve madencilikle de uğraştığını göstermektedir (Kökkılıç, 2010: 46).

Maden teknolojisinde en önemli aşamalardan biri de demirin içindeki cevherlerinden arıtılarak demir-karbon madenlerinin karıştırılmasıyla çeliğin elde edilmesidir. Dövme demirin ilk olarak Anadolu topraklarında yapımına başladığı verilerden anlaşılmaktadır. Anadolu’da yaşayan uygarlıklar arasında Hitit İmparatorluğu döneminde demir ve çeliğin kullanılmasıyla M.Ö. II. Binin sonunda Demir Çağına geçişi sağlamıştır (Çalış, 2011: 10).

5.2. Eski Anadolu Uygarlıklarında Takı

5.2.1. Hititler Döneminde Takı

Hititler M.Ö. 2. Binyılın ikinci çeyreğinden Anadolu’da hüküm sürmüş bir ulustur. Bu hâkimiyet M.Ö. 12.yüzyıla kadar devam etmiştir. Mezopotamya ve Kuzey Suriye bölgelerine yoğun seferler düzenlemiş ve işgal ettiği bölgelerin ganimetlerini başkent Hattuşa’ya taşımıştır. Ganimetler arasında nitelikli elemanlar ve ustalarında bulunması bu medeniyetin Hitit kültürüne olan etkisini artırmıştır (Ekizoğlu,2018:26).

Hitit Dönemi’nde bakır, gümüş, bronz ve demir başlıca kullanılan madenlerdir. Ancak Anadolu’da demir madenleri o dönemde pek fazla kullanılmıyordu. M.Ö. II. bin yılın başlarına tarihlenen Alishar’da bulunan birkaç demir buluntusu, bir iğne ve tanımlanmamış bir demir parçası bulunmuştur (İnanlı,2004:7).

Eski Hitit Dönemi’nin en çok tanınan madeni eserlerden birisi de Anadolu Medeniyetleri Müzesinde bulunan Bronz malzemeden döküm tekniği ile yapılmış Dövlek heykelciğidir (İnanlı,2004:11).

5.2.2. Frigler Döneminde Takı

İ.Ö. XII. yüzyılda Güneydoğu Avrupa’dan gelen ve Ege Göçleriyle birlikte Frigler Anadolu’ya girmişlerdir. Hitit İmparatorluğunu ortadan kaldırarak Anadolu’yu yavaş yavaş egemenlikleri altına alıp önemli kentleri yıkmışlardır. Asıl yerleşim yerleri Gordion merkez olmak üzere Sakarya bölgesidir. Eskişehir, Afyon ve Kütahya’da bu merkeze bağlıdır. Günümüze kalan yazıtlardan anlaşıldığı kadarıyla Hint-Avrupalı bir dil kullandıkları görülmektedir (Sezgin,2014:14).

Frigler, Helen ve Hitit etkilerinde kalarak Anadolu’ya özgü bir sanat ve kültür oluşturmuşlardır. Özellikle maden ve ağaç işçiliklerinde oldukça ilerlemişlerdir.

Frigler döneminde takılar arasında kendi geliştirdikleri gümüş, bronz ve demir malzemeden yapılmış giysileri tutturmak amacıyla fibulalar yapmışlardır. Frigler döküm tekniği kullanarak seri üretim yapan aksesuarları Yunanistan’dan Doğu ve Güney Anadolu’ya kadar takıların ticaretini yapmışlardır. Bu dönemde hayvan başlı bilezikler ve gümüş kemerler kullanılmaya devam edilmiştir (Kökkılıç,2010:87-88).

5.2.3. Urartular Döneminde Takı

M.Ö. 7-9. yüzyıllarda Doğu Anadolu’ da kurulmuş olan Urartu Devleti Ön Asya’nın önemli bir devleti konumundaydı. Urartu Krallığı; Geç Hitit, Lidya ve Friglerle bir etkileşim içinde olup, aynı zamanda Ön Asya’nın en büyük maden yapma ve işleme krallığı olarak bilinir. Kuruldukları bu bölgede zengin maden yataklarının bulunması, özellikle gümüş, demir, kurşun ve bakır yatakları Urartu Krallığı döneminde büyük oranda işletilmiştir (Er,2012:2).

Takılar Urartular’ın başkenti olan Tuşba başta olmak üzere Urartu yerleşimlerinde yapılan kazılar sonucu ortaya çıkartılmıştır. Bunlar arasında dikkat çekenlerden birisi de tomurcuk ya da topuz başlı süs iğneleridir. İğneler farklı madenler kullanılarak döküm tekniğiyle yapılmış ve iğne başlarında aslan, horoz, aslan boğa gibi mitolojik yaratıklar kullanılmıştır (Türkoğlu,2013:51-52).

Urartu bilezikleri; uçları açık, uçları kapalı ve halka biçiminde gruplara ayrılmıştır. Uçları açık bilezikler, altından yapılmış ve baş kısımları yılan başı, aslan başı gibi karakteristik figürlerle süslenmiştir (Türkoğlu,2013:53).

Urartu döneminde takılar saraya bağlı atölyelerde işlenip daha çok sembolik anlamda ortaya çıkmıştır. Değerli madenlerden biri olan altın sadece saray atölyelerinde kullanılırken, halk tarafından ise gümüş ve bronz malzeme kullanılmıştır (Ulusman,1991:38).

5.2.4. Lidyalılar Döneminde Takı

Lidya, Anadolu’nun batısında bulunan Küçük Menderes vadisinde kurulmuştur. M.Ö. 6. yy.’ın ilk yarılarında, kültür ve sanat merkezi olmuş bir uygarlıktır. Lidya Uygarlığının dünya çapındaki en büyük buluşlarından birisi de parayı bulmuş olmalarıdır. Lidya, verimli araziler ve ticaret yollarının kesiştiği bir bölgeye kurulması, aynı zamanda vadiden akan akarsuyun yataklarında bulunan bol miktardaki altının yer alması bu bölgenin konumunu ortaya koymaktadır. Lidyalılar altın-gümüş karışımı olan ilk kez elektrondan para üretmişlerdir. Bununla birlikte takı yapımında da önemli gelişmeler meydana gelmiştir (Çalış,2011:39).

Lidya hazineleri olarak tanımlanan eserler arasında altın, gümüş gibi değerli madenlerden yapılmış takılar, mühürler, kaplar, duvar freskleri ve mermer sfenksler bulunmaktadır. Bu eserlerin büyük kısmı Uşak Müzesinde sergilenmektedir. Bu metal

objelerin maden sanatının farklı ve çeşitli teknikleri kullanılarak meydana getirildiğini ve çok ileri bir maden sanatının varlığı göze çarpmaktadır.⁸

5.2.5. Persler Döneminde Takı

Persler, M.Ö. 547 yılında Lidya'yı ele geçirdikten sonra hemen hemen Anadolu'nun tümünü egemenliği altına almıştır. Sardes ve Çanakkale boğazı üzerinde olan Lapseki Persler'in Anadolu'yu işgal ettikleri sırada iki önemli kuyumculuk merkezidir. Sfenks ve diğer karışık yaratıklarda renkli taşların kullanılması doğuya özgü bir zevkin Anadolu'ya yansımasıdır (Köroğlu,2004:24-26).

Pers kuyumculuğunda güherse ve telkâri teknikleri en çok kullanılan tekniklerdir. Bu dönemde takılara işlenen süsleme çeşitleri genellikle üçgen, baklava motifi ve üçgen piramit kullanılmıştır. Üçgen motifin ağırlıklı olarak kullanılması dinsel bir anlam taşımış olmalıdır. Pers döneminde mühür yüzükler ve piramidal mühür sarkaçlar öne çıkan karakteristik takılar arasında yer almaktadır (Kökkılıç,2010:104).

5.3. Orta Çağdan Günümüze Anadolu'da Takı

5.3.1. Selçuklular Döneminde Takı

Selçuklular, Orta Asya'da yaşamış bir Türk boyundan olan Oğuzların Kınık boyundan gelmektedirler. 1040 yılında Horasan bölgesini ele geçirerek bağımsız Selçuklu devletini kurmuşlardır. 11. Yüzyılın ortalarına doğru Selçuklu devleti batıya yönelerek Mezopotamya, İran, Suriye ve Anadolu topraklarını işgal ederek devletlerini bir imparatorluk seviyesine taşımışlardır (Erginsoy,1978:123).

Selçukluların Anadolu'ya yerleşmeleriyle Anadolu, Türk hâkimiyetine geçmiştir. Bu dönemde Anadolu'da ilk başta bakır madeninin fazla olmasıyla birlikte zengin maden yataklarının yer alması, Anadolu Selçuklularının pek çok maden işlemeye başladığı görülmektedir (Başak,2005:59).

Selçuklu maden sanatında diğer uygarlıklarda olduğu gibi altın, gümüş ve bronz eserlerin yapımına devam edilmiştir. Bu döneme ait pirinç ve bronz

---

⁸Erişim:[<http://www.Anadolumedeniyetlerimuzesi.gov.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim Tarihi:09.02.2019

malzemelerin dışında günümüze ulaşan madeni kapların sayısı oldukça azdır. Altın ve gümüş malzeme pirinç ve bronz malzemeye oranla çok az kullanılmıştır. Buna göre Kuran’da ve Hadislerde değerli madenlerin kullanılmasının yasaklanması dışında o dönemde gümüş malzemenin az bulunması da etkili olabilir. Bundan dolayı eserlerin tümünün yerine belirli bölgelerine değerli madenler yerleştirilmiştir.

Değerli madenler olan altın ve gümüş Selçuklu döneminde soylu kişiler tarafından takı olarak kullanılmış, bronz ve pirinçten yapılmış takılar ise halk tarafından kullanılmıştır. Selçuklu dönemi takılarında daha çok firuze, inci ve yakut taşları takılarda en çok kullanılan süs taşlarıdır. Bu dönem takıları arasında en çok gerdanlıklar ön plana çıkmaktadır. Gerdanlıklar günlük hayatta hem kadınlar hem de erkekler tarafından takı olarak kullanılmıştır (Koroğlu,2004:49-50).

Anadolu Selçuklu devleti bir İslam devleti olmasına rağmen süslemelerinde geometrik ve bitkisel motiflerin yanında hayvan motifleri de kullanılmıştır. Selçuklu madenciliğinde kabartma, kazıma, kakma, delik işi, yaldız, savat tekniklerinin yanında Bizans’ın etkisiyle de mineleme tekniğini başarılı bir şekilde kullanmışlardır (Şentürk,2007:7).

5.3.2. Osmanlı Döneminde Takı

Selçuklulardan beri Anadolu’nun çeşitli bölgelerine yerleşen Türkler, gerek doğunun Müslüman gerekse batının Hristiyan toplumlarıyla bir ilişki içerisinde olmuştur. Anadolu insanların her sanat dalında olduğu gibi kuyumculukta da kendi birikimlerini ortaya koymuşlardır. Önemli bir merkez durumunda olan İstanbul’un Osmanlı devletinin eline geçmesiyle kuyumculukta Bizans etkileri de görülmüş olabilir. Osmanlıların kuyumculukta kendi form ve süsleme tekniklerini kullanmalarına rağmen Bizans’ın etkileri de görülmektedir (Türkoğlu,2013:109).

Osmanlı devleti geniş bölgelere yayılarak farklı bölgelerin de etkisiyle çeşitli madenler kullanarak maden sanatında form ve teknik açıdan da sürekli bir arayış içerisinde olmuşlardır (Talas-Aksoy,2006:463).

Osmanlı döneminde madenlerin işletilmesi konusunda Divan-ı Hümayun ’da yazılı hükümler yer almaktadır. Örneğin bir mahallede bulunan bir madenin numunesi alınarak darphanelerde bu cevher incelenir. Eğer bu cevher işletilmeye elverişli ise işletmeye açılması emri verilirdi. Yakın köylerden maden işçileri madenlerde çalışmak

üzere alınır ve onlardan vergi alınmazdı. Farklı madenlerden ustalar getirtilerek madenin işletilmesine başlanır. Cevherin çıkartılıp işlenmesi için gerekli olan malzemeler odun ve kömür; işçiler için erzak yardımı ise çevre köylerden sağlanırdı. Çıkarılan madenler, madenin yakınında kurulan tesislerde işletilerek değerlendirilirdi. Genellikle gümüş madeninin çıkartıldığı yerlerde darphaneler açılarak paralar kesilmiştir. Darphanelerin maden ocaklarına yakın olmasının bir nedeni de kalp (sahte) para kesiminin önüne geçmektir (Özdingiş, 2004:4).

Osmanlılarda maden sanatında gümüş, bakır, altın ve pirinç en çok kullanılan madenler arasında yer alıyordu. Bunlar arasında bakır, darphane ve savaş sanayisinde belli ihtiyaçları gidermek amacıyla çokça kullanılmıştır (Bodur,1987:36).

Değerli takılar özellikle mücevherat Osmanlılarda Saray ve çevresinde gelişmiştir. Saray teşkilatı tarafından Osmanlı sanat anlayışı yürütülür ve koordine edilirdi. Bu teşkilat Ehli Hiref adıyla oluşturulmuş ve farklı gruplara ayrılarak sanatta üsluplarını ortaya koymaya başlamıştır. Oymacı, ağaç ve fildişi, nakkaş, çinici, deri ve kumaş üreticileri, mimar, hattat, silah ustaları ve kuyumcu ustaları bu kurulan teşkilatın ayrı ayrı gruplarını oluşturmaktaydı. İstanbul'da bulunan kuyumcu atölyelerinin dışında Trabzon, Sivas, Erzurum, Diyarbakır, Gümüşhane, Mardin, Van, Bitlis, Halep, Şam'da kuyumcu atölyeleri yer almaktaydı (Köroğlu,2004:52-54).

Ehli Hiref teşkilatında yer alan gruplardan birisi de kuyumculardır. Ehli Hiref defterinde yer alan 1526 yılında Kanuni Sultan Süleyman zamanında kuyumcuların sayıları ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bu bilgilere göre sarayda 22 zernişan (altın kakmacılığı yapan), 58 zerger (altını işleyen), 1 adet foyager (taşa foya yapan), 9 Hakkak (işlemeci ve taş yontucu) bir grubun yer aldığı anlaşılmıştır. Sarayda Osmanlının yerli ustaları yanında farklı kültürlere ait ustalarda bulunmaktaydı. Bunlardan bazıları Horasanlı, Bosnalı, Tebrizli, Arnavut, Çerkez, Rum oldukları anlaşılmaktadır. Osmanlının ilk yıllarında kuyumculuk fazla ilgi görmemiştir. İlk başlarda Osmanlı kuyumculuğu Bizans sanatının etkisi altındaydı. Fakat 16. yüzyılda Osmanlı kuyumculuğu üst seviyelere ulaşmıştır. Çünkü bu yüzyıl Osmanlı devletinin en görkemli yıllarıydı. Osmanlı padişahlarına gelen hediyelere karşılık olarak daha iyi hediye sunma arzusunun da kuyumculuğun gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. Osmanlı kuyumculuğu 17. ve 18. Yüzyıla kadar klasik Osmanlı motiflerini

kullanırken, bu dönemden sonra kuyumculukta Avrupa etkisi görölmeye başlanmıştır (Çalış,2016:45-46).

Sonuç olarak Osmanlı kuyumculuğu padişahların katıldığı seferlere kendileriyle birlikte sefere bilim ve sanat adamlarını da götürmesiyle gittikleri ölkelerden sosyal, sanat ve ticari anlamda etkilendiklerini görebiliriz. Böylece Osmanlı el sanatları bakımından önemli ve zengin bir merkez olmuştur.

6. TAKILARIN SINIFLANDIRILMASI

6.1. Baş / Saç Takıları

Takılar kullanım yerlerine göre sınıflandırılmıştır. Baş/saç takıları; alınlık, tepelik, küpe, taçlar, zülüflük olarak gruplandırılmıştır.

Alınlık: Alna takılan fesin ön kısmından yanlara doğru sarkıtılarak değişik boncuk ve renkli taşlarla süslü bolca zincir yer alan takıdır (Özkan,2010:30).

Tepelik: Kadın feslerinin üzerine dikilen ya da saç kapatan tülbent üzerine yerleştirilen genellikle gümüş malzemeden yapılmış süs eşyasıdır. Genellikle dairesel formu olarak yapılmışlardır. Tepelikler üzerinde sarkan zincirlerde gümüş para ve pullar sarkmış bir biçimdedir (Çişçi,2013:64).

Küpe: Delinen kulak memesinden sonra ince tel bir çengelle kulak memesinden geçirilerek çok fazla çeşidi bulunan genellikle kadınların ve bazen de erkeklerin kullandığı takılardır (Karagöz,2013:55). Takılan bu çengelden aşağı sarkan çeşitli malzemelerden yapılan ve çeşitli formlarla süslenmiş takılardır.

Taçlar: Genellikle oval bir formda yapılmış olan taçların kenar kısımları yuvarlak, merkezinde rozet şeklinde bulunan bir motifi yer alan süs ögesidir.

Zülüflük: Dairesel, üçgen ve çeşitli şekillerde zincir ve boncuklarla süslü olan fesin yanlarından yanaklara sarkıtılarak takılan takılardır (Aslan,2009:21).

6.2. Boyun ve Göğüs Takıları

Boyun ve göğüs takıları denilince akla genellikle gerdanlık gelmektedir. Ancak Anadolu da eski çağlardan beri kolyelerde kullanılmaktadır. Bu takı grubunda gerdanlık, kolye, pandantif, broş ve hamaylı yer almaktadır.

Gerdanlık: İçi dolu ya da içi boş değerli metallere yapılan ve boyun kısmına çember gibi dolanan takı çeşididir (Sezgin,2014:31). Gerdanlıklar kadınların varlık düzeyine göre boncuk veya taşlar ya da gümüş ve altından yapılmışlardır.

Kolye: Kolye boyuna takılan genel takılara verilen ismin yanı sıra gerdanlıktan daha farklı olarak bir ip ya da metalden yapılmış zincire takılan çeşitli madenlerden oluşmaktadır. Gerdanlık birçok öğeden oluşmasına rağmen kolye genellikle tek öğelidir.

Pendantifler: Altın, gümüş zincir ya da kumaştan yapılmış ince bir kordona takılarak boyuna asılan takıdır. Hem tek olarak hem de küpe ve kolye öğeleri arasında diğer parçalardan daha büyük olarak kendini gösterir (Bingöl,1999:35).

Broş: Göğüs üzerindeki elbiseyi bezemek amacıyla iğne ile tutturulan süslerdir. Bunlar genellikle yuvarlak, kare ve oval bir forma sahiptirler (Çalış,2016:23).

Hamaylı: Omuz askısı, omuz bağı olarak da adlandırılan, bir ip ya da bir zincirle boyna asılan takıdır. Bu takıların geneli gümüşten yapılmış olup; hastalıklara ve büyülere karşı korunmak için yazılan yazıların bunların içine konulduğu mahfazadır (Karagöz,2013:57).

6.3. Bilek, Kol ve Parmak Takıları

Antik çağlardan beri kullanılan önemli takılardan birisi de bileziklerdir. İlk örnekleri taş malzemeden yapılmış daha sonraki süreçlerde önemli bir maden olan altından yapılmışlardır. Bu grupta yer alan bir başka takı ise yüzüktür. Yüzükler Anadolu'da birçok amaçla kullanılmıştır. Anadolu da evlenen çiftler, tek taşlı yüzükler özellikle kadınlar tercih etmiş ve padişahların da kullandığı mühür yüzükler vardır. Bu grupta bilezik, yüzük, pazıbent ve halhal yer almaktadır.

Bilezik: Bilezikler genelde ya tek ya da iki parça halinde yapılmış olup bir menteşe ile tutturulup bileğe takılan süs eşyasıdır. Bunun dışında eski çağlarda daha pratik olarak (c) harfi veya hilal şeklinde gerektiği yerde insan gücüyle genişletilip

daraltılabilen uç kısımları birbirine yakın bilezikler yapılmıştır. Anadolu'dan günümüze kadar gelmiş bilezik çeşitleri şunlardır: top bilezik, sütun bilezik, burmalı bilezik, zincir bilezik, baklalı bilezik, kabara bilezik, savatlı bilezik ve Antep burmasıdır (Kuşoğlu,1998:81).

Yüzük: Bazıları tek parça halinde bazıları kaşlı bazıları da taşlı olan birçok çeşidi bulunan parmağa takılan takıdır. Osmanlı devletinde mühür yüzükler de kullanılmıştır. Bu yüzükler padişahların birer simgesi durumundaydı (Çişiç,2013:91). Kadınlar daha çok taşlı olan iri yüzükler kullanmaktaydı. Yüzükler altın, gümüş, bronz gibi malzemeler kullanılarak bazen de değerli taşlarla süslenmişlerdir.

Pazibent: Dirsekle omuz arasında kalan bölgeye takılan genellikle metal malzemedan yapılmış kol bağı olarak da isimlendirilen süs eşyasıdır (Çalış,2016:24).

Halhal: Ayak bileziği olarak da adlandırılan genelde kadınların taktığı altın veya gümüşten yapılmış halka formundaki süs eşyasıdır. Halhaldan sarkan küreciklerin içerisine yerleştirilen küçük topçuklar halhalı takan kişi hareket ettikçe ses çıkarır (Eroğlu,2013:47).

6.4. Bel Takıları

Kemerler hem bir süsleme aracı hem de insan ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılmışlardır. Eski dönemlerde insanlar yanında taşıdıkları malzemeleri özellikle bıçak gibi malzemeleri bellerindeki kemerlere takarlardı. Bunun dışında kadınların süsleme ihtiyacını gidermesi amacıyla da bel takıları arasında en dikkat çekici takıdır. Kemerlerin göze çarpan kısımları ise kemer tokalarıdır.

Kemer: Metal, deri veya kumaştan yapılan bele dolanarak bir toka ile tutturulan süs eşyasıdır. Hem giyimin bir tamamlayıcısı hem de günlük yaşamdaki tabaka, para, silah gibi aletlerin taşınmasında kolaylık sağlayan bir süs eşyasıydı. Süs eşyası olarak kullanılan kemerlerin yanında daha farklı amaçlarla kullanılan kemerlerde yer almaktadır. Bunlar tarlada ya da ağır işlerde çalışanların belleri ağrmasın diye bellerine taktıkları kalın derili, daha geniş ve basit yapılmış kemerlerdir (Şentürk,2007:17).

Kemer Tokası: Bele takılan kemerin birbirine tutturulmasını sağlayan ve bele olan ölçüsünü ayarlayan genellikle gümüş veya altından yapılmış süs eşyasıdır. Kemere oranla daha büyük ve üzerinde daha fazla süsleme yer alan süs eşyasıdır.

7. TAKI YAPIMINDA KULLANILAN GEREÇLER

Madenler, hem takı yapımında hem de diğer araç gereçlerin yapımında insanoğlunun tarih boyunca kullandığı bir malzemedir. Maden sanatı, madenlerin kendine özgü özelliklerinin anlaşılmasıyla maden sanatı teknikleri de gelişmiştir.

Maden yer kabuğunun bazı bölgelerinde bulunan çeşitli iç ve dış faktörlerle oluşmuş belli bir değere sahip mineral olarak tanımlanmaktadır. Madenler doğada hem metalik hem de cevher olarak bulunurlar. Doğada metalik olarak bulunan madenlere ‘‘doğal madenler’’ , içinde kimyasal bileşenlerin bulunduğu madenlere ise ‘‘cevher’’ denir. Bunlara örnek olarak; altın doğal bir maden olmasına karşın; gümüş, bakır, demir hem doğal maden hem de cevher olarak doğada yer almaktadırlar. Kurşun, çinko, kalay ve cıva ise ısı yolu ile cevherlerinden ayrıştırılarak elde edilmiştir (Özkan,2010:39).

Takı yapımında kullanılan gereçler sınıfsal olarak iki gruba ayrılmıştır. Bunlar inorganik gereçler ve organik gereçlerdir. İnorganik gereçler kendi içinde madenler, taşlar ve insan yapımı gereçler olarak üç gruba ayrılmıştır. Madenler; altın, gümüş, bakır, kurşun, tunç, pirinç ve cıvadır. Taşlar ise kendi içerisinde değerli ve yarı değerli taşlar olarak ikiye ayrılmıştır. Değerli taşlara örnek olarak elmas, safir, zümrüt ve yakut verilebilir. Yarı değerli taşlar akik taşı, turkuaz, obsidyen, kuvars ve opal taşı verilebilir. İnsan yapımı gereçler ise cam ve pişmiş topraktır. Organik gereçler ise kemik, fildişi, inci ve mercandır.

Doğada yaygın olarak bulunan ilk keşfedilen ve işlenen maden altındır. Altın, dere yataklarının içinde ya da kayaların içinde yer alan damarlarda bulunur. Altının rengi ve parlak olması nedeniyle kolayca kendini belli eden(Erginsoy,1978:8) ve ilk çağlardan günümüze kadar her türlü takı yapımında kullanılan değerli madenlerden biridir.

Teknoloji geliştikçe madenler daha iyi bir şekilde işletilmeye başlanmış ve böylece kuyumculukta önemli bir seviyeye ulaşmıştır. Takı yapımında kullanılan malzemeler dönemin ekonomisiyle sıkı ilişkiler içerisindedir. Ekonominin kötü olduğu dönemlerde takıdan vazgeçemeyen insanoğlu pahalı ve değerli madenlerden yapılan takılar yerine pişmiş toprak, kemik, cam ve bronz gibi daha ucuz malzemeler bıraktığı görülür (Koroğlu,2004:2).

Sonuç olarak takı malzemesi olarak kullanılan madenler insanoğlunun varlığından günümüze kadar madene has özelliklerin maden tekniklerini ortaya çıkardığını ve bunların yaşam tarzlarının da önemli bir kısmını değiştirmeyi başarmıştır.

8. TAKI YAPIMINDA KULLANILAN TEKNİKLER

8.1. Yapım Teknikleri

8.1.1. Dövme Tekniği

Dövme tekniği, kullanılan en eski maden sanatı tekniğidir. Erken dönemlerde doğal olan madenler, sapı olmayan taş çekiçlerle taş örsler üzerinde dövülerek şekil verilmiştir. Erken devirlerde bu teknik kullanılarak çeşitli eserlerin yapımında kullanılmış; zaman ilerledikçe hem dövme yöntemleri hem de dövme aletleri gelişmiştir (Yılmaz,2015:29).

Dövme tekniği iki şekilde meydana gelmektedir. Bunlar sıcak dövme ve soğuk dövme olarak adlandırılır. Sıcak dövme en çok uygulanan tekniktir. Sıcak dövme tekniğinde bir ocakta belirli bir derecede ısıtılan maden parçası soğumadan dövülerek kesilebilir, şekil verilebilir, delinebilir, uzatılıp kısaltılabilir. Bu işlem birkaç defa yapılabilir. Doğal bakır, altın ve gümüş yumuşak bir yapıya sahip oldukları için soğuk haldeyken de sapsız çekiç ve örsler üzerinde dövülerek kolayca şekil verilebilir. Madenin, bir potanın içerisinde eritilmesiyle kalıplara dökülerek döküm tekniğinin kullanılmasıyla istenilen büyüklükte ve kalınlıkta levhalar elde edilerek bu levhalar çekiçle dövülerek istenilen form verilmektedir. Sonuç olarak metalürji ve döküm tekniğindeki ilerleme dövme tekniği ile paralellik göstermektedir (Oktay,2013:69).

8.1.2. Döküm Tekniği

Döküm, metallerin bir kota içerisinde eritilmesi ve önceden hazırlanmış kalıplara dökülerek biçimlendirme işlemidir. Kalıba dökülen metal katılaştıktan sonra kalıbın şeklini alır ve kalıp kırılarak içindeki şekil ortaya çıkartılır. Döküm tekniği hemen hemen her metalle yapılabilir. Hazırlanan kalıplar genellikle kum ve kil malzemeden yapılmaktadır (Özer Soydinç,2018:48). Döküm tekniği en yaygın kullanılan tekniktir.

Döküm tekniği iki şekilde yapılmaktadır. Dolu döküm tekniği ve içi boş döküm tekniğidir. Dolu dökümde tek bir kalıp hazırlanıp metal eritilip içine dökülür ve içindeki havanın dışarı çıkması için fazladan kalıba bir delik açılır. İçi boş döküm tekniğinde dökümü yapılacak eserin şekline benzer kilden bir çekirdek hazırlanır ve balmumu ile sıvanır. Mum donduktan sonra çeşitli aletler kullanılarak bal mumuna istenilen şekil verilir (Sezgin,2014:43).

8.1.3. Tornada Çekme (Sıvama) Tekniği

Çömlekçi çarkında, kendi eksenini etrafında dönerek kilden eserler yapıldığı gibi aynı mantıkla çalışan torna tezgâhında yuvarlak madeni levhalar kullanılarak, dairesel gövdeli içi boş eserler yapılır. Yuvarlak levhaya verilecek şekle benzer tahtadan yuvarlak bir kap hazırlanır ve torna tezgâhına yerleştirilir. Madeni levha tavlandıktan sonra bu kalıbın üzerine yerleştirilir ve çivi ile ortadan tutturulur. Bu işlemten sonra torna hızlı bir şekilde döndürülerek ucu sivriltilmiş çelik bir alet kullanılarak çivilenmiş levhaya dıştan bastırılarak kalıbın şeklini almaya başlar (Erginsoy,1978:27-28).

8.1.4. Preste Basma Tekniği

Yapılması istenilen eser için çelik malzemeden bir kalıp hazırlanır. Daha sonra bu eser pres makinesine bağlanır. Metal levha çelik kalıbın arasına bırakılarak presle uygulanan kuvvetin madeni levhaya vurulmasıyla eser şekillenmiş bir biçimde çıkmış olur. Bu yöntemle yapılan teknikler genellikle seri üretim gerektiren eserler için kullanılmaktadır (Çalış,2016:77).

8.2. Süsleme Teknikleri

8.2.1. Kabartma (Çekiçleme-Repousse) Tekniği

Yumuşak bir zemin üzerine yerleştirilen metal levhanın farklı uçlu çelik kalemler ve çekiçler ile dövülmesiyle istenilen şekil elde edilir. Bir levha üzerindeki kabartmalar ya içten ya da dıştan veya hem içten hem de dıştan çekiçlenerek kabartma tekniği elde edilir ve metal levhanın yüzeyi kabartma desenlerle ortaya çıkar. Bu teknik yoğun iş gücü ve fazla el emeği gerektiren bir tekniktir (Emre Eroğlu,2013:64).

Kabartma tekniğinde ‘‘alçak kabartma’’ ve ‘‘yüksek kabartma’’ diye iki çeşit kabartma vardır. Madeni eser üzerinde yüzeyde oluşturulacak formların alçak kabartma yapılacaksa dıştan yani tersten çekiçleme, yüksek kabartma yapılacaksa içten yani düzden çekiçleme işlemi yapılarak uygulanır (Işık,2010:35).

8.2.2. Telkâri (Filigre) Tekniği

Telkâri; altın, gümüş, bakır gibi yumuşak olan metallerden oluşturulmuş tellerin belli bir düzen içerisinde birbirlerine dolanması, kıvrılması ya da bir metal yüzeyine kaynak yapılmasına denir (Özdemir,2010:25). Telkâri tekniği filigre olarak da adlandırılmaktadır. Filigre Latince filium (iplik) ve granium (buğday) sözcüklerinin birleşmesinden oluşmaktadır (Er,2012:24).

Telkâri tekniği iki isimle daha adlandırılır. Vav işi, telkâri tekniği Osmanlı Türkçesinde vav harfine benzeyen biçim ve şekiller sıkça kullanıldığı için bu isimle anılmıştır. Çift işi, telkâri yapımında bütün işler çift denilen bir alet ile yapıldığı için bu isim verilmiştir (Aslan,2009:49).

8.2.3. Stampa Basma (Kalıpla Kabartma) Tekniği

Kalıpla kabartma tekniği, üzerinde kabartılması istenilen desenlerin negatif bir örneği oyulmuş olan kalın bir çubuk ya da karşılıklı olarak düzleştirilmiş yüzleri olan makasa benzer çelik aletler kullanılarak yapılan tekniktir. Kalıpla kabartma tekniği daha çok seri üretim gerektiren işlerde kullanılmaktadır. Daha hızlı ve daha kolay bir şekilde kalıp ile kabartma, çarpma veya stampa denilen yöntem tercih edilmiştir. Kalıpla kabartma tekniğinde kabartmalı takılar, paralar ve diademler de üretilmiştir (Çişçi,2013:28).

8.2.4. Granülasyon (Damlatma) Tekniği

Çeşitli biçimlerde hazırlanmış altın ya da gümüş taneciklerin yan yana lehimlenmesi ile oluşturulan süsleme tekniğidir. Altın veya gümüş malzemelerden yapılan telkâri süslemelerinin üzerine hazırlanan toplar ya da konik parçalar yerleştirilerek süsleme zenginleştirilir. Granülasyon tekniği düz bir zemin üzerinde de yapılabilir (Aslan,2009:54).

Başka bir ifadeyle madenlerin eritilip soğuk suya dökülmesi ile elde edilen küreciklerden yapılır. Bu kürecikler genelde bakır ve gümüş malzemeden yapılır. Daha küçük formlar elde etmek içinse altın kullanılır. Birleştirme yönteminde lehim küreciklerin yapısını bozacağından kürecikler sıcakken bir araya getirme yöntemi denendiği düşünülmektedir (Peker,2013:38).

8.2.5. Mine (Emaye) Tekniği

Mineleme tekniğinin ana maddesi camdır. Mine yapılacak yüzeye uçları sivriltiilmiş çelik uçlu kalemlerle kazıma yöntemiyle ince yuvalar açılır. Açılan bu yuvalara toz haline getirilmiş cam tozlar yuvalara yerleştirilir. Belli bir sıcaklıkta bekletildikten sonra cam tozlar cam tozları eriyerek metal ile kaynaşır. Mine renkleri eser üzerinde taş etkisi yaratır. Minelemede genellikle renkler turkuaz, mavi, kırmızı, beyaz ya da kahverengi tercih edilmiştir (Kökkılıç,2010:33).

Mine tekniğinde yapılacak olan esere renk vermek için metal oksitlerin katılımı ile çeşitli renkler elde edilir. Örneğin bakır oksit ile mavi ve yeşilin tonları elde edilir. Gümüş, altın, bakır ve tunç mine tekniği için en uygun metallerdir (Bingöl,1999:27).

8.2.6. Savat (Niello) Tekniği

Savat işleminin yapılacak olan madeni eserin üzerine çelik uçlu kalemlerle yuvalar açılır. Açılan yuvalara kükürt ve maden karışımı olan siyah renkteki savat doldurularak eser üzerindeki form siyah renkte ortaya çıkar. Niello (savat) belirli miktarlarda kükürt ile gümüş ve bakır ya da kükürt ile kurşun ve bakır madenlerini karıştırılarak oluşturulur (Erginsoy,1978:43).

Niello Latince “ siyah” anlamına gelen “nigellus” kelimesinden gelmektedir. İslam dünyasında bu teknik için kullanılan “savat” kelimesinin de, Arapçada “karartma” anlamına gelen “sevad” kelimesinden geldiği düşünülmektedir (Erginsoy,1978:43).

8.2.7. Mıhlama Tekniği

Mıhlama, madeni eserde mıhlama yapılacak kısım boş bırakılarak oyma işleminin tamamlanır. Eserin içine konulacak taşın şekline ve biçimine göre metalin cinsine uyumlu astar kesilir. Taşın ölçüsüne göre kesilen astarın üst kısımları zikzaklar açılarak astar lehimlenir. Lehim işleminin bittikten sonra yaldızlama ve kalem işi ile hazırlanan yuvaya taş yerleştirilir (Hınıslıoğlu,2009:55).

Mıhlama tekniği alaturka ve alafranga yöntem olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Ancak temeli binlerce yıl öncesine dayanan alaturka daha fazla ön plana çıkmış ve Türk sanatı arasında bilinen en eski tekniktir. Alaturka tekniğinde yine eser üzerindeki yuva taşına göre hazırlanır. Daha sonra bu yuvaya taş yerleştirilir. Bu

teknikte yapılan süslemede taşın büyük çoğunluğu yuvanın dış kısmında kalır. Taşın düşmemesi için astarın üst kısımları üçgenler şeklinde kesilir. Alafranga mihlama ise batı kökenli bir tekniktir. Değerli bir taş olan elmas pırlantaya dönüştürülerek nerede kullanılacaksa, örneğin; küpe, iğne, yüzük gibi takı öğelerinin şekli çizilerek kalıbı hazırlanır. Daha sonra altın dökümü yapılır. Daha sonra pırlantanın yerleştirileceği yuva hazırlanır. Pırlanta yuvaya konulduktan sonra güherse tekniğinde topçuklar çelik kalemlerle taşın yanaklarına tutturulur (Çalış,2016:83-84).

8.2.8. Kakma Tekniği

Kakma tekniği, renkli taşlar, maden üzerine oyma ya da çökertme yapılarak açılan yuvalara veya zemine lehim yöntemi ile tutturulan açık tel hücrelerin içine yerleştirilme yöntemidir. Metalin üzerini oyarak ya da çökerterek de yuvalar hazırlamak mümkündür (Köroğlu,2004:12).

Kakma tekniğinde asıl amaç takının madeni ile zıtlık oluşturacak, onu renklendirecek değişik malzemenin kullanılmasıdır. Mineleme ve kakma tekniği birbirine benzese de mineleme tekniğinde parçalar eritilerek oyuklara yapışır, kakma tekniğinde ise parçalar halinde yerleştirilir (Özkan,2010:52).

İki çeşit kakma tekniği yapılmaktadır. Tel kakmada yuvalara içe doğru genişleyen yivler açılır. Kakma yapılacak tel tavlandıktan sonra yivler içerisine yerleştirilir ve çekiçe dövülerek sağlam bir şekilde oturtulması sağlanır. Varak kakma ise metal eşya üzerinde kakma yapılması için yuvalar açılır ve bu yuvalara altın, gümüş ve bakır varaklarda desene göre kesilerek yapıştırılır (Karagöz,2013:48).

8.2.9. Çalma ve Kazıma Tekniği

Metalin ön yüzünün kazılarak desen verilmesi işlemidir. Ucu keskin ve çelikten olan bir kalemle desenin üzerine belirli bir eğimde tutularak çekiç ile vurulur. Çekiç ile vurulan darbeler sonunda altının yüzeyinde yonca biçiminde parçalar çıkartılır. Daha sonra kazıma yöntemi kalın levha ile olur. Bu teknik daha çok altın, gümüş, bakır, pirinç ve tunç eserler üzerinde yapılır. Özellikle döküm tekniği ile yapılan yüzüklerde kazıma motifleri bulunmaktadır (Koçar,2011:12).

Çalma işlemi, ucu küt çelik bir kalemle çekiçe hafif bir şekilde vurularak yapılır. Kalem uçları eseri kesmemesi için uçları yuvarlatılmıştır. Ucu küt olan kalem

ile eser üzerine düz ya da kavisli çizgiler elde edilebilir. Bu çizgileri elde edebilmek kalemin düz veya eğri tutulmasına bağlıdır. Kazıma işlemi ise çalma işleminde olduğu gibi çelik kalemlerle yivler açmak için keski kullanılır. Yivleri açmak için eserden parçalar çıkarılarak alınır. Kazıma işleminde kullanılan çelik uçlu kalemler çalma işlemine göre daha kalın bir uca sahiptir (Erginsoy,1978:32-33).

8.2.10. Delik İşi (Ajur) Tekniği

Altın ve gümüş gibi madeni eserlerin üzerine kesici ve delici aletlerin kullanılması ile eser üzerinde delikli süslemelerin oluşturulduğu tekniktir. Delik işi tekniği Tunç Çağı'nda ve çelik kullanılmadan önce sadece altın ve gümüş gibi yumuşak olan madenlerin üzerinde kullanılmıştır. Delik işi tekniğinde yapılacak olan desenler veya süslemeler madeni eserin üzerine çizilen desenin zemin kısımları çıkartılır. Bazen de desenler kesilip çıkartılır ve bu işlemden sonra kenarları törpülenerek düzeltilmektedir. Delik işi tekniği yapılırken desenlerde kullanılan aletlerin yanı sıra testere kılı denilen bir alet de kullanılmaktadır. Madeni esere açılan küçük deliklerden kıl testere geçirilerek istenilen şekil verilmektedir. Bu uygulamaya da testere işi veya delik işi denilir (Sezgin,2014:48).

8.2.11. Kaplama ve Yaldız Tekniği

Madeni eserler üzerine altın ya da gümüş madeninden çok ince ve yaprak şeklinde kesilerek madeni eser üzerine çekiç ile tutturulma tekniğidir. Altının dövülerek ince bir zar şeklini alması oldukça zor olduğu için tamamen saf altın kullanılmalıdır. Varak için hazırlanacak olan altın kupelasyon yöntemi ile tamamen saflaştırıldıktan sonra sığ olan kare veya dikdörtgen kalıplara dökülmektedir. Yapılan bu işlemden sonra kalıptaki altın soğumaya alınır ve soğuduktan sonra altın çok ince bir hale gelinceye kadar dövülür (Oktay,2013:81).

Eser kaplanmadan önce dış kısmına hafif darbeler vurularak pürüzlendirilir. İnce altın levha bu yüzeye yerleştirilerek dövülerek veya sürtme yoluyla esere kaplanır. Erken devirlerde metal, kemik ya da pişmiş toprak üzerine altın varaklar çekiçlenerek şekil verilip kaplanırdı (Bingöl,1999:28).

8.3. Takı Öğelerini Birleştirme Yöntemleri

8.3.1. Lehim Yöntemi

Kuyumculuk sanatında takıların bir araya getirilmesiyle birbirine bağlama da ana yöntem olarak lehim kullanılmıştır. Lehim yöntemi erime noktaları farklı olan iki metalin erime derecesi düşük seviyede olan metalin sıcaklık altında daha önce eriyerek erime derecesi daha yüksek olan metale yapışması işlemidir. Saf altının dışında kalan diğer metaller yüzeyin ısıtılması sırasında oksidasyona uğradığı için kaynaşmayı engellemektedir. Bunun önüne geçmek için birleştirici kullanılmaktadır (Karagöz,2013:42).

8.3.2. Kaynak Yöntemi

Kaynak, birleştirilecek olan madeni parçalara çok yüksek derecede ısı veya basınç (çekiçleme) kullanarak uygulanan yöntemdir (Erginsoy,1978:30). Kaynak yöntemi ile birleştirilen eserlerde pürüzler meydana gelmektedir. Kaynak yapılırken metalin üzerinde kalan fazla parçacıklar ve ısınmadan dolayı oluşan oksitlerin temizlenmesi için eser sıcak aside bırakılarak temizlenmesi sağlanır. Bu temizleme işlemine de ‘‘ağartma’’ denir (Çalış,2016:94).

8.3.3. Perçin Yöntemi

Perçin yöntemi çivi ile birleştirme yöntemidir. Perçin çivilerin gireceği delikler sivri bir aletle çekiçlenerek açılır ya da döküm tekniğiyle yapılmış bir eser ise dökümden önce çivi yerleri belirlenip döküm yapılmaktadır. Birleşecek olan delikler birbirinin üstüne getirilerek istenilen boy ve biçimlerdeki perçin çivileri kullanılarak birbirine tutturulur (Erginsoy,1978:29).

9. KATALOG

Örnek no : 1
Envanter no : 5.18.83
Fotoğraf no : 1
Çizim no : 1
Ürünün adı : Bilezik

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18. yy)

Geliş biçimi : Satın alma (Burhan AKBABA)

Geliş tarihi : 26.09.1983

Ölçüleri : **Çapı** : 6.5 cm
: **Kalınlık** : 0.2 cm
: **Ağırlık** : 65.5 gr

Kullanılan teknik : Granüle, Kabartma tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel ve Geometrik süsleme

Kompozisyon : Değerlendirilmeye alınan eser iki halkadan meydana gelmiş olup silindirik formudur. Eser ağırlıklı olarak granüle tekniğinde ele alınmıştır. Süsleme programı dikkate alındığında halkalarda boyuna doğru geniş bir bordür üzerinde bir takım motiflerin işlendiği görülmektedir. Dönüşümlü olarak tel sarmayla meydana gelen 4 adetten oluşan hafif kıvrık bir şekilde yaprak formundaki çiçeği, granüle bezeli baklava dilimi formunda bir motifin takip ettiği görülmektedir.

Örnek no : 2

Envanter no : 4.10.73

Fotoğraf no : 2

Çizim no : 2

Ürünün adı : Bilezik

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18. yy)

Geliş biçimi : Satın alma (Hüsnü KABUL)

Geliş tarihi : 10.10.1973

Ölçüleri : **Uzunluk** : 10.06 cm
: **Kalınlık** : 0.2 cm

Kullanılan teknik : Kabartma, Tel sarma tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Eser boyuna dikdörtgen olup on altı ana levhadan oluşmaktadır. Bu levhalar birbirlerine menteşelerle bağlanmıştır. Eserin dış kısmında her bir parça üzerinde kabartma tekniğiyle oluşturulan altı adet dikdörtgen formlu kabartmalar yer almaktadır. Bu kabartmaların çevresini dolanan tel sarmalar bordür şeklinde kabartmaları çevrelemiştir. Eser kırık olup, aşırı derece oksitlenmelere maruz kalmıştır.

Örnek no : 3

Envanter no : 2.6.1963

Fotoğraf no : 3

Çizim no : 3

Ürünün adı : Bilezik

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18-19. yy)

Geliş biçimi : Satın alma (Cahit BAYRI)

Geliş tarihi : 21.10.1963

Ölçüleri : **Çapı** : 6.5 Cm
: **Kalınlık** : 0.2 Cm

Kullanılan teknik : Granüle, Kabartma tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel ve Geometrik süsleme

Kompozisyon : İki parçadan oluşan silindirik formlu bilezik birbirlerine perçinleme ile tutturulmuştur. Bileziğin kenar kısmında kabartma şeklinde birer bordür, şerit halinde yer almaktadır. İki bordürün arasında kalan kısımda hafif kıvrık dört adet yaprak formundan oluşan bir çiçek motifi, dönüşümlü olarak etrafı tel sarmayla çevrili granüle tekniğinde küçük topçuklardan oluşan bir bezek grubuyla devam etmektedir.

Örnek no : 4

Envanter no : 5.22.78

Fotoğraf no : 4

Çizim no : 4

Ürünün adı : Bilezik

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18-19. yy)

Geliş biçimi : Satın alma (Kemal ÇELİK)

Geliş tarihi : 02.06.1978

Ölçüleri : **Çapı** : 6.5 Cm
: **Kalınlık** : 0.1 Cm

Kullanılan teknik : Granüle, Kabartma ve tel sarma tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Dairevi formlu iki parça halindeki eserin perçin yeri kopmuştur. Eserin dış kenarlarında iki kıvrımsal bezemeli bordür içinde topçuklar bir şerit oluşturmuştur. İki tane kabartma şeklinde şerit yer almaktadır. Eserin orta kısmında ise dairesele formlu bezemelerin ortasına granüle tekniğinde birer topçuk yerleştirilmiştir. Eser üzerinde oksitlenmeler oluşmuştur.

Örnek no : 5

Envanter no : 2.3.83

Fotoğraf no : 5

Çizim no : 5

Ürünün adı : Bilezik

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18-19. yy)

Geliş biçimi : Satın alma (Burhan AKBABA)

Geliş tarihi : 11.04.1983

Ölçüleri : **Çapı** : 7.3 Cm
: **Ağırlık** : 30.5 Cm

Kullanılan teknik : Tel sarma, Kazıma ve Kakma tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Gümüş malzemeden yapılan bu eser iki telin birbirlerine sarılarak dairevi kıvrımlar oluşturarak yapılmış dairesel formludur. Sarılan bu tellerin arasında kalan boşluğa birbirine sarılmış iki ince telle hareketlendirilmiştir. Bu eserin uç kısımları yarım küre şeklinde düzenlenmiştir. Eserin ön kısmında yer alan kalp şeklindeki süsleme elemanı olan bu motifin merkezine mavi bir boncuk kakma tekniğinde yerleştirilmiştir. Bu kalp formunun ön yüzünde kazıma tekniğinde süsleme yer almaktadır.

Örnek no : 6

Envanter no : 2.18.83

Fotoğraf no : 6

Çizim no : 6

Ürünün adı : Bilezik

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18-19. yy)

Geliş biçimi : Satın alma (Burhan AKBABA)

Geliş tarihi : 26.09.1983

Ölçüleri : **Çapı** : 6.8 Cm
: **Kalınlık** : 0.2 Cm
: **Ağırlık** : 39.5 Cm

Kullanılan teknik : Kabartma ve Tel sarma tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel ve Geometrik süsleme

Kompozisyon : İki parçadan oluşan dairevi formlu bilezik gümüş malzemeden yapılmış olup perçin ile birbirine bağlanmıştır. Eserin dış yüzeyinde kenarlardan itibaren birer şerit ve balıksırtı şeklinde şeritler tüm yüzeyi kaplamıştır. Bileziğin ortasında karşılıklı olmak üzere sekizer dairesel biçimli tel sarmalar ve bunun ortasına bir dairesel kabartma yerleştirilerek bir gül motifi oluşturulmuştur. Eserin birleştirildiği kısmın iki tarafında beşer adet dairesel tel sarmalar yerleştirilerek birer üçgen şeklini almıştır.

Örnek no : 7

Envanter no : 1.17.2012

Çizim no : 7

Fotoğraf no : 8

Ürünün adı : Bilezik

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19. yy)

Geliş biçimi : Satın alma (Yakup ÖZTÜRK)

Geliş tarihi : 16.05.2012

Ölçüleri : **Çapı** : 6.7 Cm
: **Kalınlık** : 0.2 Cm

Kullanılan teknik : Kazıma, Kabartma ve Döküm tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel ve Geometrik süsleme

Kompozisyon : Tek parça halindeki dairesel formlu bileziğin dış kısmında üç tane kabara yer almaktadır. Eserin yüzeyinde kazıma tekniğinde lale motifleriyle süslenmiştir. Eserin ön kısmında iki lale motifini de andıran kulp formunda başları birbirine dönük şekilde karşılıklı olarak yerleştirilmiş. Bu kulpların iç kısmında lale motifini takip eden kıvrımlı bezemeler ve onun ortasında granüle tekniğinde birer topçuk yerleştirilmiştir. Topçukların etrafı dairesel kıvrımlarla hareketlendirilmiştir.

Örnek no : 8

Envanter no : 1.4.2014

Çizim no : 8

Fotoğraf no : 9

Ürünün adı : Bilezik

Kullanılan malzeme : Kemik ve Pirinç

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19.yy)

Geliş biçimi : Satın alma (Fahrettin Gökçe)

Geliş tarihi : 26.12.2013

Ölçüleri : **Çapı** : 9 Cm
: **Kalınlık** : 0.5 Cm

Kullanılan teknik : Kabartma ve kakma tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel ve geometrik süsleme

Kompozisyon : Eser kemik ve pirinç malzemeden yapılmış olup içten dairesel dıştan hafif bombeli bir formdadır. Eserin iç kısmı sade olup işlemsizdir. Dış yüzeyinde pirinç malzemeden yapılmış bitkisel süslemeler yer almaktadır. Kemik malzeme cilalanmış ve üzerinde bir tane kakma tekniğinde yapılmış baklava dilimi formunda sarı renkli taş yerleştirilmiştir. Pirinç malzemenin yüzeyinde ikişer adet kabartma tekniğinde çarkı felek motifi şeklinde bir süsleme görülmektedir. Bu süsleme eser üzerinde bulunan kemikten süslemeyle dönüşümlü olarak tekrar etmektedir.

Örnek no : 9

Envanter no : 2.4.2014

Çizim no : 9

Fotoğraf no : 10

Ürünün adı : Bilezik

Kullanılan malzeme : Bakır

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19. yy)

Geliş biçimi : Satın alma (Fahrettin GÖKÇE)

Geliş tarihi : 26.12.2013

Ölçüleri : **Çapı** : 6.5 Cm
: **Kalınlık** : 0.2 Cm

Kullanılan teknik : Tel sarma tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Silindirik bir forma sahip olan bilezik bakır malzemeden yapılmıştır. Tel sarmalarla yapılan dairesel formlu bilezik 4 sıra bakır telden yapılmış ve ortadaki teller birbirine sarılmıştır. Yine 4 sıra bakır telin bileziğe paralel tutturulmasıyla eser oluşturulmuştur. Eserin baş kısmında bakır tellerin uçları daire formunda bükülmüştür.

Örnek no : 10

Envanter no : 1.1.2011

Çizim no : 10

Fotoğraf no : 11

Ürünün adı : Bilezik

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19. yy)

Geliş biçimi : Satın alma (Erdal BALIK)

Geliş tarihi : 29.01.2010

Ölçüleri : **Çapı** : 6.5 Cm

: **Kalınlık** : 0.4 Cm

Kullanılan teknik : Granüle ve Kabartma tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel ve Geometrik süsleme

Kompozisyon : İki parça halindeki bilezik dairesel formdadır. Geniş bir halka şeklindeki bilezik toplam 16 adet piramidal süsleme kalıpla kabartılarak yapılmıştır. Kozmik piramitler ikişer adet olarak yan yana dizilmiştir. Piramidal formaların arası küçük yarım daire şeklinde düzenlenmiştir. Dairenin etrafına granüle tekniğinde dairesel topçuklar yerleştirilmiştir. Bu dairenin etrafında tel sarmalarla bitkisel süslemeler yer almaktadır.

Örnek no : 11

Envanter no : 1.17.80

Çizim no : 11

Fotoğraf no : 12

Ürünün adı : Yüzük

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Bilinmiyor

Geliş biçimi : Satın Alma

Geliş tarihi : 20.08.1980 (Özkan Ilgaz)

Ölçüleri : **Çapı** : 2.5x2.3 cm

: **Kalınlık** : 0.1 cm

: **Genişlik** : 1.5x1 cm

Kullanılan teknik : Dövme, Kazıma, kabartma Tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel, geometrik süsleme

Kompozisyon : Gümüş malzemeden yapılan yüzük, dairesel formlu kaş kısmı ile geniş bir halkadan meydana gelmektedir. Yüzün kaş kısmında kare formlu bir plaka mevcuttur. Kare formlu plakanın yüzeyi aşırı oksitlemelere maruz kaldığından, kazıma tekniğinde yapılmış kimi süslemeler kaybolmuş durumdadır. Geriye kalanlar geometrik bir süslemeyi andırmaktadır. Dövme tekniğinde geniş yüzük halkası kaş kısmına doğru simetrik bir şekilde iki ayrılarak, çatallaşmış bir şekle dönüşmüştür. Plakanın yüzeyinde kabartma tekniğinde zencirek motifi formunda süslemeler yer almaktadır. Yoğun oksitlemelere maruz kalan eser tam ve sağlamdır.

Örnek no : 12

Envanter no : 1.5.85

Çizim no : 12

Fotoğraf no : 13

Ürünün adı : Yüzük

Kullanılan malzeme : Bakır

Ait olduğu dönem : Bilinmiyor

Geliş biçimi : Satın Alma (Hasan Deniz)

Geliş tarihi : 28.10.1985

Ölçüleri : **Çapı** : 2.8 cm

: **Kalınlık** : 0.2 cm

Kullanılan teknik : Dövme, Kalıpla kabartma tekniği

Kullanılan motif : Geometrik Süsleme

Kompozisyon : Oval yassı bir yüzük halkası ile damla motifli formu bir kaş bölümünden meydana gelen yüzük, bakır malzemeden üretilmiştir. Halka kısmı yüzüğün omuz bölümünde hafif şekilde düz olup aşağıya doğru ovalleşmeye başlamaktadır. İçi doluk yüzük halkasının içi ve dış kısmı düz ve sadedir. Kaş kısmında olasılıkla bir mührün negatifi gibi gözüken geometrik bir süsleme, kalıpla kabartılarak plakaya işlenmiştir. Ciddi oksitlenmelere maruz kalan yüzük tam ve sağlamdır.

Örnek no : 13

Envanter no : 2.2.2014

Çizim no : 13

Fotoğraf no : 14

Ürünün adı : Yüzük

Kullanılan malzeme : Pirinç

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Fahrettin Gökçe)

Geliş tarihi : 01.11.2013

Ölçüleri : **Çapı** : 2 cm

: **Kalınlık** : 2.2 cm

Kullanılan teknik : Kakma, kabartma tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Pirinç malzemeden yapılan yüzük yekpare bir gövdeye sahiptir. Kaş kısmı kare şeklinde düzenlenmiş, halka kısmı aşağı doğru incelmektedir. Kaş kısmının tam ortasında elips şeklinde açılmış bir yuvaya kakma tekniğinde beyaz bir taş yerleştirilmiştir. Kare formlu plakanın köşelerine kabartma tekniğinde dört adet çarkıfelek motifi yerleştirilmiştir. Halka kısmının alt tarafında kabartma tekniğinde iki tane çarkıfelek motifi yer almaktadır. Pirinç malzemeden yapılan yüzük tam ve sağlamdır.

Örnek no : 14

Envanter no : 3.2.2014

Çizim no : 14

Fotoğraf no : 15

Ürünün adı : Yüzük

Kullanılan malzeme : Pirinç

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Fahrettin Gökçe)

Geliş tarihi : 01.11.2013

Ölçüleri : **Çapı** : 2.1 cm

: **Kalınlık** : 2.5 cm

Kullanılan teknik : Granülasyon, kakma tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Yekpare bir gövdeye sahip yüzük, kaş kısmından halka kısmına doğru bir inceleme göstermektedir. Yüzüğün kaş bölümünün ortasında dairesel biçimde açılan kakma tekniğinde oval formda yeşil bir taş yerleştirilmiştir. Kaş kısmının iki yan tarafında daha küçük olarak açılan yuvalara yine yeşil küçük taşlar yerleştirilmiştir. Halka kısmının her iki tarafında elips şeklinde açılan yuvalara beyaz taşlar yerleştirilmiştir. Bu beyaz taşların iki yanı ve altında yine kakma tekniğinde yeşil taşlar yer almaktadır. Yerleştirilen taşların etrafı tel sarma şeklinde süslendirilmiştir. Yüzüğün gövdesinde granüle tekniğinde yerleştirilmiş topçuklar yer almaktadır. Halkanın alt kısmı ve iç tarafı sade bırakılmıştır.

Örnek no : 15

Envanter no : 3.6.78

Çizim no : 15

Fotoğraf no : 16

Ürünün adı : Küpe

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19.yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Berdan Karagöz)

Geliş tarihi : 6.6.1978

Ölçüleri : **Boy** : 4 cm

: **En.** : 4 cm

Kullanılan teknik : Granülasyon, tel sarma teknikleri

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Kayık formunda meydana getirilmiş eser, çok sayıda sarkaçta sahiptir. Gümüş malzemeden yapılmış eserin bir tarafı yüzüğe sabitlenmişken diğer tarafı kulağa takılmak için açılıp kapanabilir özelliktedir. Oval kesitli bir form özelliğini de gösteren eserin iç kısmında telkâri tekniğinde dairesel 6 plaka bulunmaktadır. Merkezi bir kompozisyon özelliği gösteren eserin göbek kısmında bir taş yuvası bulunmaktadır. Sabit halkalardan birer serbest halkayla sarkıtılmış plakalar yaprak formudur. Sarkıtılan bazı plakalar eksiktir. Eser dış çerçevesi içi boş topçuklardan oluşan bezeklere sahiptir. Bunun yanı sıra dairesel plakaların ortasına granüle tekniğinde birer topçuk yerleştirilmiştir. Ciddi oksitlemelere maruz kalan küpe hasarlı durumdadır.

Örnek no : 16

Envanter no : 4.6.78

Çizim no : 16

Fotoğraf no : 17

Ürünün adı : Küpe

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Berdan Karagöz)

Geliş tarihi : 06.06.1978

Ölçüleri : **Boy** : 6.2 cm

: **En.** : 3 cm

Kullanılan teknik : Telkâri tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Gümüş malzemeden yapılan küpe ‘’U’’ şeklinde bir forma sahiptir. Küpenin alt kısmı ok ucu şeklinde düzenlenmiş elips bir forma sahiptir. Küpenin uç kısmı tellerin birbirine lehimlenmesi ile elips şeklini almıştır. Küpe ile uç kısım arasındaki boyun kısmı tel sarma biçiminde düzenlenmiştir. Küpenin tam ortasında dokuz adet dairesel form lehim ile tutturulmuştur. Küpenin sapı bir ucu küpeye sabit olarak tutturulmuş diğer ucu kanca şeklinde düzenlenmiş, küpenin ucunda yer alan dairesel halkaya takılmaktadır. Eserin her iki tarafı da simetriktir. Küpe oksitlenmelere maruz kalmış tam ve sağlamdır.

Örnek no : 17

Envanter no : 6.16.79

Çizim no : 17

Fotoğraf no : 18

Ürünün adı : Küpe

Kullanılan malzeme : Bakır

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18-19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Kemal Çelik)

Geliş tarihi : 19.09.1979

Ölçüleri : **Çapı** : 2.3 cm

: **Boy** : 4 cm

Kullanılan teknik : Tel sarma, Dövme tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Dairesel bir forma sahip küpe, bombeli bir şekilde düzenlenmiştir. Eserin etrafında bakır malzemeden yapılmış yirmi dört adet halka şeklinde dairel form lehim yöntemi ile eserin etrafını çevrelemektedir. Eserin merkezinde tel sarma tekniğinde dilimli bir kubbecik üzerine, granüle tekniğinde küçük bir topçuk yerleştirilmiştir. Küpenin ortasında yer alan süslemeyi çevreleyen yedi adet dairel biçimde düzenlenmiş tel sarmalar çevrelemiştir. Dairesel tel sarmalar birbirini çevreleyen iki şerit halinde düzenlenmiştir. Küpenin alt kısmında beş adet kıvrılarak yapılmış sarkaç yer almaktadır. Küpenin kulağa takılan sapı eksiktir.

Örnek no : 18

Envanter no : 14.1.1995

Çizim no : 18

Fotoğraf no : 19

Ürünün adı : Küpe

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19.yüzyıl)

Geliş biçimi : Mahkeme kararı ile istirdat

Geliş tarihi : 18.04.1992

Ölçüleri : **Uzunluk** : 4 cm

: **Genişlik** : 3.2 cm

Kullanılan teknik : Telkâri, Granülasyon tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Bir halka şeklinde düzenlenmiş küpenin iki ucu dairesel birer halkadan meydana gelmektedir. Halka tel sarma şeklinde düzenlenmiştir. Halkanın alt kısmında üç adet kürecik perçinleme yöntemi ile halkaya tutturulmuştur. Kürecikler telkâri tekniğinde yapılmış üzerinde granüle tekniğinde küçük topçuklar ile bezenmiştir. Küreciklerin iki tarafında simetrik olarak yerleştirilmiş üç adet halkanın birleştirilmesi ile geometrik süsleme yer almaktadır. Halkanın iç tarafında yine simetrik bir biçimde üç dairesel form yerleştirilmiştir. Eser tam ve sağlamdır.

Örnek no : 19

Envanter no : 3.3.78

Çizim no : 19

Fotoğraf no : 20

Ürünün adı : Kemer

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18-19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Kemal Çelik)

Geliş tarihi : 7.6.1978

Ölçüleri : **Uzunluğu** : 71 cm

: **Genişlik** : 3.5 cm

Kullanılan teknik : Kabartma, savat tekniği

Kullanılan motif : Geometrik, Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Kemer, birbirine geçmeli toplam otuz dört adet erkekli dişili levhadan ve bir tokadan meydana gelmektedir. Kemerin birbirine tutturulması için iç tarafına deri malzeme eklenmiştir. Kaş kısmı yarım silindirik bir forma sahip tam ortasında altı köşeli bir yıldız yer almakta, onun sağında ve solunda birbirine dolanan dört adet lale motifi ile süslenmiştir. Altı kollu yıldız motifi savat tekniğinde süslenmiştir. Kemer tokası bir tarafa sabit halde iki kancalı, diğer tarafı da kancanın tutturulması için kanca yerleri bulunmaktadır. Kaş kısmının alt ve üst bölümü birer lale motifi ile bezenmiştir. Kemerin kuşak bölümünde birbirini tamamlayan levhaların üzerinde erkek olan levhalarda bir büyük, dişili levhalarda bir küçük kubbecik şeklinde kabartmalar yer almaktadır. Kabartmaların etrafı rumi motifler ile bezenmiştir. Kemerin oluşturan levhaların alt kısmında içe doğru kıvrık plakalar yan yana dizilerek bir şerit halinde kemeri çevrelemektedir.

Örnek no : 20

Envanter no : 1.5.77

Çizim no : 20

Fotoğraf no : 22

Ürünün adı : Kemer

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi (18-19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Berdan Karagöz)

Geliş tarihi : 28.09.1977

Ölçüleri : **Uzunluk** : 85 cm

: **Genişlik** : 3.5 cm

Kullanılan teknik : Telkâri, kabartma tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel, Geometrik süsleme

Kompozisyon : Kars Kafkas yöresinde sıkça rastlanan erkekli dişili levhalardan kemer meydana getirilmiştir. Kemer levhaları bir erkekli bir dişili toplam kırk altı levhadan oluşmaktadır. Erkekli levhaların üzerinde içleri boş kürecikler yerleştirilmiştir. Dişili levhalarda daha küçük boyutlarda kabartma biçiminde küreciklerle bezenmiştir. Levhaların üzerinde kabartma tekniğinde rumi motifler ile süslenmiştir. Kemerin iç kısmına levhaların birbirine tutulması ve takan kişinin daha rahat hissetmesi için deri malzeme ile kaplanmıştır. Kemerin deri kısmı günümüze ulaşmamıştır. Kemerin alt kısmında içe doğru kıvrılmış plakalar bir şerit halinde dizilmiştir. Bu plakalara takılmış dairesel biçimde ve iç kısmında tellerin kıvrılmasıyla bezenmiş sarkaçlar yer almaktadır. Kemer tokası telkâri tekniğinde ortada bir gül motifi, yan kısımlarında da yarım gül şeklinde bitkisel süslemelidir. Kemer tokasında bitkisel motiflerin belirli boşluklarına gümüş topçuklar yerleştirilmiştir. Tokanın alt tarafında iki tane zincirle sarkıtılmış dört adet dairesel formda sallama yer almaktadır. Eser üzerinde oksitlemeler görülmektedir.

Örnek no : 21

Envanter no : 4.20.72

Çizim no : 21

Fotoğraf no : 24

Ürünün adı : Kemer

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi (18-19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (İsmet Edebalı)

Geliş tarihi : 30.12.1972

Ölçüleri : **Uzunluk** : 76 cm

: **Genişlik** : 3.2 cm

Kullanılan teknik : Savat, kabartma tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel, Geometrik süsleme

Kompozisyon : Gümüş malzemeden yapılan kemer toplam otuz bir levhanın birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Levhaların bir tarafı erkekli diğer tarafı dişili olarak meydana getirilmiştir. Her levhanın üzerinde bir büyük, bir küçük kabartma biçiminde kubbecik yer almaktadır. Kubbeciklerin alt ve üst tarafı rumi motifleri ile bezenmiştir. Rumi motiflerin alt tarafı savat tekniğinde süslenmiştir. Kemer şeridinin üst tarafında her levhada üç adet içe doğru kıvrılmış plakalar bir şerit halinde kemeri kuşatmaktadır. Kemerin iç tarafında levhaların birbirine tutturulması için deri malzemeden bir kuşak ile sarılmıştır. Kemerin toka kısmı yarım silindir şeklinde düzenlenmiş ortasında kabartma tekniği ile yapılmış altı kollu yıldız motifi savat tekniğinde bezenmiştir. Altı kollu yıldız iki yandan çevreleyen dört adet lale motifi yer almaktadır. Kemer üzerinde oksitlenmeler olmakla beraber kemer tam ve sağlamdır.

Örnek no : 22

Envanter no : 1.10.81

Çizim no : 22

Fotoğraf no : 26

Ürünün adı : Kemer

Kullanılan malzeme : Bakır

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi (18-19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Gülzade Durdağı)

Geliş tarihi : 04.02.1981

Ölçüleri : **Uzunluk** : 88 cm

: **Genişlik** : 3.5 cm

Kullanılan teknik : Kabartma. Savat tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel, Geometrik süsleme

Kompozisyon : Bakır malzemeden yapılmış kemer toplam kırk sekiz parçadan oluşmaktadır. Levhaların bir tarafı erkekli diğer tarafı dişili olarak düzenlenmiş, birbirine geçmeli bir şekilde yapılmıştır. Her levhanın ortasında bir tane kabartma biçiminde kubbecik yer almaktadır. Kubbeciklerin etrafı rumi bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Kuşağın alt ve üst tarafı savat tekniği ile bezenmiştir. Her levhanın üst kısmında ikişer adet içe doğru kıvrılmış plakalar şerit halinde dizilmiştir. Kemer tokası yarım silindirik bir şekilde düzenlenmiş ortasında kabartma tekniğinde altı kollu bir yıldız savat tekniğinde bezenmiştir. Altı kollu yıldızın iki tarafında dört adet lale motifi yerleştirilmiştir. Kemer tokasının alt ve üst kısmında birer lale motifi yer almaktadır. Kemerin iç tarafına deriden yapılmış bir şerit bulunmaktadır. Kemer günümüze tam ve sağlam bir şekilde ulaşmıştır.

Örnek no : 23

Envanter no : 2.1.1993

Çizim no : 23

Fotoğraf no : 28

Ürünün adı : Kemer

Kullanılan malzeme : Gümüş - İplik

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19. Yüzyılın sonu)

Geliş biçimi : Satın Alma (Vedat Akçayöz)

Geliş tarihi : 29.11.1993

Ölçüleri : **Uzunluk** : 67 cm

: **Genişlik** : 5 cm

Kullanılan teknik : Savat tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : İplikle dokunulmuş kemer kuşağının üzerine on bir adet spiral biçiminde gümüş malzemeden yapılmış plakadan meydana getirilmiştir. Savat tekniği ile işlenmiş rumi motifleriyle bezenmiş gümüş dilimler belirli aralıklarla yerleştirilmiştir. Damla motifi şeklinde düzenlenmiş iki parçadan oluşan kemer tokası bulunmaktadır. Kemer tokası biri sağ tarafa diğeri sol tarafa yerleştirilmiş ve birinin ucunda yarım küre şeklinde kemer başlığı yer almaktadır. Kemer başlığının altında kemerin birleştirilmesi için kanca diğeri tarafta da kancanın takılması için kanca yeri bulunmaktadır. Kemer başlığı rumi motifler ile savat tekniğinde bezenmiştir. Kemer tokaları simetrik olup orta kısmında savat tekniğinde Osmanlı tuğrası ve etrafında rumi motifleri ile bezenmiştir.

Örnek no : 24
Envanter no : 1.1.63/1
Çizim no : 24
Fotoğraf no : 30
Ürünün adı : Kemer tokası
Kullanılan malzeme : Gümüş
Ait olduğu dönem : Selçuklu dönemi
Geliş biçimi : Satın Alma (Tacettin Abak)
Geliş tarihi : 01.04.1963
Ölçüleri : **Uzunluk** : 11. 6 cm
: **Genişlik** : 2.9 cm
: **Kalınlık** : 0.6 cm
Kullanılan teknik : Kalıpla kabartma tekniği
Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Dört ana levhadan meydana gelen eser, dikdörtgen form özelliği göstermektedir. Selçuklu dönemine ait gümüş kemer tokası altın suyuna batırılmıştır. Tokanın hiçbir yeri boş kalmayacak biçimde bezenmiştir. Kemerin takılacağı yere ve kulp kısmı tamamen rumi bezemelerle süslenmiştir. Kemer tokasının gövdesi yatay ve dikey olarak iki bölüm halinde süslenmiştir. Yatay bölüm daha büyük tutularak dikdörtgen biçimde dıştan zencirek motifi şeklinde bir bordürle çevrelenmiş ve devamında köşeleri dikdörtgen iki şerit orta kısımda iç içe geçerek dairesel bir form elde edilmiştir. Dikey olarak düzenlenmiş form iki bordürle çevrelenmiş ve iç tarafı rumi motiflerle süslenmiştir. Kemer tokasının arka yüzü boydan bir bordür ile çevrelenmiş, iç tarafı tamamen rumi motiflerle süslenmiştir.

Örnek no : 25

Envanter no : 1.1.63/2

Çizim no : 25

Fotoğraf no : 32

Ürünün adı : Kemer Tokası

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Selçuklu dönemi

Geliş biçimi : Satın Alma (Tacettin Abak)

Geliş tarihi : 01.04.1963

Ölçüleri : **Uzunluk** : 6.5 cm
: **Genişlik** : 3.5 cm
: **Kalınlık** : 0.7 cm

Kullanılan teknik : Kalıpla kabartma tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Kemer tokası dikdörtgen bir forma sahiptir. Kemerin takıldığı kemer başlığı bir menteşe ile gövdeye tutturulmuştur. Kemer başlığında bitkisel süslemeler yer almaktadır. Kemer tokasının menteşe kısmı kıvrık dal motifleri ile süslenmiştir. Kemer tokasının merkezinde dikdörtgen formda kazıma tekniğinde kıvrık dallarla rumi motifi yer almaktadır. Rumi motifi dıştan ince bir şeritle çevrelenmiş onun hemen dışında daha kalın sade bir bordür ve en dışında birbirine sarılmış zencirek motifi şeklinde bir bordür yerleştirilmiştir. Kemer tokasının arka tarafında kemer başlığı aynı şekilde süslenmiştir. Gövde kısmı ise daha küçük dikdörtgen bir çerçevenin içine daha kalın kıvrık dallarla bitkisel süsleme yer almaktadır. Dikdörtgen gövdenin her köşesine birer gül motifi yerleştirilmiştir.

Örnek no : 26

Envanter no : 1.18.79

Çizim no : 26

Fotoğraf no : 34

Ürünün adı : Kemer Tokası

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18-19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Hamit Açıy)

Geliş tarihi : 19.09.1979

Ölçüleri : **Uzunluk** : 8 cm

: **Genişlik** : 3.7 cm

Kullanılan teknik : Kabartma, Mıhlama, Kakma tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Gümüş kemer tokası iki parçadan oluşmaktadır. Her iki parçada simetrik bir biçimde yapılmış yaprak şeklinde düzenlenmiştir. Kemer tokasının üzerinde bitkisel bezemeli palmet motifi ile süslenmiştir. İki parçanın birleşeceği kısım daha ince tutulmuş ve tam ikisinin ortasına gelecek şekilde mıhlama tekniğiyle kırmızı renkte bir taş yerleştirilmiştir. Taşın etrafında on dört adet mavi boncuk kakma tekniğinde yerleştirilmiştir. Kemer tokasının her birinin uçlarına üçer adet küçük dairesel delikler açılmıştır. Muhtemelen bu delikler kemer tokasının sallamaları için açılmıştır. Kemer tokasının arka tarafı sade tutulmuştur. Eser üzerinde yıpranmalar görülmektedir.

Örnek no : 27

Envanter no : 1.10.1973

Çizim no : 27

Fotoğraf no : 35

Ürünün adı : Kemer Tokası

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi

Geliş biçimi : Satın Alma (Hüsnü Kabul)

Geliş tarihi : 10.10.1973

Ölçüleri : **Uzunluk** : 19 cm
: **Genişlik** : 10 cm
: **Kalınlık** : 2 cm

Kullanılan teknik : Telkâri, Granülasyon tekniği

Kullanılan motif : Geometrik, Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Kemer tokası damla motifi şeklinde düzenlenmiş, iki parçadan oluşmaktadır. Parçaların birleştiği yerde yarım küre şeklinde bir dekoratif toka ile tutturulmuştur. Yarım küre şeklindeki toka başlığının ortasında kabartma şeklinde bir tane topçuk yerleştirilmiştir. Toka başlığı ajur ve granüle tekniğinde küçük topçuklar yerleştirilmiştir. Kemer tokası simetrik olarak düzenlenmiştir. Tokanın etrafında tel sarmalarla yarım daire formunda bir şerit yerleştirilmiştir. Bu şeridin alt ve üst kısmında granüle tekniğinde küçük topçuklar yerleştirilmiştir. Kemer tokasının tam ortasında tokanın formunda damla motifi şeklinde iç ve dış tarafı yarım dairelerle çevrelenmiş, iç tarafı kırmızı ve siyah renkte taşlarla süslenmiştir. Damla motifinin uç kısmında ortada bir daire etrafında küçük topçuklar ve bir düz bir ters yerleştirilmiş yarım dairelerle bir gül motifi oluşturulmuştur. Eser iyi durumda olmasına karşın üzerinde oksitlenmeler meydana gelmiştir.

Örnek no : 28

Envanter no : 2.7.77

Çizim no : 28

Fotoğraf no : 37

Ürünün adı : Kemer Tokası

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi

Geliş biçimi : Satın Alma (Kemal Çelik)

Geliş tarihi : 09.12.1977

Ölçüleri : **Uzunluk** : 23.5 cm

: **Genişlik** : 8.5 cm

: **Daire çapı** : 9.2 cm

Kullanılan teknik : Savat tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Gümüş kemer tokası, ortada oval bir plaka ve iki dikdörtgen plakanın birleştirilmesinden meydana getirilmiştir. Oval plakanın ortasına bir kubbecik yerleştirilmiştir. Kubbenin tam ortasına dairesel bir yuva yer almaktadır. Yuvanın çevresinde yine dairesel bir şerit içerisinde bir yıldız motifi yerleştirilmiştir. Kubbenin geri kalan gövde kısmında rumi motifleri ile bezenmiştir. Kubbenin etrafındaki dairesel form savat tekniğinde rumi motiflerle süslenmiştir. Dikdörtgen plakalar simetrik bir biçimde yapılmış ve bir bordür içine alınmış merkezinde bir tane kubbe etrafında kıvrık dal motifleri ile süslenmiştir. Dikdörtgen plakaların içindeki kubbelerin üzerindeki bezemeler silinmiştir.

Örnek no : 29

Envanter no : 2.6.2012

Çizim no : 29

Fotoğraf no : 39

Ürünün adı : Kemer Tokası

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (M. Nuri Temirak)

Geliş tarihi : 08.02.2012

Ölçüleri : **Çapı** : 8.9 cm

: **Kalınlık** : 0.3 cm

Kullanılan teknik : Kabartma tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Dairesel bir forma sahip kemer tokası hafif bombeli iki parçadan oluşmaktadır. Parçalar birbirine kanca ile bağlanmıştır. Dairesel formun merkezine bir gül motifi yerleştirilmiştir. Merkezinde bir tane kubbecik etrafında daire oluşturacak şekilde kabartma tekniğinde yaprak motifleri ile bezenmiştir. Eser dıştan kabartma tekniğinde bir şerit ile çevrelenmiştir. Kemer tokasının arka tarafı sade bırakılmıştır. Eser tam ve sağlam durumdadır.

Örnek no : 30

Envanter no : 1.20.79

Çizim no : 30

Fotoğraf no : 40

Ürünün adı : Kemer tokası

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi (18-19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Muharrem Akbaba)

Geliş tarihi : 19.09.1979

Ölçüleri : **Çapı** : 4.5 cm

: **Yükseklik** : 3.5 cm

Kullanılan teknik : Savat tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Kemer başlığı sivri uçlu bir kubbecik şeklinde düzenlenmiştir. Kubbenin gövdesi yedi adet üçgen levhanın birleştirilmesinden meydana getirilmiştir. Kubbenin etrafı papatya yaprağı şeklinde yarım dairevi bir forma sahiptir. Her üçgen levhanın etrafını saran savat tekniğinde bezemeler yer almaktadır. Üçgenlerin alt kısmında yine savat tekniğinde yarım daire ve ortasında bir nokta yerleştirilmiştir. Papatya formundaki kısım da aynı biçimde savat tekniğinde süslenmiştir. Toka başlığının arka tarafında kemer tokasına tutturmak için kanca yeri bulunmaktadır.

Örnek no : 31

Envanter no : 1.11.81

Çizim no : 31

Fotoğraf no : 41

Ürünün adı : Saç Tokası

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18-19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Kemal Mamiri)

Geliş tarihi : 06.02.1981

Ölçüleri : **Uzunluk** : 4.5 cm

: **Genişlik** : 3.4 cm

Kullanılan teknik : Telkâri, Granülasyon tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Yarım küre şeklinde düzenlenmiş saç tokası, arka tarafında saça tutturulmak için gümüş bir tel, bir tarafta iki başlı diğer tarafta bir başlı olarak düzenlenmiş ve lehim ile saç tokasına birleştirilmiştir. Kürenin ortasında dairesel bir form etrafında düzenlenmiş sekiz adet spiral kıvrımlı telkâri tekniğinde papatya biçiminde bitkisel süsleme yer almaktadır. Tellerle oluşturulmuş dairevi formların ortasında birer topçuk yer almaktadır. Saç tokasının etrafında granüle tekniğinde bir şerit yerleştirilmiştir.

Örnek no : 32

Envanter no : 2.3.76

Çizim no : 32

Fotoğraf no : 42

Ürünün adı : Gerdanlık

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18-19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Ayhan Somer)

Geliş tarihi : 20.12.1976

Ölçüleri : **Uzunluk** : 28 cm

Kullanılan teknik : Mıhlama, Granülasyon tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Gerdanlık, ortada dairesel bir levha ve iki köşesinde dikdörtgen formlu olarak düzenlenmiş toplam üç levhadan oluşmaktadır. Merkezdeki levhanın ortasına kakma tekniğinde bir taş yerleştirilmiş, taş sonradan düşmüştür. Taş yerinin etrafına dairesel formda küçük topçuklar yerleştirilmiştir. Dairesel levhanın etrafını bitkisel kıvrımlı dallar çevrelemiştir. Dairesel levhanın alt kısmında dört adet zincirle sarkıtılmış uçları yaprak motifî şeklinde düzenlenmiş sarkaçlar yerleştirilmiştir. Ortadaki levhaya her biri iki şeritli iki tane zincirle bağlanmıştır. Zincirler bağlantı yerlerine bakır tellerle bağlanmıştır. İkili zincir şeridinin ortasında her bir tarafta beş adet dairesel küçük levhalar yerleştirilmiştir. Zincir halkalarında uçları yaprak motifî şeklinde düzenlenmiş toplam on iki sarkaç yer almaktadır. Köşedeki levhaların ortasında kakma tekniğinde yeşil renkli birer taş yerleştirilmiştir. Dairesel levhanın etrafında ajur tekniğinde yapılmış kıvrık dallarla bitkisel süsleme yer almaktadır. Köşedeki her bir levhada üç adet sarkaç yer almaktadır. Eser eksik ve hasarlı durumdadır.

Örnek no : 33

Envanter no : 1.14.81

Çizim no : 33

Fotoğraf no : 45

Ürünün adı : Gerdanlık

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi

Geliş biçimi : Satın Alma (Seyfettin Demir)

Geliş tarihi : 26.02.1981

Ölçüleri : **Uzunluk** : 31 cm

: **Genişlik** : 4 cm

Kullanılan teknik : Telkâri tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Zincir halkalarının yan ve dikey olarak birbirine lehimlenmesi ile gerdanlık oluşturulmuştur. Halkalardan biri diğerine geçirilerek lehim yapılmıştır. Lehimlenen halkaların üstü tel sarma ile kapatılmıştır. Gerdanlığın bir uç kısmı kanca şeklinde düzenlenmiştir. Halkaların alt kısmına daha küçük boyutlarda halkalar lehim ile tutturulmuştur. Eser üzerinde toplam yirmi adet yaprak motifi şeklinde sarkaç yer almaktadır. Gerdanlığın bazı sarkaçları düşmüş ve sarkaçlarda silinmeler olmuştur. Eser hasarlı durumdadır.

Örnek no : 34

Envanter no : 7.22.78

Çizim no : 34

Fotoğraf no : 47

Ürünün adı : Kolye

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi

Geliş biçimi : Satın Alma (Kemal Çelik)

Geliş tarihi : 02.06.1978

Ölçüleri : **Uzunluk** : 35 cm

: **Genişlik** : 4 cm

Kullanılan teknik : Granüle, Kakma, Telkâri tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Kolye, dokuz adet yaprak şeklinde levhadan meydana gelmektedir. Levhalar birbirine birer adet halkayla bağlanmıştır. Bu levhalar karşılıklı olarak bir tarafta dört, diğer tarafta beş adet olmak üzere birbirine ters bakmaktadırlar. Genel olarak kolye yıpranmış durumda olduğu için muhtemelen diğer tarafta da beş adet levha bulunmaktadır. Levhaların ortasında kakma tekniğinde yeşil ve kırmızı taşlar yerleştirilmiştir. Levhalarda telkâri tekniğinde yaprak formu şeklinde etrafı granüle tekniğinde küçük topçuklarla bezenmiştir. Levhaların üst tarafında tel sarmalarla oluşturulmuş birer gül motifinin ortasına birer topçuk yerleştirilmiş ve her levhaya lehim ile birleştirilmiştir. Her levhada zincir halkasının dışında birer halka daha yer almaktadır. Bu halkalardan geçirilen zincirlerden penesler sarkıtılmıştır. Peneslerin birçoğu eksiktir. Genel olarak eser eksik ve yıpranmış durumdadır.

Örnek no : 35

Envanter no : 1.6.79

Çizim no : 35

Fotoğraf no : 49

Ürünün adı : Kolye

Kullanılan malzeme : Bakır

Ait olduğu dönem : Bilinmiyor

Geliş biçimi : Satın Alma (Nuri Şengül)

Geliş tarihi : 19.09.1979

Ölçüleri : **Çapı** : 2x2.5 cm

: **Zincir** : 36 cm

Kullanılan teknik : Savat tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Bakır malzemeden yapılan kolye stilize edilmiş üç yaprağın birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Her yaprağın ortasında stilize edilmiş dal kıvrımları yer almaktadır. Kolyenin zincir kısmı da bakır malzemeden yapılmıştır. Kolyenin üst tarafında zincirin geçirildiği iki tane delik yer almaktadır. Savat tekniğinde kolye bezenmiştir. Kolyenin arka tarafı sade bırakılmıştır. Eser üzerinde silinmeler meydana gelmiştir.

Örnek no : 36

Envanter no : 4.2.2014

Çizim no : 36

Fotoğraf no : 51

Ürünün adı : Kolye

Kullanılan malzeme : Bakır

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi (19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Fahrettin Gökçe)

Geliş tarihi : 01.11.2013

Ölçüleri : **Uzunluk** : 5.2 cm

: **Genişlik** : 2.4 cm

: **Kalınlık** : 1 cm

Kullanılan teknik : Kakma, Telkâri tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Dikdörtgen formda hazırlanmış bakır bir çerçeveye sahip olan kolyenin ortasında büyük siyah bir taş yerleştirilmiştir. Zincirin takıldığı halka pirinç malzemeden yapılmış, ortadan üçgen şeklinde bir parça kesilerek çift bir görünüm verilmiştir. Kolyenin iki tarafında bakır malzemeden telkâri tekniğinde tellerin kıvrılmasıyla bitkisel bir süsleme yer almaktadır. Kolye üzerinde silinmeler meydana gelmiştir ve zincir kısmı eksiktir. Eserin arka tarafı sade bırakılmıştır.

Örnek no : 37

Envanter no : 3.1.1989

Çizim no : 37

Fotoğraf no : 52

Ürünün adı : Kolye ucu

Kullanılan malzeme : Pirinç

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi (19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Iğdır Emniyet Amirliğinden İstirdat

Geliş tarihi : 06.03.1989

Ölçüleri : **Çapı** : 4.5 cm

: **Kalınlık** : 1 cm

Kullanılan teknik : Kakma tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Dairesel bir formda düzenlenen kolye, pirinç malzemeden yapılmış etrafı helezon kıvrımlarla bezenmiş bir çerçeve içerisine alınmıştır. Levhanın içine dairel formda bir taş yerleştirilmiştir. Taş kahverengi ve fosforludur. Dairesel çerçeve taşa geçirilerek üst taraftan lehimlenmiş olup zincirin takıldığı bir delik bırakılmıştır. Kolyenin arka tarafı da aynı şekilde simetriktir. Kolyenin zincir kısmı kopmuştur ve eser yıpranmış durumdadır.

Örnek no : 38

Envanter no : 4.6.73

Çizim no : 38

Fotoğraf no : 53

Ürünün adı : Kolye ucu

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi

Geliş biçimi : Satın Alma (Dilaver Savaş)

Geliş tarihi : 02.06.1973

Ölçüleri : **Çapı** : 5.1 cm

: **Kalınlık** : 0.2 cm

Kullanılan teknik : Telkâri, Mıhlama tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Gümüş malzemeden yapılan kolye ucu papatya formunda düzenlenmiştir. Kolyenin ortasında on bir kollu bir yıldız yerleştirilmiş ve yıldızın ortasında dairesel bir delik yer almaktadır. Yıldız motifinin dışına doğru telkâri tekniğinde papatya formunda düzenlenmiş on iki adet levha yerleştirilmiştir. Her bir levhanın ortasında kakma tekniğinde farklı renklerde birer taş konulmuştur. Her taşın etrafını burmalı tel sarmalar çevrelemektedir. Levhaların biri taş kakma diğeri ise boş bırakılarak yapılmıştır. Eserin üst tarafında üç adet zincir halkası levhalara lehimlenmiştir. Kolye zincirsizdir. Eserin arka tarafı sade tutulmuştur. Eser hasarlı durumda olup bazı süslemeler düşmüştür.

Örnek no : 39

Envanter no : 30.9.1966

Çizim no : 39

Fotoğraf no : 54

Ürünün adı : Kolye ucu

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Bilinmiyor

Geliş biçimi : Satın Alma A. Haydar Kuzuoğlu)

Geliş tarihi : 18.08.1966

Ölçüleri : **Uzunluk** : 5.8 cm

: **Genişlik** : 4 cm

: **Kalınlık** : 0.2 cm

Kullanılan teknik : Kabartma tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Eser damla motifi şeklinde düzenlenmiştir. Ortasında kabartma tekniğinde Arapça harflerle yazılmış ‘‘maşallah’’ yazısı yer almaktadır. Yazının alt ve üst kısmında küçük topçuklarla bir şerit oluşturulmuştur. Şeritlerin dış tarafında ortada bir topçuk etrafında altı topçuğun yerleştirilmesi ile dairesel bir form oluşturulmuştur. Yazı dairesel bir şerit içerisine alınmıştır. Zincirin takıldığı üst tarafta zincir halkası bulunmaktadır. Eserin zinciri yoktur. Eser üzerinde oksitlenmeler olmakla birlikte eser hasarlı durumdadır.

Örnek no : 40

Envanter no : 1.1.962

Çizim no : 40

Fotoğraf no : 55

Ürünün adı : Kolye ucu

Kullanılan malzeme : Altın

Ait olduğu dönem : Osmanlı Dönemi (18-19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (Behçet Senemoğlu)

Geliş tarihi : 04.05.1962

Ölçüleri : **Çapı** : 3.1 cm

Kullanılan teknik : Kakma tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Altın malzemeden yapılmış kolye ucu kozalak şeklinde düzenlenmiş, taş yuvaları dışa doğru çıkıntılıdır. Kolye ucu altı şerit halinde kesilmiş geometrik bir forma sahiptir. Her şeritte dört adet farklı taş yerleştirilmiştir. Yerleştirilen taşlar farklı boyutlarda ve farklı şekilde bazıları dairesel bazıları da dikdörtgen olarak yerleştirilmiştir. Yerleştirilen bu taşlar arasında zümrüt, akik ve inciler kullanılmıştır. Eserin uç kısmında daha büyük bir yuva içerisine beyaz değerli bir taş mevcuttur. Eserin üst kısmında zincirin takıldığı halka yer almaktadır. Eserin zincir kısmı yoktur.

Örnek no : 41

Envanter no : 4.7.78

Çizim no : 41

Fotoğraf no : 56

Ürünün adı : Kemer Sallaması

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi

Geliş biçimi : Satın Alma (Fevzi Avincan)

Geliş tarihi : 12.06.1978

Ölçüleri : **Çapı** : 10 cm
: **Kalınlık** : 0.6 cm

Kullanılan teknik : Telkâri, Granüle, Kakma tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Dairesel bir levhadan oluşan kemer sallamasının alt tarafında yuvarlak bir delik açılmış, levha hilal şeklini almıştır. Levhanın üzerinde telkâri tekniğinde tellerle daireselel bezemeler yer almaktadır. Telkâri tekniğinde levhanın üzerinde dilimli küçük kubbeciklerin ortasına küçük topçuklar yerleştirilmiştir. Dairesel bezemelerin ortasına granüle tekniğinde küçük topçuklarla bezenmiştir. Levhanın üst kısmında kakma tekniğinde yeşil bir taş yerleştirilmiştir. Sallamanın alt tarafında yer alan dairenin ortasında daireselel formda içi tel sarmalarla bezenmiş bir sarkaç bulunmaktadır. Kemer sallamasının alt kısmında yedi adet daireselel formda içi tel sarmalarla bezenmiş alt tarafına kırmızı birer boncuk yerleştirilmiş sarkaçlar yer almaktadır. Levhanın üst kısmına zincirin takıldığı iki delik yer almaktadır. Levhanın arka tarafı sade tutulmuştur. Eser üzerinde oksitlenmeler meydana gelmiştir.

Örnek no : 42

Envanter no : 24.9.66

Çizim no : 42

Fotoğraf no : 58

Ürünün adı : Kemer Sallaması

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi (19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (A. Haydar Kuzuoğlu)

Geliş tarihi : 18.08.1966

Ölçüleri : **Çapı** : 7.7 cm

: **Kalınlık** : 0.3 cm

Kullanılan teknik : Telkâri, Mıhlama tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Kemer sallaması, ay yıldız formunda düzenlenmiştir. Yıldız formunun yüzeyine dört adet taş mıhlama tekniğinde yerleştirilmiştir. Taşların aralarında ikişer adet damla motifinde süsleme yer almaktadır. Her taşın etrafında dairesel formda tel sarmalarla bezenmiştir. Taşlar dıştan tel sarmalarla bir daire içine alınmıştır. Yıldız kollarının ortasına ve aralarına yine tel sarmalarla küçük daireler yerleştirilmiştir. Ay formunun ortasında büyük kırmızı bir taş, iki tarafında daha küçük mıhlama tekniğinde kırmızı taşlar yerleştirilmiştir. Yıldız formunun üç kolunda birer delik, ay formunda ise iki delik açılmıştır. Bunlar muhtemelen sallama delikleridir. Kemer sallamasının arka tarafı sade tutulmuştur. Eser hasarlı durumda olup eser üzerinde oksitlenmeler meydana gelmiştir.

Örnek no : 43
Envanter no : 24.18.83
Çizim no : 43
Fotoğraf no : 60
Ürünün adı : Kemer Sallaması
Kullanılan malzeme : Gümüş
Ait olduğu dönem : Osmanlı dönemi (18-19. Yüzyıl)
Geliş biçimi : Satın Alma (Burhan Akbaba)
Geliş tarihi : 26.09.1983
Ölçüleri : **Uzunluk** : 11.8 cm
: **Genişlik** : 3.3 cm
: **Kalınlık** : 0.7 cm
Kullanılan teknik : Telkâri, Granüle tekniği
Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Gümüş kemer sallaması damla motifi şeklinde düzenlenmiş bir forma sahiptir. Kemer sallamasının ortasına yeşil renkli bir taş yerleştirilmiş ve etrafında üçlü halkalar yer almaktadır. Halkalar tel sarma ile bir daire içine alınmıştır. Eserin yüzeyinde iki ucu içe doğru kıvrılmış tel sarmalar ile bezenmiş, yine tel sarmalarla dairevi formlar yer almaktadır. Sallamanın alt kısmında granüle tekniğinde bir topçuk yerleştirilmiş etrafında damla motifi şeklinde bir tel sarmayla çevrelenmiştir. Eserin üst tarafında zincirin takıldığı halka esere lehim ile tutturulmuştur. Eserin yanlarında ve ucunda toplam yedi adet kulp şeklinde düzenlenmiş zincir halkaları yerleştirilmiştir. Her kulpun üst tarafına granüle tekniğinde bir topçuk yerleştirilmiştir. Bu kulplarda birer zincir sallamaları yer almaktadır. Zincir halkalarının çoğu düşmüş ve eser hasarlı durumdadır.

Örnek no : 44
Envanter no : 3.10.66
Çizim no : 44
Fotoğraf no : 62
Ürünün adı : Kemer Sallaması
Kullanılan malzeme : Gümüş
Ait olduğu dönem : Osmanlı Dönemi
Geliş biçimi : Müzeye hediye
Geliş tarihi : 20.08.1966
Ölçüleri : **Uzunluk** : 6.01 cm
: **Genişlik** : 2.06 cm
: **Kalınlık** : 0.1 cm
Kullanılan teknik : Telkâri, Mıhlama tekniği
Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Yaprak motifi şeklinde düzenlenmiş olan kemer sallaması gümüş malzemeden yapılmıştır. Eserin ortasında mıhlama tekniğinde yeşil bir taş yerleştirilmiştir. Taşın etrafını tel sarmalarla dairesel bir form çevrelemiştir. Tel sarmalarla eserin yüzeyi yarım ve küçük dairelerle bezenmiştir. Eserin alt tarafı sivri bir şekilde düzenlenmiştir. İki yanında sarkaçların takıldığı halkalar bulunmaktadır. Üst tarafında bir halka yerleştirilmiştir. Eserin arka tarafı sade tutulmuştur. Eser tam olmakla birlikte eser üzerinde oksitlenmeler meydana gelmiştir.

Örnek no : 45

Envanter no : 21.9.66/2

Çizim no : 45

Fotoğraf no : 64

Ürünün adı : Kemer Sallaması

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (18-19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma A. Haydar Kuzuoğlu)

Geliş tarihi : 18.08.1966

Ölçüleri : **Uzunluk** : 7.3 cm
: **Genişlik** : 5.8 cm

Kullanılan teknik : Telkâri, Mıhlama tekniği

Kullanılan motif : Geometrik süsleme

Kompozisyon : Gümüş kemer sallaması beşgen formu şeklinde düzenlenmiştir. Eserin yüzeyinde kakma tekniğinde toplam dört adet iki kırmızı, iki yeşil taş yerleştirilmiştir. Taşların etrafını çevreleyen dairesel formda tel sarmalarla bezenmiştir. Eserin üst tarafında tel sarmalarla iç içe iki tane dairesel bezeme yerleştirilmiştir. Sallamanın yüzeyinde yine tel sarmalarla küçük daireler oluşturulmuştur. Beşgen yüzeyinin etrafı bir şerit ile çevrenmiştir. Kemer sallamasının üst tarafında üç adet halka, yan tarafında dört adet halka lehim ile tutturulmuştur. Eserin arka tarafı sade tutulmuştur. Eser günümüzde yıpranmış durumdadır.

Örnek no	: 46
Envanter no	: 26.9.66
Çizim no	: 46
Fotoğraf no	: 65
Ürünün adı	: Kemer Sallaması
Kullanılan malzeme	: Gümüş
Ait olduğu dönem	: Osmanlı Dönemi (18-19. Yüzyıl)
Geliş biçimi	: Satın Alma (A. Haydar Kuzuoğlu)
Geliş tarihi	: 18.08.1966
Ölçüleri	: Uzunluk : 7.09 cm : Genişlik : 6 cm : Kalınlık : 0.1 cm
Kullanılan teknik	: Telkâri, Mıhlama tekniği
Kullanılan motif	: Geometrik Süsleme

Kompozisyon : Eser eşkenar üçgen şeklinde düzenlenmiştir. Eserin merkezinde turkuaz renkli bir taş, üç köşesinde mıhlama tekniğinde üç adet taş yerleştirilmiştir. Merkezde yer alan taşın etrafına tel sarmalarla oluşturulmuş on üç adet küçük daireler ile bir şerit oluşturulmuştur. Eserin yüzeyi yine tel sarmalarla damla motifleri ve daireler ile bezenmiştir. Yan kısımlardaki taşlardan biri düşmüştür. Üçgenin birleştiği yerde zincirin takıldığı halka yer almaktadır. Üçgenin üç tarafında zincir halkaları bulunmaktadır. Levhanın arka tarafı sade tutulmuş ve düzdür. Eser üzerinde yıpranmalar ve aşınmalar görülmektedir.

Örnek no : 47

Envanter no : 2.3.1989

Çizim no : 47

Fotoğraf no : 66

Ürünün adı : Broş

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı (19. Yüzyıl sonu)

Geliş biçimi : Emniyet müdürlüğü tarafından Alaattin Bağmana'dan istirdat

Geliş tarihi : 22.11.1989

Ölçüleri : **Uzunluk** : 4 cm
: **Genişlik** : 4 cm

Kullanılan teknik : Ajur Tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Gümüş malzemeden yapılan broş dikdörtgen bir forma sahiptir. Broşun ortasında yükseltilmiş bir yuvanın içerisine sekizgen gövdeli bir kırmızı taş yerleştirilmiştir. Taşın yuvaya tutturulması için ince teller, taş yuvaya konulduktan sonra taşın üzerine doğru bükülmüştür. Broşun belirli yerlerine on iki adet mor renkli merkezdeki taştan daha küçük taşlar yerleştirilmiştir. Bu taşların çoğu yerinden düşmüştür. Broşun dört tarafı kalp motifi şeklinde düzenlenmiş ve her kalp motifinin ortasına ve uç kısmına birer taş yerleştirilmiştir. Kalp motiflerinin arası kıvrık dal motifleri ile bezenmiştir. Eserin arka tarafı sade tutulmuştur. Eser hasarlı durumdadır.

Örnek no : 48
Envanter no : 1.11.77
Çizim no : 48
Fotoğraf no : 67
Ürünün adı : Hamaylı
Kullanılan malzeme : Gümüş
Ait olduğu dönem : Osmanlı Dönemi
Geliş biçimi : Satın Alma (Berdan Karagöz)
Geliş tarihi : 21.12.1977
Ölçüleri : **Uzunluk** : 7 cm
: **Genişlik** : 4 cm
: **Kalınlık** : 1 cm
Kullanılan teknik : Telkâri, Mıhlama, Granüle tekniği
Kullanılan motif : Bitkisel süsleme

Kompozisyon : Hamaylı eşkenar bir üçgen şeklinde düzenlenmiştir. Üstten açılıp kapatılabilen bir kapağa sahiptir. Eserin merkezine ve üç köşesine birer taş kakılmıştır. Sağ köşedeki taş ve yuvası düşmüştür. Taş yuvalarının etrafı tel sarmalarla çevrilmiştir. Ortadaki taşın iki yanında tel sarmalarla iki kubbecik oluşturulmuş ve birer topçuk yerleştirilmiştir. Eser üzerinde telkâri tekniğinde kıvrık dallarla bitkisel süsleme yer almaktadır. Bitkisel süslemelerin arasına granüle tekniğinde küçük topçuklar yerleştirilmiştir. Eserin alt tarafına yedi adet halka lehimlenmiştir. Eserin zinciri de gümüş malzemedен yapılmış, iki şerit halinde düzenlenmiştir. Hamaylının arka tarafı sade tutulmuştur. Eser günümüzde tam ve sağlam durumdadır.

Örnek no : 49

Envanter no : 8.9.66

Çizim no : 49

Fotoğraf no : 69

Ürünün adı : Hamaylı

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı Dönemi (19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (A. Haydar Kuzuoğlu)

Geliş tarihi : 18.08.1966

Ölçüleri : **Çapı** : 2.3 cm

: **Uzunluk** : 9.5 cm

Kullanılan teknik : Telkâri, Mıhlama tekniği

Kullanılan motif : Geometrik Süsleme

Kompozisyon : Silindirik bir şekilde yapılan hamaylığın iç kısmı boş tutulmuştur. Bir ucu açık bir kapakla kapatılabilen, diğer ucu kapalı kubbecik şeklinde düzenlenmiştir. Silindirik gövde dört şeride ayrılmış, iki şeritte dört adet kırmızı ve yeşil renkli taşlar mıhlama tekniğinde yerleştirilmiştir. Her taşın arasına telkâri tekniğinde yapılmış dairevi formlar yer almaktadır. Taşların iki ucunda daha küçük boyutlarda yan yana dizilmiş üç adet daire formu yerleştirilmiştir. İkinci şeritte tamamen tel sarmalarla oluşturulmuş küçük dairelerle bezenmiştir. Hamaylının kapalı olduğu kısmın ucunda mıhlama tekniğinde kırmızı bir taş yerleştirilmiştir. Gövdenin üst tarafında iki adet zincir halkası bulunmaktadır. Eserin alt tarafında beş adet halka yer almaktadır. Eserdeki taşların bazıları düşmüş ve eser hasarlı durumdadır. Eser üzerinde oksitlenmeler meydana gelmiştir.

Örnek no : 50

Envanter no : 9.9.66

Çizim no : 50

Fotoğraf no : 71

Ürünün adı : Hamaylı

Kullanılan malzeme : Gümüş

Ait olduğu dönem : Osmanlı Dönemi (19. Yüzyıl)

Geliş biçimi : Satın Alma (A. Haydar Kuzuoğlu)

Geliş tarihi : 18.08.1966

Ölçüleri : **Çapı** : 1.8 cm

: **Uzunluk** : 4.2 cm

Kullanılan teknik : Telkâri Tekniği

Kullanılan motif : Bitkisel Süsleme

Kompozisyon : Silindirik bir gövdeye sahip olan hamaylı bir ucu açık bırakılarak meydana getirilmiştir. Eser tamamen tel sarmalar ile oluşturulmuş tek bir parça halindedir. Gövde kısmını birbirine dolanan ‘S’ kıvrımlı motifler oluşturmaktadır. Eserin kapalı ucu kubbecik şeklinde düzenlenmiş olup ortasına bir taş yerleştirilmiştir. Taşın etrafı dairesel bir tel sarma ile çevrelenmiştir. Eser hasarlı durumda olmakla birlikte eser üzerinde silinmeler ve oksitlenmeler görülmektedir.

10. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

10.1. Değerlendirme

İnsanoğlunun var oluşuyla birlikte gereksinimleri de aynı paralellikte kendini göstermeye başlamıştır. Bu gereksinimler gerek gündelik ihtiyaçlar gerekse de insanoğlunun kendine özgü kişisel ihtiyaçları doğrultusunda dönemsel olarak değişiklikler göstermektedir. Süslenme ihtiyacı da bunlardan bir tanesidir. İlk başlarda süslenme amacının dışında tılsım, büyü gibi amaçlarla kullanılan takı öğeleri, sonraki süreçlerde sembolik amaçlar, zenginlik ve hediyeleşmelerde kullanılmıştır. Günümüzde de yoğun bir şekilde takı takma geleneği devam etmektedir.

Kars müzesinde bulunan etnografik madeni takılar başlığı altında hazırlanmış bu tezde, Kars şehrinin tarihi kültürünü ve el sanatları açısından önemini ortaya koymaktır. Kars şehrinin tarihine bakıldığında yontma taş devrine kadar uzandığını yapılan kazılar sonucu görmekteyiz. Kars'ın eski kültürlerle ev sahipliği yapması tarihi, sanatsal ve kültürel açıdan önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle de geride bırakılmış eserler ile dönemin sanatsal değeri ortaya çıkarılabilir. Bu eserlerin başında da el sanatları ürünleri gelmektedir. Medeniyetlerin kültürlerini açığa çıkaran tarihi diğer el sanatları ürünlerinin yanında etnografik takılar da toplumlara ışık tutan birer bulgu ve bilgi niteliği taşımaktadır.

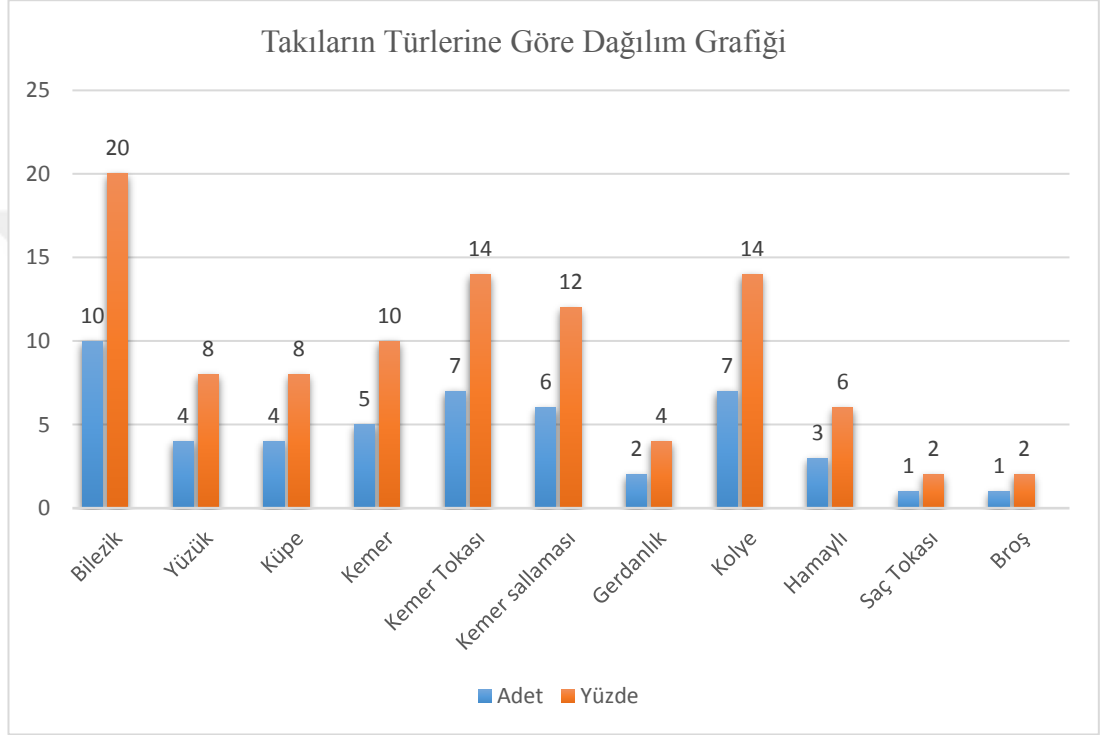
Her toplum kendini diğerlerinden ayıran, özgün sanatsal birikimlere sahiptir. Bunlardan bir tanesi de takılardır. Tüm toplumların ortak bir belirtisi şeklinde görülen takılar, özellikle üzerlerindeki süsleme programlarıyla ait oldukları toplumu yansıtırlar. Bu itibarla takılar bir toplumun ortak yönlerini ortaya koyarken, bir yandan da farklı yönlerini açığa çıkarmada önemli bir role sahiptir.

Değerlendirilmeye alınan eserler türlerine, yapımında kullanılan malzeme, döneme, müzeye geliş tarihleri ile eserlere uygulanan çeşitli süsleme özellikleri ile tekniklere göre incelenmeye çalışıldı.

10.1.1. Türlerine Göre Dağılımı

Takıların kullanım amaçlarına göre sayısal verileri aşağıda tablo şeklinde verilmiştir. Grafik 1’de verilen tablo eserlerin toplam adet ve yüzdelik olarak oranları verilmiştir.

Grafik 1

Kars Müzesinde Bulunan Etnografik Madeni Takılar başlığı altında hazırlanmış yüksek lisans tezinde toplam 50 adet eser değerlendirmeye alınmıştır. Yukarıda yer alan Grafik 1’de eserlerin türlerine göre dağılımı verilmiştir. Çalışmanın 50 eserle sınırlı tutulmasında eserlerin teknik, süsleme ve form özellikleri göz önünde tutularak benzer örneklerden birer tane ele alınmıştır.

Eserler arasında en fazla yer alan tür grafik 1’de görüldüğü gibi %20 ile bilezikler oluşturmaktadır. Toplam 10 adet bilezik, teknik ve form açısından ele alınıp incelenmiştir.

İkinci sırada %14 ile 7 adet kolye ve 7 adet kemer tokası ele alınmıştır. Grafikte üçüncü sırada yer alan tür %12’lik bir paya sahip 6 adet sallama yer alırken,

dördüncü sırada %10 ile 5 adet kemer incelenmeye alınmıştır. Beşinci sırada %8'lik oranla 4 adet yüzük ve 4 adet küpe yer almaktadır.

Boyuna takılan takılar arasında altıncı sırada % 6 ile 3 adet hamaylı değerlendirmeye alınmıştır. Yine boyun takıları arasında yer alan 2 adet gerdanlık incelenmiş ve tabloda yüzdelik olarak %4 oranla gösterilmiştir.

Değerlendirmeye alınan eserler arasında en az orana sahip saç tokası ve broş grafikte %2'lik bir oranla birer adet incelenmeye alınmıştır.

Grafik 1'de incelenen eserler arasında sınıf olarak gruplandırma yapılacak olursa 4 sınıf ve toplam 11 gruptan oluşmaktadır. Bu sınıflardan baş takıları, küpe ve saç tokasını oluşturmaktadır. Bunlardan 4 küpe ve 1 adet saç tokası olmak üzere toplam 5 eser yer almaktadır.

Boyun takıları sınıfında yer alan eserler 3 gruptan oluşmaktadır. Bunlar 7 adet kolye, 2 adet gerdanlık ve 3 adet hamaylı olarak toplam 12 adet eser yer almaktadır.

Bilek, kol ve parmak takıları sınıfındaki eserler 10 adet bilezik 4 adet yüzük olmak üzere toplam 14 adet eser bu grupta yer almaktadır.

Bel takıları sınıfına giren 5 adet kemer, 7 adet kemer tokası ve 6 adet kemer sallaması olmak üzere toplam bu grupta 18 adet eser yer almaktadır.

Grafik değerlendirmeye alındığında en çok eser, 3 gruptan oluşan ve toplam 18 eser bulunan bel takıları sınıfında yer almaktadır. En az paya sahip grup ise, 2 gruptan oluşan 5 adet eserle saç/baş takılarıdır.

10.1.2. Hammaddesine Göre Dağılımı

Değerlendirmeye alınan etnografik eserlerin yapımında en çok kullanılan maden gümüştür. Değerli bir maden sayılan gümüş madeni aşağıda tabloda görüleceği üzere yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Gümüş dışında kullanılan madenler ise altın, bakır ve pirinç alaşımıdır.

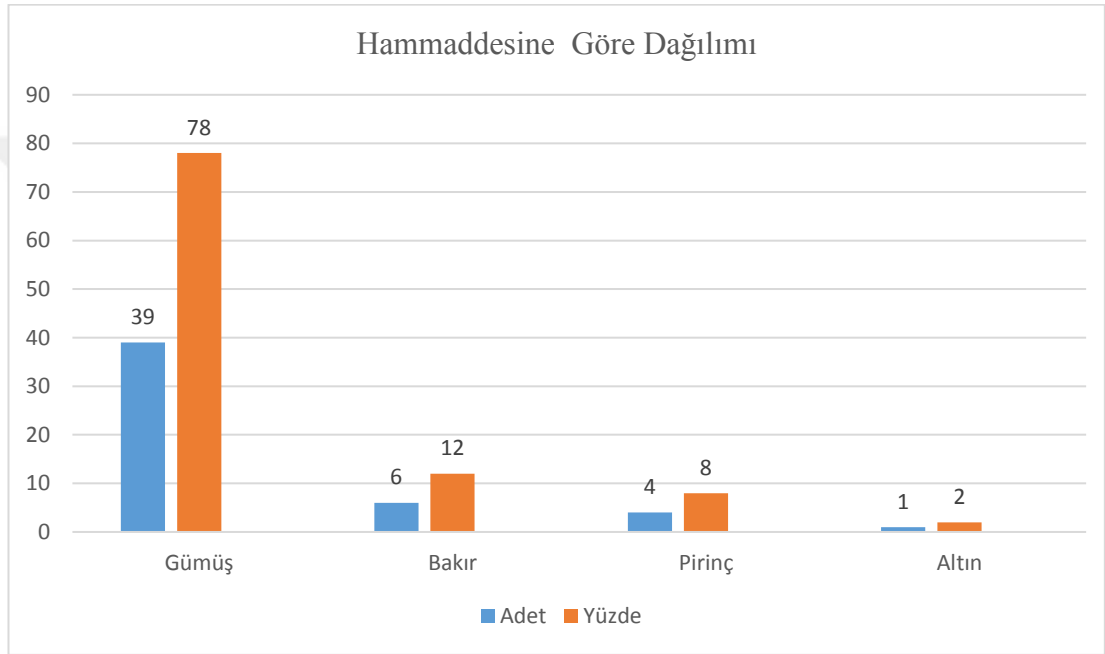
Değerli bir maden olan gümüş madeni diğer madenlerle karşılaştırıldığında altın madenine en yakın olandır. Gümüş madeni tarih boyunca insanlar tarafından gerek gündelik ihtiyaçları karşılamak gerek süslenme amaçlı takıların yapımında sıkça kullanılmıştır. Gümüş madeni, hem sıcak hem de soğuk biçimdeyken kolayca şekil

verilebilen yumuşak yapısıyla birlikte tarih boyunca en fazla kullanılan madenler arasındadır.

İncelenen eserler arasında gümüş en fazla kullanılan madendir. Bu sonuçtan hareketle, gümüşün takı yapımında kolayca işletilebilmesi ve şekillendirilmesi göz önüne alınarak yapıldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda grafik halinde eserlerin hammaddesine göre dağılımı verilmiştir.

Grafik 2

Kars müzesinde bulunan etnografik takılar grafik 2’de görüldüğü gibi en fazla paya %78’lik bir oranla 39 adet gümüş eser yer almaktadır. İkinci sırada %12’lik bir payla 6 adet bakır eser yer almaktadır. Geriye kalanlardan %8’lik bir oranla 4 adet pirinç eser incelenmiştir. Son olarak %2’lik bir pay oranıyla hammaddesi altın olan 1 eser incelenmiştir.

Örnek no 8,13,14,37 pirinç malzemeden yapılmıştır. Örnek no 9,12,17,22,35,36 bakır malzemeden yapılmıştır. Değerli bir maden olan altın ise sadece Örnek no 40’taki eserde kullanılmıştır (Bk. Foto:55). Geriye kalan 39 eser ise gümüş malzemeden yapılmıştır.

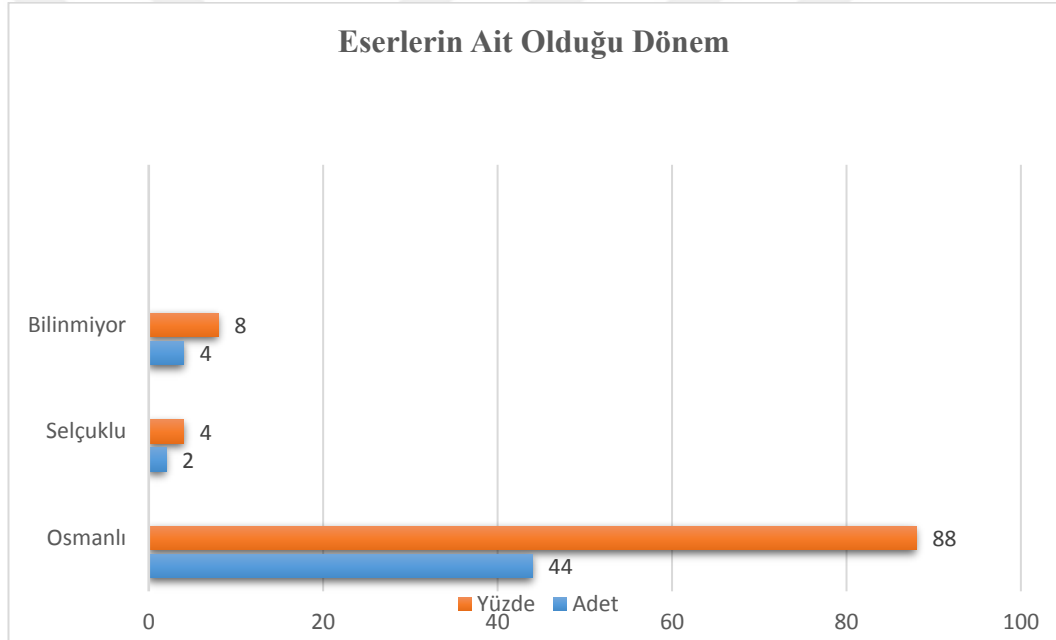
Takı yapımında kullanılan gereçlere bakıldığında genellikle inorganik olan madenler kullanılmıştır. Bu madenler tarih boyunca kullanılmış ve günümüzde de

kullanılmaya devam edilmektedir. Özellikle günümüzde gümüş malzemenin yanında altın sıkça kullanılmaktadır. Değerlendirmeye alınan etnografik takılarda Kars yöresinin genellikle gümüş madenini ağırlıkta kullanıldığı görülmektedir. Bu da ekonomik faktörlerin takılar üzerinde bir etki yarattığını göstermektedir.

10.1.3. Eserlerin Ait Olduğu Döneme Göre Dağılımı

Eserlerin dönemsel olarak hangi döneme ait oldukları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 3

Kars müzesinde incelenen etnografik eserler arasında grafik 3’de görüldüğü gibi iki döneme ait eserlerin olduğu görülmektedir. Değerlendirmeye alınan eserler arasında Osmanlı dönemine ait %88’lik bir oranla 44 eser incelenmeye alınmıştır. Selçuklu dönemine ait %4 oranla 2 eser yer almaktadır. Dönemi bilinmeyen eserler ise %8 bir oranla 4 adet eser incelenmiştir. Grafik incelendiğinde en fazla eserin Osmanlı dönemine ait olduğu görülmektedir.

Osmanlı devleti, her sanat dalında olduğu gibi takı sanatında da önemli bir yere sahiptir. Osmanlı dönemi ve diğer dönemler takı sanatıyla karşılaştırıldığında Osmanlı

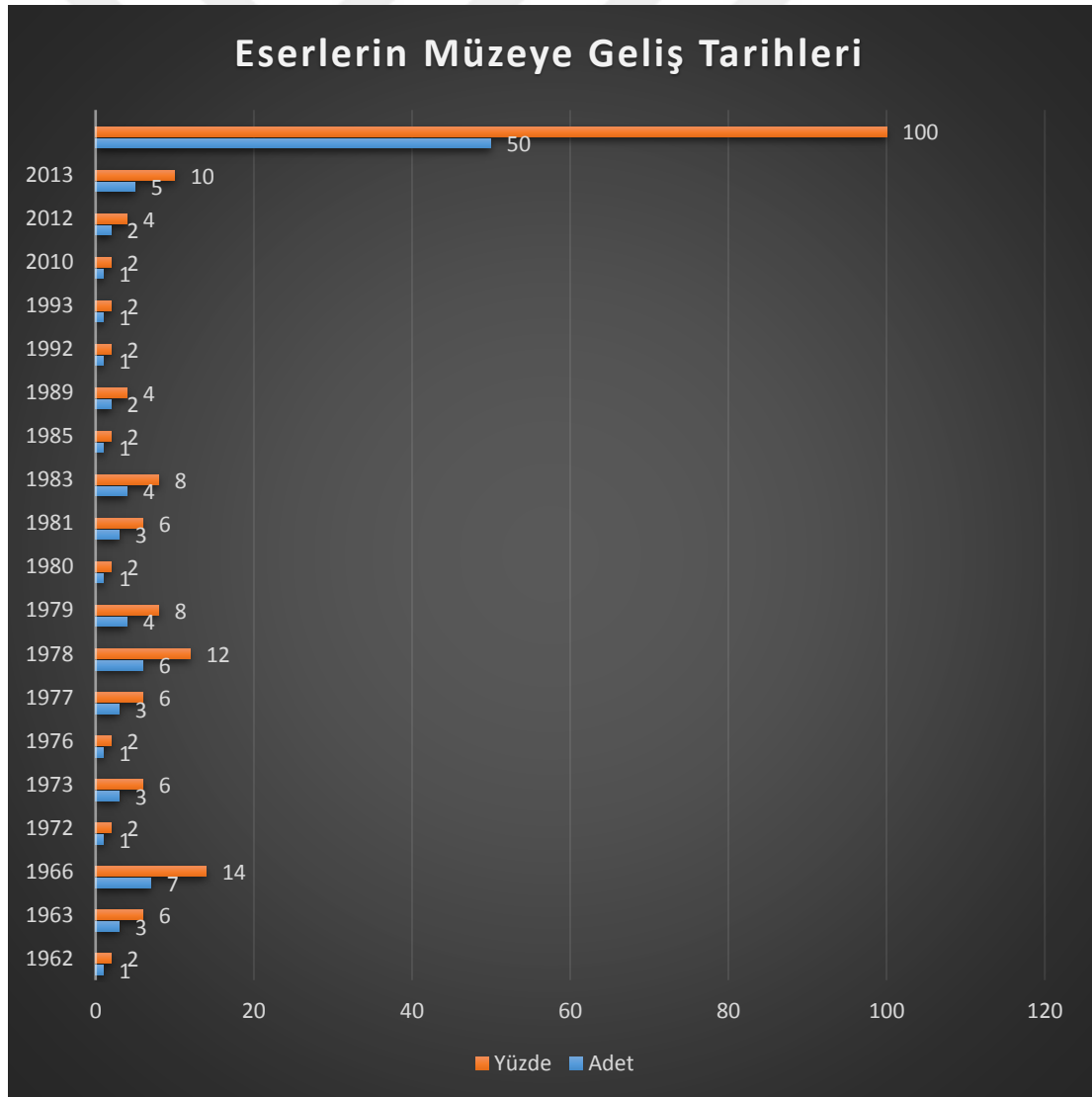
devletinin takı da büyük bir paya sahip olduğu görülmektedir. Gerek çeşitlilik gerek süsleme konusunda kendini ön plana çıkarmıştır.

Sonuç olarak, takı kültürünün Osmanlı devletinde yoğun olarak kullanılması takıya verilen önemin ve takılar üzerindeki bezemelerin Osmanlı devletine özgü olması takıya verilen önemin bir göstergesidir.

10.1.4. Müzeye Geliş Tarihleri

Değerlendirilen eserler müzeye çeşitli tarihlerde kazandırıldığı müzenin envanterindeki kayıtlardan anlaşılmaktadır. Aşağıdaki grafikte müzede bulunan eserlerin müzeye geliş tarihleri verilmiştir.

Grafik 4

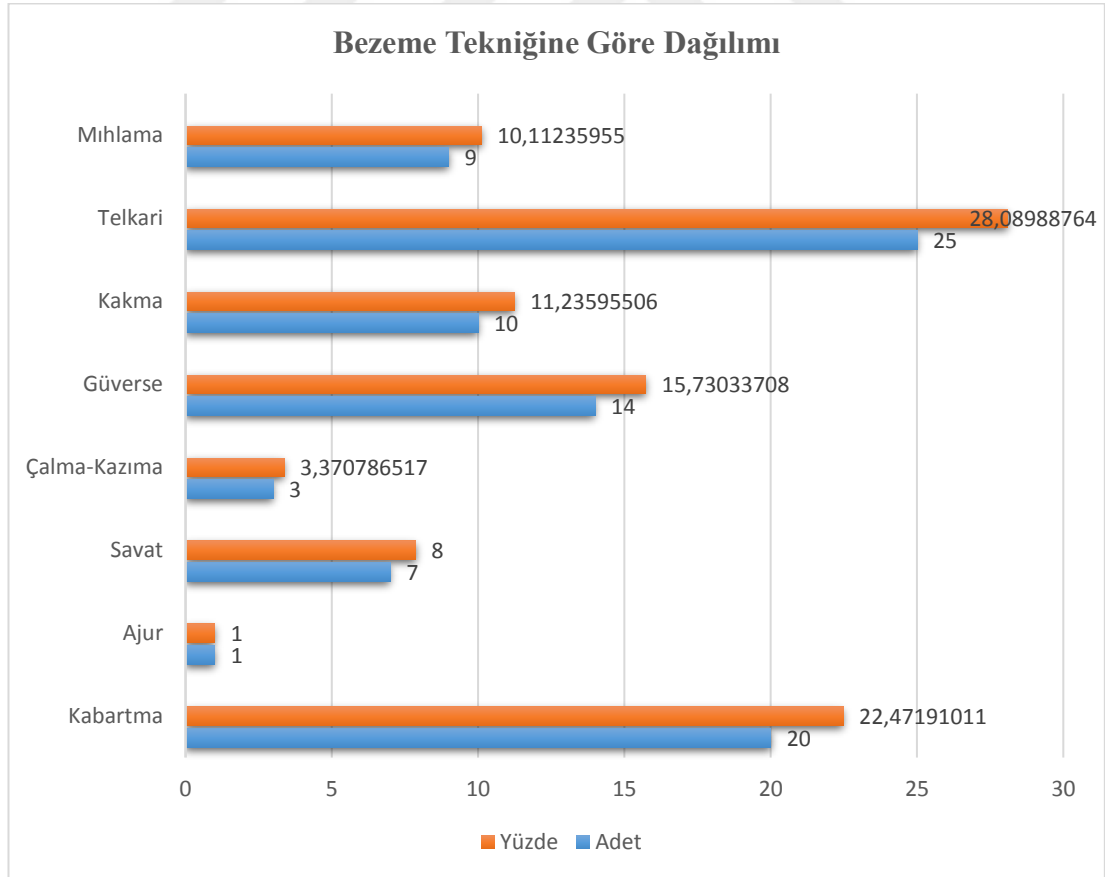
Kars müzesinde incelemeye alınan eserler farklı tarihlerde müzeye alınmışlardır. Grafik 4 incelendiğinde en çok eser 1966 yılında 7 adet eser müzeye kazandırılmıştır.

İncelenen eserlerin tamamı müzenin depo bölümünde etnografik eserler dolabında yer almaktadır. Değerlendirilen 50 eserden 47 adedi satın alınma, 1 eser (Bk. Foto. 62) bağış ve 2 eser de (Bk. Foto. 52, 66) mahkeme kararıyla müzeye istirdat edilmiştir.

10.1.5. Bezeme Tekniğine Göre Dağılımı

Takıların ön plana çıkmasını sağlayan en önemli etkenlerden bir tanesi de bezeme teknikleridir. Değerlendirmeye alınan eserlerin bezeme teknikleri aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Grafik 5

Kars müzesinde bulunan etnografik takılar incelendiğinde her bir eser üzerinde birden fazla bezeme tekniğinin kullanıldığı grafik 5'ten de anlaşılmaktadır.

Değerlendirmeye alınan 50 eser arasında en fazla kullanılan bezeme türü grafikte de görüldüğü gibi 25 eser ile telkâri, 20 eserde kabartma, 14 eserde güverse, 10 eserde kakma, 9 eserde mihlama, 7 eserde savat, 3 eserde çalma ve kazıma, en az bezeme türü olan ajur tekniği de 1 eserde kullanılmıştır.

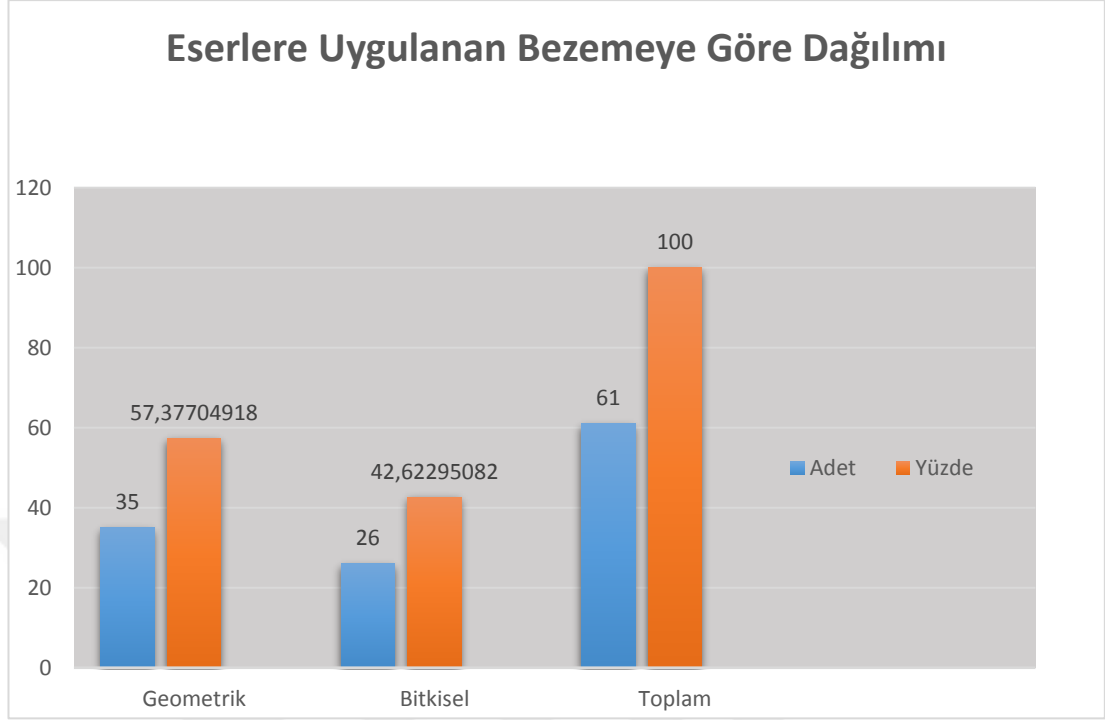
Değerlendirmeye alınan eserler arasında en çok telkâri tekniği kullanılmıştır. Bu teknik Osmanlı döneminden günümüze kadar yoğun olarak kullanılmıştır. İncelenen eserlerden de anlaşılabacağı gibi Osmanlı dönemindeki telkâri tekniğinde yapılan eserlerdeki bezemeler Osmanlıcada geçen “vav” harfinden dolayı bu isimle de anılmıştır (Çalış, 2016:186). Değerli ve yarı değerli taşların kullanılması kakma ve mihlama tekniklerinin de gelişmesine ve taşlı takılara olan ilginin artmasından kaynaklanmaktadır.

Takıların tarih boyunca kullanım amacının yanında daha çok kadınlara özgü süslenme ve beğenilme amacı taşıdığı görülmektedir. Bu amaçla takı bezeme teknikleri de kesintisiz bir şekilde gelişmeye devam etmiştir.

10.1.6. Eserlere Uygulanan Bezemeye Göre Dağılımı

İncelenmeye alınan 50 adet etnografik eserin süsleme programında motif ve bezemeler aşağıda grafik 6'da verilmiştir.

Grafik 6

Grafik 6 incelendiğinde teze konu olan 50 adet eserin tamamında süsleme programının uygulandığı görülmektedir. İncelenen eserler arasında, bazı eserler üzerinde birden fazla bezeme programı yer almaktadır. Grafik üzerinde en çok süsleme programına sahip eserler %57,37 oranla 35 adet eser geometrik bezemelidir. Daha sonra %42,62’lik bir paya sahip 26 adet bitkisel bezemeli eser yer alırken, geriye kalan Örnek no 39’daki örnek ise yazı bezemelidir.

Örnek no 5, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 32, 33, 34, 35, 36, 47, 48, 50 olan on beş eser sadece bitkisel süslemelidir. Geriye kalan Örnek no 1, 3, 6, 7, 8, 10, 11, 19, 20, 21, 22, 27 nolu on iki eser hem geometrik hem de bitkisel bezemelidir.

Eserlerde en fazla geometrik süsleme mevcuttur. Bunlar kare, dikdörtgen, beşgen, çokgen, dairesel formlar ve zikzak şeklindeki çizgilerdir. Örnek no 2, 4, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 30, 31, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 49 olan eserler toplam yirmi üç adet sadece geometrik bezemelidir.

Bitkisel süslemeler, geometrik süslemelere oranla eserler üzerinde daha az kullanılmıştır. Bu motifler lale, gül, karanfil, yaprak, rumi, palmet ve kıvrık dallardan oluşan süslemelerdir.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış bu çalışmadaki eserlerin çoğunda oksitlenmeler ve yıpranmalar görülmektedir. Özellikle ince işçilik gerektiren telkâri, mihlama ve kakma tekniklerinin kullanıldığı eserlerde yıpranmalar mevcuttur. Taşların bazıları yuvalarından düşmüştür (Bk. Foto. 65, 43).

10.2. Karşılaştırma

Kars müzesinde bulunan etnografik madeni takılar başlığı altında hazırlanan yüksek lisans tezinde toplam elli eser incelenmeye alınmıştır. Bu eserler hem kendi aralarında hem de Anadolu'nun farklı bölgelerindeki müzelerde bulunan eserler ile karşılaştırma yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmada eserlerin benzer ve farklı yönleri ortaya konulmuştur.

Bilezikler:

Katalogun ilk bölümünde 10 adet bilezik incelenmiştir. Ele alınan bilezikler, form, süsleme ve kompozisyon özellikleri bakımından hem kendi içerisinde hem de farklı bölgelerde bulunan eserler ile karşılaştırılmıştır. Katalog 2'deki örnek dikdörtgen formlu olup on altı levhanın birleştirilmesiyle diğer eserlerden farklıdır (Bk. Foto. 2). Bunun dışındaki dokuz eser silindirik bir forma sahiptir. Örnek no 1,3,4,6,10'da yer alan bilezikler iki parça halinde düzenlenmiş olup birbirlerine menteşe ile bağlanmıştır. Örnek no 5,7,8,9'daki eserler tek bir parça halinde düzenlenmiş silindirik formludur. Örnek no 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10 gümüş malzemeden, örnek 9 bakır, örnek 8 pirinç ve kemikten yapılmıştır.

Aşağıda Örnek no 2'deki eser ile Diyarbakır müzesinde bulunan benzer bir eserle karşılaştırılmıştır.

Değerlendirmeye Alınan Eser
Örnek no: 2

Diyarbakır Müzesi
Ercan Çalış'tan

Aynı yüzyıllara ait olan yukarıdaki iki bilezik farklı bölgelerde bulunmalarına rağmen form ve süsleme açısından aynı özelliklere sahiptirler. Her iki eserde dikdörtgen formlu olarak yapılmıştır. Eserler gümüş malzemeden oluşturulmuştur. Bu iki eserde kabartma tekniğinde yapılmıştır. Eserler üzerinde bulunan kubbecik biçimli kabarcıklar geometrik bir süslemeye sahiptir.

Aşağıda Örnek no 5 ile Aydın müzesinde bulunan bir bilezik karşılaştırılmıştır.

Değerlendirmeye Alınan Eser
Örnek no: 5

Aydın Müzesi
Yeşim Özkan'dan

Yukarıda yer alan iki bilezikte Osmanlı dönemine aittir. İlk eser Kars müzesinde, ikinci eser Aydın müzesinde yer almaktadır. Her iki eserde silindirik bir forma sahip olup telkâri tekniğinde yapılmışlardır. Eserler gümüş malzemeden yapılmıştır. İki eserin ön yüzünde birer taş kakma tekniğinde kakılmıştır. Eserler form ve bezeme teknikleriyle aynıdır.

Yüzükler:

Değerlendirmeye alınan eserler arasında yüzükler kataloğun ikinci kısmında yer almaktadır. Örnek 11, 12, 13, 14'nolu 4 adet yüzük bulunmaktadır. Yüzükler dairesel bir halka ve kaş kısmından meydana gelmektedir. Örnek no 11 gümüş malzemeden, 12 bakır, 13 ve 14 nolu örnekler pirinç malzemeden yapılmıştır. Örnek no 11'de kazıma ve kabartma, 12'de kabartma, 13'de kakma, kabartma, 14'de güherse ve kakma teknikleri kullanılmıştır. Örnek no 11'in kaş kısmında bitkisel, halka kısmında geometrik süslemeler yer almaktadır (Bk. Foto. 12). Geriye kalan üç eserde sadece geometrik süsleme kullanılmıştır. Örnek 13 ve 14' de kakma tekniğinde yüzüklerin kaş kısmına birer taş yerleştirilmiştir (Bk. Foto. 14,15).

Küpeler:

Kataloğun üçüncü bölümünü küpeler oluşturmaktadır. Örnek 15, 16, 17, 18 nolu 4 adet küpe yer almaktadır. Bu küpeleri hem kendi içerisinde hem de Anadolu'nun farklı yerlerinde bulunan küpelerle karşılaştırmak yararlı olacaktır. Küpeler form açısından çeşitlilik göstermektedir. Örnek no 15 kayık formunda düzenlenmiş telkâri tekniğinde yapılmış ve çok sayıda sarkaça sahiptir (Bk. Foto. 16). Örnek no 16 'U' formunda düzenlenmiş ve telkâri tekniğinde yapılmıştır. Örnek no 17 dairesel bir forma sahip telkâri tekniğinde yapılmıştır (Bk. Foto. 18). Örnek no 18'deki küpe halka şeklinde bir forma sahip alt kısmında üç adet elips şeklinde küre yer almaktadır (Bk. Foto. 19). Örnek no 15, 16, 18 gümüşten, Örnek no 17 bakır malzemeden yapılmıştır. Eserlerin tamamı geometrik bezemelidir. Eserler müzeye satın alınma yoluyla kazandırılmıştır.

Aşağıda Örnek no 18'deki küpe ve M. Zeki Kuşoğlu'nun kitabında bulunan bir küpe karşılaştırılmıştır (Kuşoğlu,1998:53).

Değerlendirmeye Alınan Eser
Örnek no: 18

Diyarbakır Müzesi
M. Zeki Kuşoğlu'dan

Yukarıda yer alan her iki eserde küpe halkasından sarkıtılmış alt tarafında telkâri tekniğinde üçer adet kürecik ile bu küreciklerin üzerine kabarcıklar yerleştirilmiştir. Eserlere bakıldığında her ikisi de benzer bir forma sahiptir. İki küpede telkâri tekniğinde yapılmış birbirlerine şekil ve teknik olarak benzemektedir. İki eser arasındaki fark halka kısmının ortasında yer alan bezemedir. Bu bezeme ağaç şeklinde, diğerinde bir kalp motifi biçiminde düzenlenmiştir.

Kemerler:

Araştırmaya konu olan Kars müzesinde bulunan etnografik takıların bir bölümünü de kemerler oluşturmaktadır. Teze konu olan kemerler kompozisyon ve form özellikleri dikkate alınarak 5 adet kemer incelenmiştir. Form olarak eserler birbirlerine benzese de bezeme teknikleri ile birbirinden ayrılmaktadır. Örnek no 19, 20, 21, 23'deki eserler gümüş malzemedir, Örnek no 22 bakır malzemedir yapılmıştır. Örnek 20'deki eserin kemer tokası diğerlerine göre daha fazla bezemeli olup kemer tokasında sarkaçlar yer almaktadır. Örnek no 21'in kuşak kısmı iplikten yapılmış olup üzerinde savat tekniğinde bitkisel süslemeli on bir levha gümüş malzemedir yapılmıştır. Kemer tokasının üzerinde Osmanlı turası bulunmaktadır (Bk. Foto. 24). Örnek no 21'in dışında kalan eserler bitkisel ve geometrik süslemelidir.

Aşağıda tezde yer alan Örnek no 23 ile Ege Üniversitesi Etnografya Müzesinde bulunan kemerin benzer özellikleri karşılaştırılmıştır.

Değerlendirmeye Alınan Eser, Örnek no: 23

Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi Arşivi
Müjgan Emre Eroğlu'dan

Örnek no 23'de yer alan eserin bir benzeri, yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış Müjgân Emre Eroğlu'nun Ege Üniversitesi Etnografya Müzesinde Takıların Teknik ve Tasarım Özellikleri adı altındaki tezinden alınmıştır (Eroğlu, 2013:40). Her iki eserde 19. yy Osmanlı dönemine aittir. Eserler form ve kompozisyon olarak birbirine oldukça benzemektedir. Kemerlerin kuşakları iplikten yapılmıştır. İki eserdeki kuşakların üzerine gümüşten yapılmış levhalar yerleştirilmiştir. Her iki eserde gümüş levhaların üzerine savat tekniğinde bitkisel süslemeler yer almaktadır. Eserleri birbirinden ayıran özellik kemer tokalarıdır. Örnek no 23'deki kemerin tokası üç parça halinde damla motifi şeklinde düzenlenmiştir. Diğer kemerin tokası ortadan boğum biçiminde kurdele formunda yapılmıştır.

Kemer Tokaları:

Katalogun beşinci bölümünde kemer tokaları yer almaktadır. Örnek no 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 nolu toplam 7 adet kemer tokası incelenmiştir.

Örnek no 24 ve 25 Selçuklu dönemine ait gümüş malzemeden yapılmış, her ikisi de bitkisel süslemeli ve müzeye satın alınma yoluyla kazandırılmıştır. İki eserde dikdörtgen formlu ve kompozisyon olarak birbirine benzemekte olup boyut olarak birbirinden farklıdır (Bk. Foto. 30,32).

Örnek no 26, 27, 28, 29, 30 gümüş malzemeden yapılmış, hepsi Osmanlı dönemine aittir. Bu eserler satın alınma yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Örnek no 26 iki parçadan meydana gelmiş stilize edilmiş yaprak formunda düzenlenmiş, yüzeyinde kabartma tekniğinde stilize edilmiş palmet motifi yer almaktadır (Bk. Foto. 34).

Örnek no 27 damla motifi formunda düzenlenmiş iki parçadan oluşmaktadır. Kemer tokasının yüzeyinde telkâri ve granüle tekniğinde geometrik ve bitkisel süslemeler yer almaktadır.

Örnek no 28'deki eser üç parçadan oluşmaktadır. İki yanda dikdörtgen ortada dairesel bir forma sahiptir. Kemer tokasının yüzeyinde savat tekniğinde bitkisel süslemeler mevcuttur (Bk. Foto. 37).

Örnek no 29 iki parçadan meydana getirilmiş, dairesel bir forma sahiptir. Eserin yüzeyinde kabartma tekniğinde bir gül motifi yerleştirilmiştir.

Örnek no 30'daki eser sivri uçlu bir kubbecik formunda yapılmıştır. Kemer tokasının etrafı papatya formunda bir şerit ile çevrelenmiştir. Eserin yüzeyinde savat tekniğinde geometrik süslemeler yer almaktadır (Bk. Foto. 40).

Aşağıda Örnek no 27 ile Alanya Atatürk evi ve müzesinde bulunan kemer tokası karşılaştırılmıştır (Çalış,2017:189).

Değerlendirmeye Alınan Eser, Örnek no: 27

Alanya Atatürk evi ve Müzesinde bulunan kemer tokası, Ercan Çalış'tan

Yukarıda karşılaştırılan iki kemer tokası da Osmanlı dönemine ait olup ikisi de gümüş malzemeden yapılmıştır. İki kemer tokası da form ve kompozisyon özellikleri bakımından birbirine benzemektedir. Her iki eser de yaprak motifi formunda düzenlenmiş iki parçadan oluşmaktadır. İki parçanın birleştiği yerde yarım küre şeklinde bir topuz yer almaktadır. Kemer tokalarının yüzeyinde telkâri ve granüle tekniğinde geometrik süslemeler yer almaktadır. İki eserin merkezinde telkâri tekniğinde bir yaprak motifi yerleştirilmiş ve ortasında kırmızı renkli boncuklar

yerleştirilmiştir. Kemer tokaları müzeye satın alınma yoluyla kazandırılmıştır. Eserler farklı bölgelerde bulunmalarına rağmen büyük bir benzerlik göstermektedir.

Aşağıda Örnek no 29 ile Aydın Müzesinde bulunan kemer tokası karşılaştırılmıştır (Özkan, 2010:98).

Değerlendirmeye Alınan Eser, Örnek no: 29

Aydın müzesinde bulunan kemer tokası (Yeşim Özkan'dan)

Yukarıda değerlendirmeye alınan kemer tokaları Osmanlı dönemine aittir. Eserler gümüş malzemeden yapılmıştır. Kemer tokaları farklı bölgelerde bulunmalarına rağmen form ve kompozisyon özellikleri bakımından benzerlik göstermektedir. Her iki eser de iki parçadan oluşup dairesel bir forma sahiptir. İki kemer tokasının yüzeyinde kabartma tekniğinde bitkisel süslemeler yer almaktadır.

Gerdanlıklar:

Kars müzesinde bulunan etnografik takılar arasında form ve kompozisyon özellikleri dikkate alınarak gerdanlıklar arasında 2 eser incelenmiştir. Örnek no 32, 33 bölümünü gerdanlıklar oluşturmaktadır. Gerdanlıklar gümüş malzemeden yapılmıştır. Eserler form ve süsleme bakımından farklılık göstermektedir. Örnek no 32, ortada dairesel köşelerde dikdörtgen üç levhadan meydana gelmektedir. Levhalar çift şeritli bir zincirle birbirine bağlanmıştır. Gerdanlığın levhalarında mıhlama tekniğinde birer taş yerleştirilmiştir (Bk. Foto. 42).

Örnek no 33 zincir halkalarının yatay ve dikey olarak birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Zincirlere yaprak motifi biçiminde sarkaçlar yerleştirilmiştir. Eser diğer gerdanlığa göre daha sade düzenlenmiştir (Bk. Foto. 45).

Kolyeler:

Katalogun yedinci bölümünde yer alan 7 adet kolyeyi hem kendi aralarında hem de farklı bölgelerde bulunan eserler ile karşılaştırılmıştır. Kolyeler hem malzeme hem de form olarak çeşitlilik göstermektedir. Örnek no 37 istirdat, geriye kalan eserler ise müzeye satın alınma yoluyla kazandırılmıştır. Örnek no 35 ve 39'daki kolyelerin dönemleri bilinmemektedir. Diğer eserler Osmanlı dönemine aittir.

Örnek no 34 gümüş malzemeden yapılmış, dokuz adet yaprak formunda levhadan oluşmaktadır. Yaprak formların üzerinde kakma tekniğinde bir taş yerleştirilmiş ve her yaprak bitkisel süslemelidir (Bk. Foto. 47).

Örnek no 35'deki eser bakır malzemeden yapılmış, stilize edilmiş üç yaprağın birleşiminden oluşmuştur. Eser üzerinde savat tekniğinde bitkisel süslemeler yer almaktadır.

Örnek no 36 dikdörtgen formda düzenlenmiş, bakır malzemeden yapılmıştır. Kolyenin yüzeyinde kakma tekniğinde taş yerleştirilmiş, telkâri tekniğinde bitkisel süslemeler yer almaktadır (Bk. Foto. 51)

Örnek no 37'de yer alan kolye dairesel formu olup pirinç malzemeden yapılmıştır. Kakma tekniğinde fosforlu bir taş yerleştirilmiştir (Bk. Foto. 57).

Örnek no 38 gümüş malzemeden yapılmış, papatya formunda düzenlenmiştir. Eser üzerinde telkâri tekniğinde geometrik süslemeler yer almaktadır (Bk. Foto. 53).

Örnek no 39’da bulunan kolye damla motifi formunda düzenlenmiştir. Kolye gümüş malzemeden yapılmıştır. Eserin yüzeyinde kabartma tekniğinde geometrik süslemeler yer almaktadır (Bk. Foto. 54).

Örnek no 40, incelenen eserler arasında altından yapılan tek eserdir. Kolye kozalak formunda düzenlenmiştir. Kolyenin yüzeyi şeritlere ayrılmış her şeritte farklı renkte değerli taşlar yerleştirilmiştir (Bk. Foto. 55).

Aşağıda Örnek no 34 ile Diyarbakır müzesinde bulunan kolye karşılaştırılmıştır (Çalış,2016:303).

Değerlendirmeye alınan eser. Örnek no: 34

Diyarbakır müzesinde bulunan kolye.(E. Çalış’tan)

Yukarıda yer alan kolyeler gümüş malzemeden yapılmıştır. İki kolye form özellikleri bakımından benzerlik göstermektedir. Ancak bezeme programları farklıdır. Kars müzesinde bulunan kolye 9 adet yaprak şeklinde levhadan, Diyarbakır müzesindeki kolye ise 6 adet levhadan oluşmaktadır. Kars müzesinde yer alan kolye

levhalarının üzerinde kakma tekniğinde taşlar yerleştirilmiş ve telkâri tekniğinde bitkisel süslemelidir. Diğer kolye levhalarının yüzeyinde granüle tekniğinde topçuklar yerleştirilmiştir. İki kolyenin levhalarında sarkaçlar yer almaktadır.

Kemer sallamaları:

Kars müzesinde incelenen eserler arasında form ve kompozisyon özellikleri dikkate alınarak katalogun sekizinci kısmında 6 adet kemer sallaması incelenmiştir.

Kemer sallamalarının tamamı gümüş malzemeden yapılmıştır. Dönem olarak tamamı Osmanlı dönemine aittir. Örnek no 44'deki eser müzeye hediye edilmiştir. Bunun dışında kalan eserler satın alınma yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Kemer sallamaları form ve kompozisyon özellikleri bakımından farklılık göstermektedir.

Örnek no 41 dairesel bir form özelliği göstermektedir. Eser üzerinde kakma tekniğinde taş yerleştirilmiş, telkâri tekniğinde geometrik süslemeler yer almaktadır (Bk. Foto. 56).

Örnek no 42'deki eser Ayyıldız formunda düzenlenmiştir. Eser üzerinde mihlama tekniğinde taşlar yer almaktadır. Telkâri tekniğinde geometrik süslemelerle bezenmiştir (Bk. Foto. 58).

Örnek no 43'deki kemer sallaması damla motifi formunda düzenlenmiştir. Telkâri tekniğinde geometrik süslemeler mevcuttur (Bk. Foto. 60).

Örnek no 44 yaprak motifi formunda düzenlenmiş, geometrik süslemelerle bezenmiştir (Bk. Foto. 62).

Örnek no 45 beşgen formu şeklinde düzenlenmiş, mihlama tekniğinde taş yerleştirilmiş, geometrik süslemelidir (Bk. Foto. 64).

Örnek no 46 eşkenar üçgen formunda yapılmış, mihlama tekniğinde taşlar yerleştirilmiş ve geometrik süslemelidir (Bk. Foto. 65).

Kemer sallamalarının tamamında telkâri tekniği kullanılarak geometrik süslemeler yer almaktadır. Örnek no 43 dışındaki eserlerin yüzeyi taşlarla bezenmiştir.

Aşağıda Örnek no 41 ile Diyarbakır müzesinde bulunan bir kemer sallaması karşılaştırılmıştır (Çalış,2016:354).

Değerlendirmeye Alınan Eser
Örnek no: 41

Diyarbakır Müzesi
Ercan Çalış'tan

Yukarıda yer alan kemer sallamalarının ikisi de gümüş malzemeden yapılmıştır. Eserler form olarak fazla benzemese de kompozisyon olarak birbirine benzemektedir. Kars müzesinde bulunan eser dairesel formlu alt kısmında bir delik açılmış, diğer eser yarım ay formu şeklinde düzenlenmiştir. Her iki eserinde yüzeyinde mihlama tekniğinde taşlar yerleştirilmiştir. Bezeme olarak iki eserde telkâri tekniğinde geometrik ve bitkisel süslemelidir. İki eserin alt tarafında sarkaçlar yer almaktadır.

Hamaylılar:

Katalogun son bölümünde 3 adet hamaylı incelenmiştir. İncelenen hamaylılar gümüş malzemeden yapılmıştır. Eserlerin tamamı Osmanlı dönemine aittir. Eserler müzeye satın alınma yoluyla kazandırılmıştır. Eserler form ve kompozisyon özellikleri bakımından çeşitlilik göstermektedir.

Örnek no 48'deki eser eş kenar üçgen formunda düzenlenmiş, üst tarafta bir kapağı bulunmaktadır. Eserin merkezinde ve köşelerine taşlar mihlanmıştır. Hamaylının yüzeyinde telkâri tekniğinde bitkisel süslemeler yer almaktadır (Bk. Foto. 67).

Örnek no 49 ve 50 silindirik formda düzenlenmiştir. Örnek no 49'daki eser yüzeyi şeritlere ayrılmış, mihlama tekniğinde taşlar yerleştirilmiştir. Telkâri tekniğinde geometrik bezemelidir (Bk. Foto. 69). Örnek no 50 telkâri tekniğinde yapılmış, bitkisel süslemelidir (Bk. Foto. 71).

11. SONUÇ

Çağlar boyunca insanlar tarafından takıların kullanıldığı, yapılan çok sayıda kazı buluntularıyla ortaya çıktığı bilinmektedir. Birer süs ögesi olarak kullanılmasının yanı sıra ilk başlarda sihir, büyü ve tılsım gibi nedenlerle de kullanılmıştır. Özellikle ilkel toplumlarda sembolik amaçlarla çok kullanıldığı da yapılan analizlerden anlaşılmıştır.

Her uygarlığın kendine özgü düşünceleri, sembolleri ve yaşam tarzları o milletin kültürüne de yansımaktadır. Bu bakımdan el sanatları da birer kültür mirasıdır. Örneğin; bir takı ya da herhangi bir el sanatı bulgusu incelendiğinde kesin olmasa da hangi millete ait olduğu üzerindeki motif veya kompozisyondan tahmin edilebilir. Bu yüzden de bunlar her bir uygarlık için önemli birer belge niteliği taşımaktadır.

Yukarıda takılarla ilgili anlatılanların dışında, takılar kültürlerin geçmişi hakkında da bilgiler sunmaktadır. Bu açıdan takılar geçmiş kültürleri yorumlamamızda önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Araştırmaya dahil edilen eserlerden sadece o günün sanatsal gelişmiş düzeyleri ortaya konulmasının yanı sıra, sosyal ve kültürel hayatın nasıl şekillendiği ile ilgili de bilgiler elde edildi. Eserler üzerinde hayat bulan motifler dönemin ilgisini bir yandan yansıtırken bir yandan da günümüzde üretilen eserler üzerindeki süslemelerle karşılaştırma olanağı sunmaktadır.

Bu çalışmayla Selçuklu ve Osmanlılardan kalan eserler arasındaki ilişki ile beraber, Anadolu'da üretilmiş ve çeşitli müzelerde sergilenen eserlerle yapılan karşılaştırmalar önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Bunlardan en önemlisi yüzyıllardır Anadolu toprakları üzerinde yaşamış milletin ortak bir kültürel geçmişe sahip olduğudur. Türklerin Orta Asya'dan taşıdıkları kültürel mirasın bir devamı olan Anadolu Türk İslam kültürü ve sanatı, günümüze dek tek bir milletin ortak değerlerini yansıttığını gözler önüne sermektedir. Anadolu'nun farklı tarihlerinde ve yörelerinde üretilen eserlerin sanatsal üslupları ile eserlerde kullanılan süsleme anlayışının büyük oranda paralellik göstermesi bu gerçeği doğrulamaktadır.

12. KAYNAKLAR

- Arslan A. A. (2000). *Kuzeydoğu Anadolu (Kars) Türk Ve Kuzey Britanya Edebiyatında Masallar*, Ankara.
- Başak, O., (2008). ‘‘Taş Çağı’na Anadolu’da Maden Sanatın Gelişimi ve Kullanımı,’’ *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (Sayı 21), Erzurum.
- Başak O. (2005). ‘‘Diyarbakır’da Maden Sanatının Gelişimi’’, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (Sayı 15), Erzurum.
- Bingöl I. (1999). *Anadolu medeniyetleri Müzesi, Antik Takılar*, Ankara.
- Barışta H.Ö. (1998). *Türk El Sanatları*, Ankara.
- Bodur F. (1987). ‘‘Türk Maden Sanatı’’, *Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Sanat Yayınları*, İstanbul.
- Çalış, E. (2016). *Diyarbakır Müzesinde Bulunan Madeni Takılar*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Van.
- Çalış, E. (2011). *Kars Müzesinde Bulunan Türk Devri Metal Mutfak Eşyaları (18. Yüzyıldan Günümüze Kadar)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Çalış E. (2017). ‘‘Alanya Atatürk Evi Ve Müzesi’nde Sergilenen Bir Grup Madeni Takı’’, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 36, Van.
- Çal H. (2009). ‘‘Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Müzeler’’, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14,
- Çatal, G. (2009). *Antik Anadolu Madenciliği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Çişiç, E. (2013). *Saraybosna Ulusal Müzesi Koleksiyonundaki Osmanlı Halk Takıları (Xviii-Xix Yüzyıl)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk İslam Sanatları Programı, İstanbul.
- Doğan, F. (2010). *Ankara İli Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki Eski Tunç Çağı Kadın Takıları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Koratif Ürünler Eğitimi Ana sanat Dalı, Ankara.
- Erginsoy Ü. (1978). *İslam Maden Sanatının Gelişmesi (Başlangıcından Anadolu Selçuklularının Sonuna Kadar)*, Kültür Bakanlığı Yayınları: 225, Türk Sanat Eserleri Dizisi:4, İstanbul.
- Emre Eroğlu, M. (2013). *Ege Üniversitesi Etnografya Müzesinde Bulunan Takıların Teknik Ve Tasarım Özelliklerinin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Er, B. (2012). *Van İlinde Üretilen Takıların Bazı Özellikleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, El Sanatları Anabilim Dalı, Ankara.
- Hınıslıoğlu, E. (2009). *Erzurum İlinde Günümüzde Üretilen Takıların İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Işık, E. (2010). *Eskişehir İli Sivrihisar Yöresi Takıları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İnanlı, İ.(2004). *Hititlerde Madencilik*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Konya.
- Karagöz, M. (2013). *Topkapı Sarayı Müzesi Ve Türk Ve İslam Eserleri Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemine Ait Takılarının İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

- Kökkılıç, Ö. (2010). *Anadolu Medeniyetlerinde Takının Kullanılması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Köroğlu, G. (2004). *Anadolu Uygarlıklarında Takı*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, (1. Baskı), İstanbul.
- Kuşoğlu, M. Z. (1998). *Tılsımdan Takıya*, Pimapen Kültürevi yayınları, İstanbul.
- Larousse, M. (1973). *Kars*, Maddesi, XII, İstanbul, s.115.
- Meriçboyu, A. (2001). *Antik Çağ'da Anadolu Takılar*, İstanbul.
- Oktay, J. Ö. (2013). *Orta ve İç Asya'da VI-IX Yüzyıllar Arasında Maden Sanatı*, Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, Y. (2010). *Aydın Müzesi'nde Bulunan Etnografik Takılar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, M. F. (2010). *Beypazarı Telkâri İşlemeciliği ve Takı Örneklerini İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, El Sanatları Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Özdemir, M. - Dudaş N. (2013). “ Eskişehir İli Alpu İlçesinde Savat Gümüş İşleme Sanatı”, *Akademik Bakış Dergisi*, (Sayı: 37), Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-dergisi, Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – Kırgızistan.
- Özbağı, T.(1989). *Ankara İl Merkezinde Yaşayan Kadınlarda Bulunan Geleneksel Gümüş Takılar Üzerinde Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, , Ankara.

- Özer Soydinç, Ö. (2018). *Günümüzde Geleneksel Sanatlarda Kullanılan Organik Malzemelerden Yapılan Takılar*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı, Isparta.
- Peker, P. (2013). *Erken Tunç Çağı Anadolu Takıları*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Sezgin, N.(2014). *Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki Madeni Takılar*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saltık, A.(2003). *Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımı Açısından Kars'ta Hayvancılık, Süt Değerlendirme Ve "Kars Süt Fabrikası"*, Ankara.
- Sevin, V.(2003). *Eski Anadolu ve Trakya (Başlangıcından Pers Egemenliğine Kadar)*, İletişim yayınları, İstanbul.
- Şentürk, F.(2007). *Anadolu Takılarındaki Motifler İle Tunus Takılarındaki Motiflerin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tüzün, A.B.(2010). *Modern Müze İşletmeciliği, Çukurova Üniversitesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Türkoğlu, S.(2013). *Tarih Boyunca Anadolu'da Takı ve Kuyumculuk Kültürü*, İstanbul Kuyumcular Odası yayınları – III, İstanbul.
- Uylu, N.(2011). *Kars Müzesinde Bulunan Ani Harabelerinden Çıkarılan Selçuklu Seramiklerinin Süsleme Ve Kompozisyon Özellikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, H. (2015). *Avar Maden Sanatı (Macaristan Milli Müzesi'nden Örneklerle)*, Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, T.(2015). *Türk Takı Sektöründe Uygulanan Halkla İlişkiler Faaliyetlerinin Mükemmel Halkla İlişkiler Kuramı Bağlamında İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

_____(2003). Kars İl Kültür ve Turizm Rehberi.

_____(2009). Kars İli Kültür Envanteri, Kars.

Erişim:[<http://www.kars.bel.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim Tarihi:10.12.2018

Erişim:[<http://www.kars.gov.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim Tarihi:19.01.2019

Erişim:[<http://www.muzecilik.com.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim Tarihi:23.01.2019

Erişim:[<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim
Tarihi:14.02.2019

Erişim:[<http://www.karsmuzesikulturportalı.gov.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim
Tarihi:14.02.2019

Erişim:[<http://www.Anadolumedeniyetlerimuzesi.gov.tr/kurumsal.aspx?id=1>]Erişim
Tarihi:09.02.2019

13. ÇİZİM LİSTESİ

- Çizim No 1** : Örnek no 1'deki Bileziğin genel çizimi
- Çizim No 2** : Örnek no 2'deki Bileziğin genel çizimi
- Çizim No 3** : Örnek no 3'deki Bileziğin genel çizimi
- Çizim No 4** : Örnek no 4'deki Bileziğin genel çizimi
- Çizim No 5** : Örnek no 5'deki Bileziğin genel çizimi
- Çizim No 6** : Örnek no 6'daki Bileziğin genel çizimi
- Çizim No 7** : Örnek no 7'deki Bileziğin genel çizimi
- Çizim No 8** : Örnek no 8'deki Bileziğin genel çizimi
- Çizim No 9** : Örnek no 9'daki Bileziğin genel çizimi
- Çizim No 10** : Örnek no 10'daki Bileziğin genel çizimi
- Çizim No 11** : Örnek no 11'deki Yüzüğün genel çizimi
- Çizim No 12** : Örnek no 12'deki Yüzüğün genel çizimi
- Çizim No 13** : Örnek no 13'deki Yüzüğün genel çizimi
- Çizim No 14** : Örnek no 14'deki Yüzüğün genel çizimi
- Çizim No 15** : Örnek no 15'deki Küpenin genel çizimi
- Çizim No 16** : Örnek no 16'daki Küpenin genel çizimi
- Çizim No 17** : Örnek no 17'deki Küpenin genel çizimi
- Çizim No 18** : Örnek no 18'deki Küpenin genel çizimi
- Çizim No 19** : Örnek no 19'daki Kemerin genel çizimi
- Çizim No 20** : Örnek no 20'deki Kemerin genel çizimi
- Çizim No 21** : Örnek no 21'deki Kemerin genel çizimi
- Çizim No 22** : Örnek no 22'deki Kemerin genel çizimi
- Çizim No 23** : Örnek no 23'deki Kemerin genel çizimi
- Çizim No 24** : Örnek no 24'deki Kemer tokasının genel çizimi

- Çizim No 25** : Örnek no 25'deki Kemer tokasının genel çizimi
- Çizim No 26** : Örnek no 26'daki Kemer tokasının genel çizimi
- Çizim No 27** : Örnek no 27'deki Kemer tokasının genel çizimi
- Çizim No 28** : Örnek no 28'deki Kemer tokasının genel çizimi
- Çizim No 29** : Örnek no 29'daki Kemer tokasının genel çizimi
- Çizim No 30** : Örnek no 30'daki Kemer tokasının genel çizimi
- Çizim No 31** : Örnek no 31'deki Saç tokasının genel çizimi
- Çizim No 32** : Örnek no 32'deki Gerdanlığın genel çizimi
- Çizim No 33** : Örnek no 33'deki Gerdanlığın genel çizimi
- Çizim No 34** : Örnek no 34'deki Kolyenin genel çizimi
- Çizim No 35** : Örnek no 35'deki Kolyenin genel çizimi
- Çizim No 36** : Örnek no 36'daki Kolyenin genel çizimi
- Çizim No 37** : Örnek no 37'deki Kolyenin genel çizimi
- Çizim No 38** : Örnek no 38'deki Kolyenin genel çizimi
- Çizim No 39** : Örnek no 39'daki Kolyenin genel çizimi
- Çizim No 40** : Örnek no 40'daki Kolyenin genel çizimi
- Çizim No 41** : Örnek no 41'deki Kemer sallamasının genel çizimi
- Çizim No 42** : Örnek no 42'deki Kemer sallamasının genel çizimi
- Çizim No 43** : Örnek no 43'deki Kemer sallamasının genel çizimi
- Çizim No 44** : Örnek no 44'deki Kemer sallamasının genel çizimi
- Çizim No 45** : Örnek no 45'deki Kemer sallamasının genel çizimi
- Çizim No 46** : Örnek no 46'daki Kemer sallamasının genel çizimi
- Çizim No 47** : Örnek no 47'deki Broşun genel çizimi
- Çizim No 48** : Örnek no 48'deki Hamaylının genel çizimi
- Çizim No 49** : Örnek no 49'daki Hamaylının genel çizimi

Çizim No 50: Örnek no 50'deki Hamaylının genel çizimi

14. FOTOĞRAF LİSTESİ

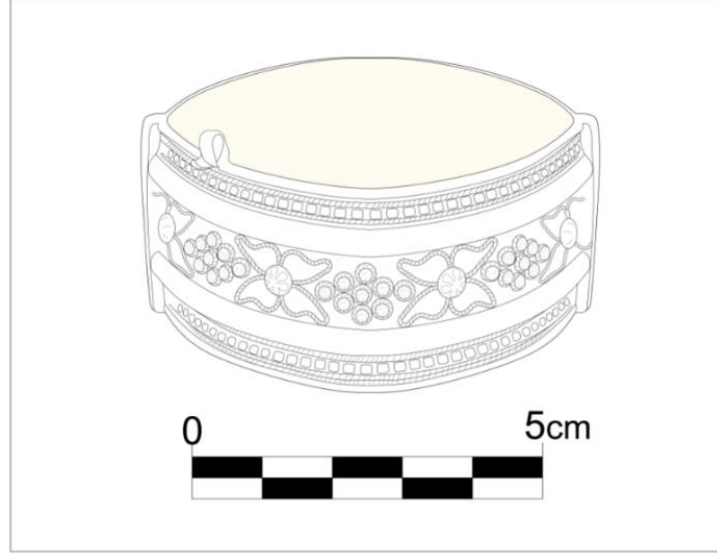
Fotoğraf No 1	: Örnek no 1'deki Bileziğin genel görünüşü
Fotoğraf No 2	: Örnek no 2'deki Bileziğin genel görünüşü
Fotoğraf No 3	: Örnek no 3'deki Bileziğin genel görünüşü
Fotoğraf No 4	: Örnek no 4'deki Bileziğin genel görünüşü
Fotoğraf No 5	: Örnek no 5'deki Bileziğin genel görünüşü
Fotoğraf No 6	: Örnek no 6'daki Bileziğin genel görünüşü
Fotoğraf No 7	: Örnek no 6'daki Bileziğin detay görünüşü
Fotoğraf No 8	: Örnek no 7'deki Bileziğin genel görünüşü
Fotoğraf No 9	: Örnek no 8'deki Bileziğin genel görünüşü
Fotoğraf No 10	: Örnek no 9'daki Bileziğin genel görünüşü
Fotoğraf No 11	: Örnek no 10'daki Bileziğin genel görünüşü
Fotoğraf No 12	: Örnek no 11'deki Yüzüğün genel görünüşü
Fotoğraf No 13	: Örnek no 12'deki Yüzüğün genel görünüşü
Fotoğraf No 14	: Örnek no 13'deki Yüzüğün genel görünüşü
Fotoğraf No 15	: Örnek no 14'deki Yüzüğün genel görünüşü
Fotoğraf No 16	: Örnek no 15'deki Küpenin genel görünüşü
Fotoğraf No 17	: Örnek no 16'daki Küpenin genel görünüşü
Fotoğraf No 18	: Örnek no 17'deki Küpenin genel görünüşü
Fotoğraf No 19	: Örnek no 18'deki Küpenin genel görünüşü
Fotoğraf No 20	: Örnek no 19'daki Kemerin genel görünüşü
Fotoğraf No 21	: Örnek no 19'daki Kemerin detay görünüşü
Fotoğraf No 22	: Örnek no 20'deki Kemerin genel görünüşü
Fotoğraf No 23	: Örnek no 20'deki Kemerin detay görünüşü
Fotoğraf No 24	: Örnek no 21'deki Kemerin genel görünüşü

Fotoğraf No 25	: Örnek no 21'deki Kemerin detay görünüşü
Fotoğraf No 26	: Örnek no 22'deki Kemerin genel görünüşü
Fotoğraf No 27	: Örnek no 22'deki Kemerin detay görünüşü
Fotoğraf No 28	: Örnek no 23'deki Kemerin genel görünüşü
Fotoğraf No 29	: Örnek no 23'deki Kemerin detay görünüşü
Fotoğraf No 30	: Örnek no 24'deki Kemer Tokasının genel görünüşü
Fotoğraf No 32	: Örnek no 24'deki Kemer Tokasının arkadan görünüşü
Fotoğraf No 32	: Örnek no 25'deki Kemer Tokasının genel görünüşü
Fotoğraf No 33	: Örnek no 25'deki Kemer Tokasının arkadan görünüşü
Fotoğraf No 34	: Örnek no 26'daki Kemer Tokasının genel görünüşü
Fotoğraf No 35	: Örnek no 27'deki Kemer Tokasının genel görünüşü
Fotoğraf No 36	: Örnek no 27'deki Kemer Tokasının detay görünüşü
Fotoğraf No 37	: Örnek no 28'deki Kemer Tokasının genel görünüşü
Fotoğraf No 38	: Örnek no 28'deki Kemer Tokasının detay görünüşü
Fotoğraf No 39	: Örnek no 29'daki Kemer Tokasının genel görünüşü
Fotoğraf No 40	: Örnek no 30'daki Kemer Tokasının genel görünüşü
Fotoğraf No 41	: Örnek no 31'deki Saç Tokasının genel görünüşü
Fotoğraf No 42	: Örnek no 32'deki Gerdanlığın genel görünüşü
Fotoğraf No 43	: Örnek no 32'deki Gerdanlığın detay görünüşü
Fotoğraf No 44	: Örnek no 32'deki Gerdanlığın detay görünüşü
Fotoğraf No 45	: Örnek no 33'deki Gerdanlığın genel görünüşü
Fotoğraf No 46	: Örnek no 33'deki Gerdanlığın detay görünüşü
Fotoğraf No 47	: Örnek no 34'deki Kolyenin genel görünüşü
Fotoğraf No 48	: Örnek no 34'deki Kolyenin detay görünüşü
Fotoğraf No 49	: Örnek no 35'deki Kolyenin genel görünüşü

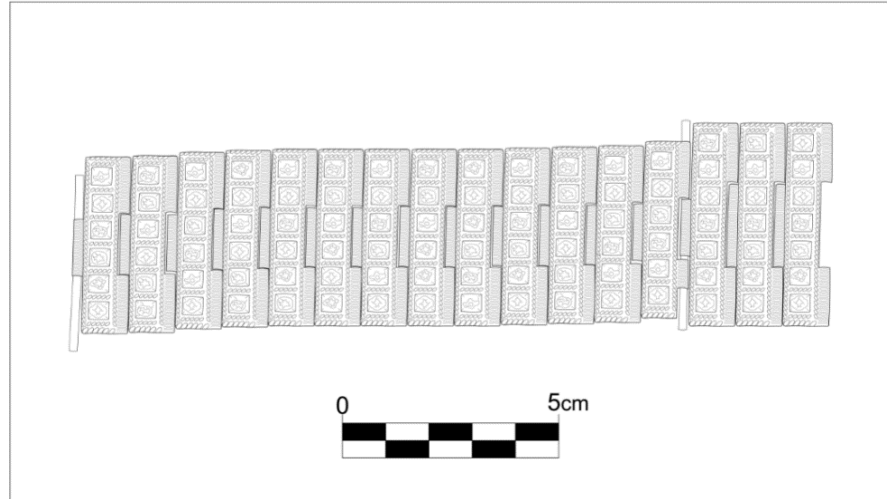
- Fotoğraf No 50** : Örnek no 35'deki Kolyenin detay görünüşü
- Fotoğraf No 51** : Örnek no 36'daki Kolyenin genel görünüşü
- Fotoğraf No 52** : Örnek no 37'deki Kolyenin genel görünüşü
- Fotoğraf No 53** : Örnek no 38'deki Kolyenin genel görünüşü
- Fotoğraf No 54** : Örnek no 39'daki Kolyenin genel görünüşü
- Fotoğraf No 55** : Örnek no 40'daki Kolyenin genel görünüşü
- Fotoğraf No 56** : Örnek no 41'deki Kemer Sallamasının genel görünüşü
- Fotoğraf No 57** : Örnek no 41'deki Kemer Sallamasının detay görünüşü
- Fotoğraf No 58** : Örnek no 42'deki Kemer Sallamasının genel görünüşü
- Fotoğraf No 59** : Örnek no 42'deki Kemer Sallamasının arkadan görünüşü
- Fotoğraf No 60** : Örnek no 43'deki Kemer Sallamasının genel görünüşü
- Fotoğraf No 61** : Örnek no 43'deki Kemer Sallamasının detay görünüşü
- Fotoğraf No 62** : Örnek no 44'deki Kemer Sallamasının genel görünüşü
- Fotoğraf No 63** : Örnek no 44'deki Kemer Sallamasının arkadan görünüşü
- Fotoğraf No 64** : Örnek no 45'deki Kemer Sallamasının genel görünüşü
- Fotoğraf No 65** : Örnek no 46'daki Kemer Sallamasının genel görünüşü
- Fotoğraf No 66** : Örnek no 47'deki Broşun genel görünüşü
- Fotoğraf No 67** : Örnek no 48'deki Hamaylının genel görünüşü
- Fotoğraf No 68** : Örnek no 48'deki Hamaylının detay görünüşü
- Fotoğraf No 69** : Örnek no 49'daki Hamaylının genel görünüşü
- Fotoğraf No 70** : Örnek no 49'daki Hamaylının detay görünüşü
- Fotoğraf No 71** : Örnek no 50'deki Hamaylının genel görünüşü
- Fotoğraf No 72** : Örnek no 50'deki Hamaylının detay görünüşü

15. EKLER

EK 1. ÇİZİMLER

Çizim No 1: Örnek no 1'deki Bileziğin genel çizimi

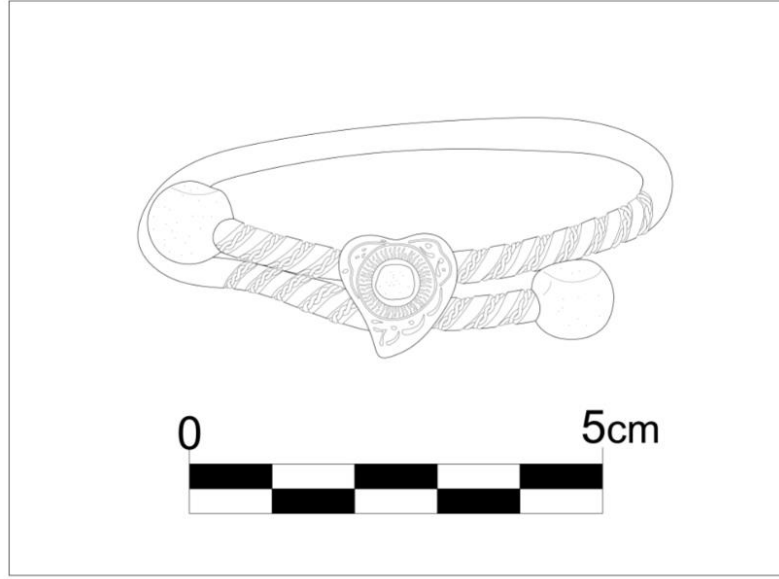
Çizim No 2: Örnek no 2'deki Bileziğin genel çizimi

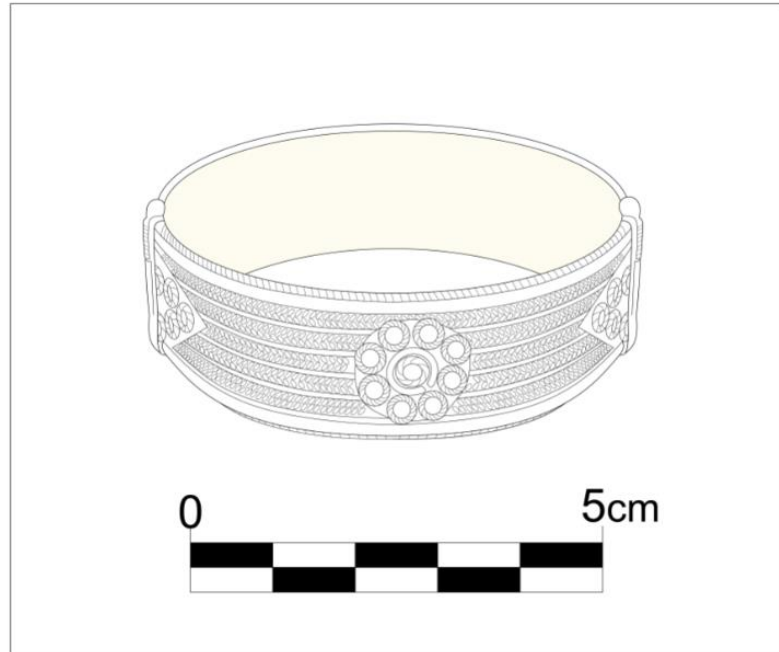
Çizim No 3: Örnek no 3'deki Bileziğin genel çizimi

Çizim No 4: Örnek no 4'deki Bileziğin genel çizimi

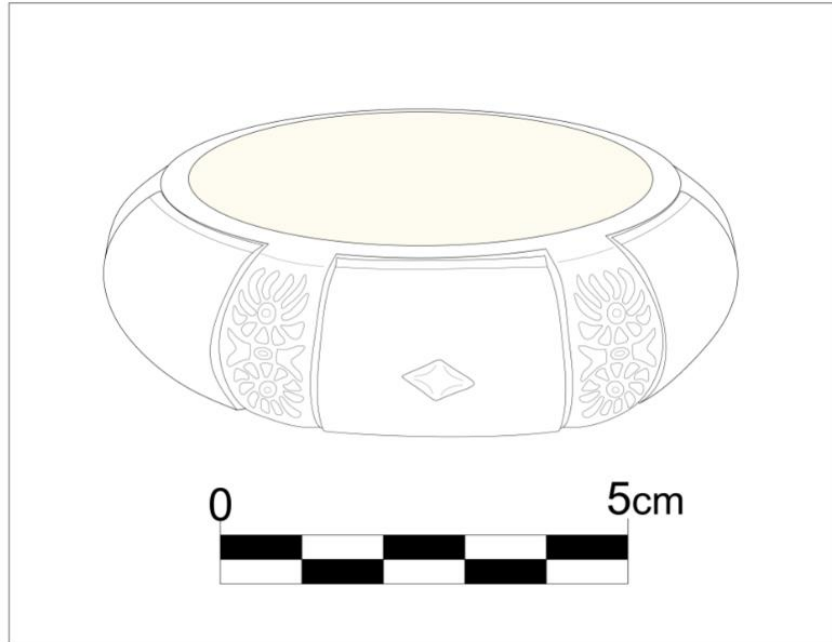
Çizim No 5: Örnek no 5'deki Bileziğin genel çizimi

Çizim No 6: Örnek no 6'daki Bileziğin genel çizimi

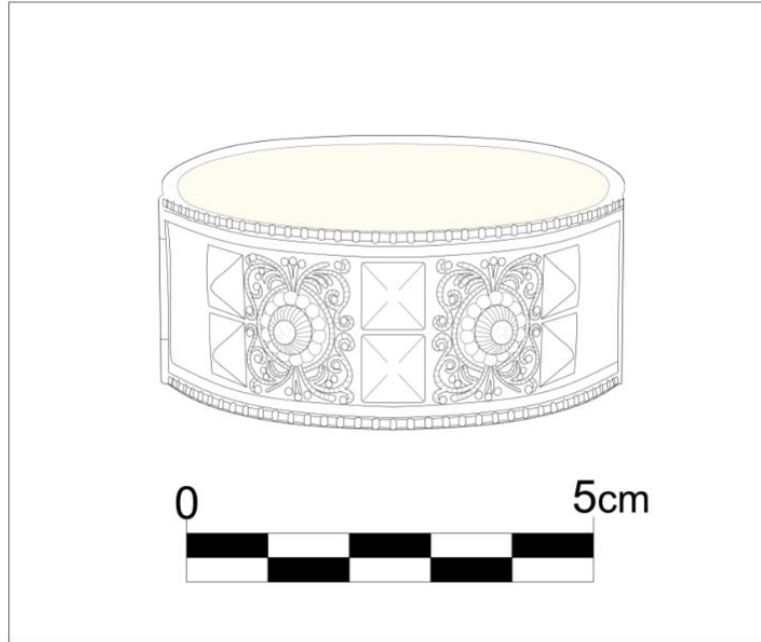
Çizim No 7: Örnek no 7'deki Bileziğın genel çizimi

Fotoğraf No 8: Örnek no 8'deki Bileziğın genel görünüşü

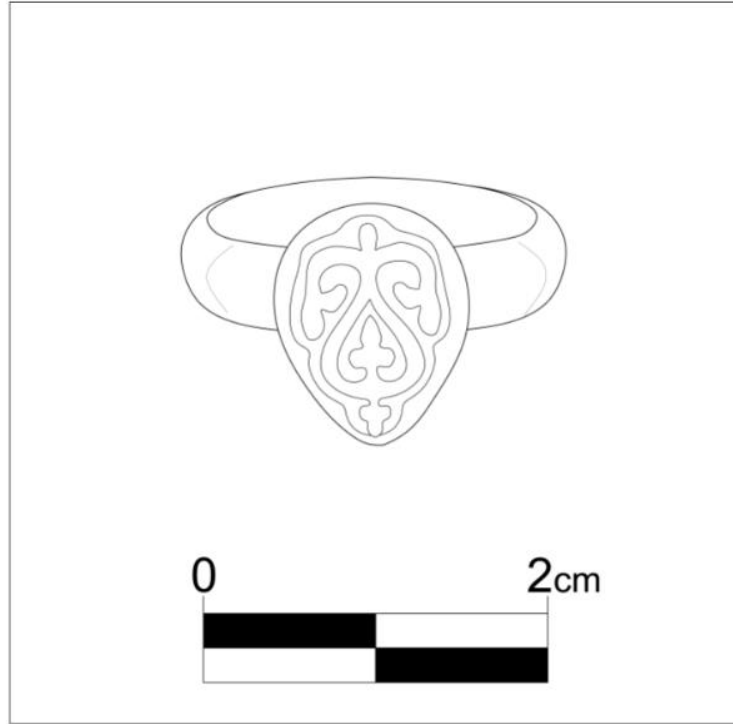
Fotoğraf No 9: Örnek no 9'deki Bileziğin genel görünüşü

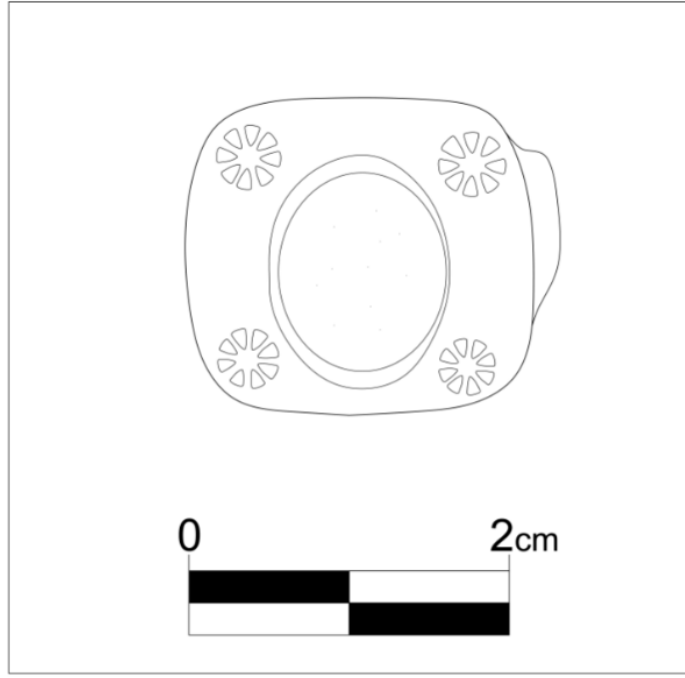
Çizim No 10 : Örnek no 10'daki Bileziğin genel çizimi

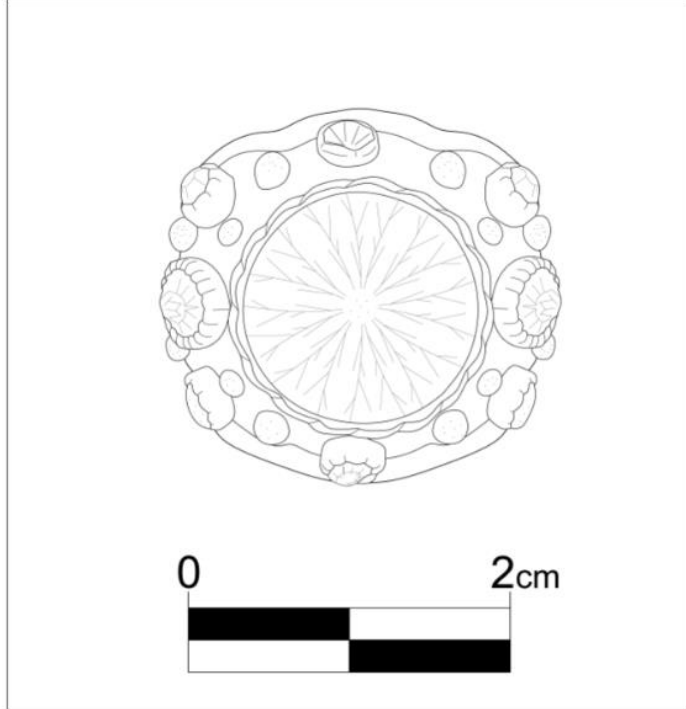
Çizim No 11: Örnek no 11'deki Yüzüğün genel çizimi

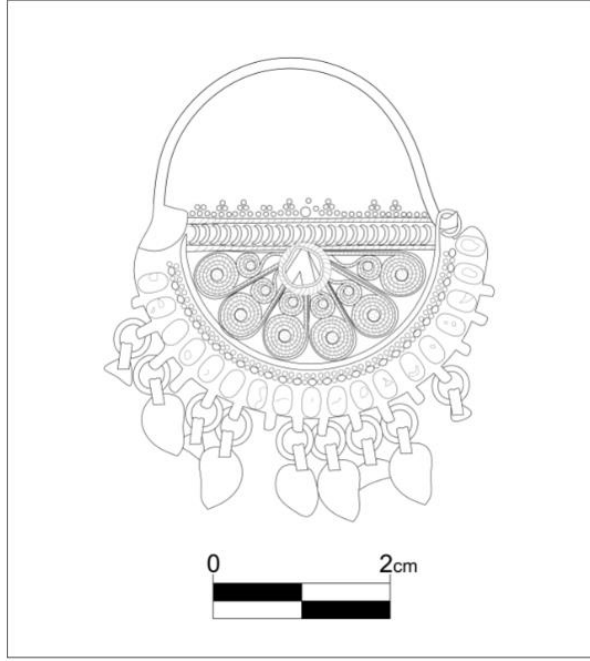
Çizim No 12: Örnek no 12'deki Yüzüğün genel çizimi

Çizim No 13: Örnek no 13'deki Yüzüğün genel çizimi

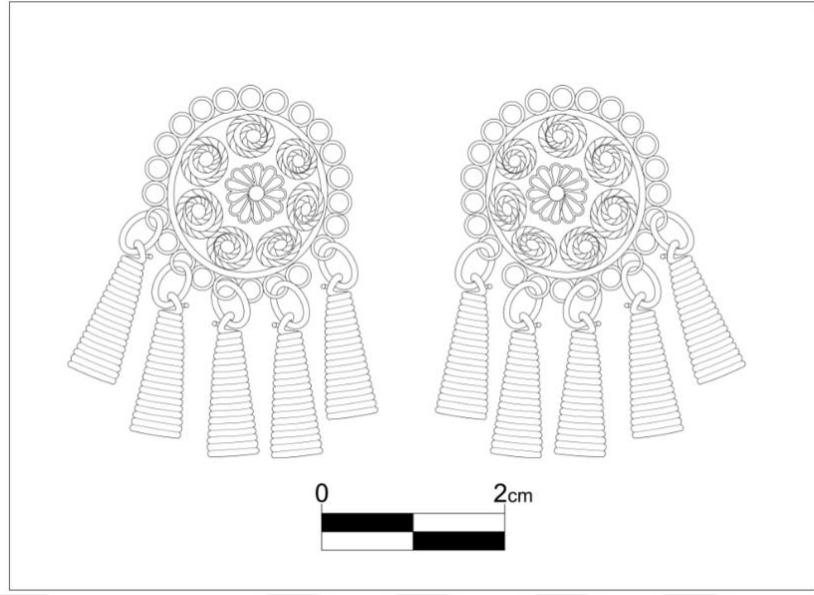
Çizim No 14: Örnek no 14'deki Yüzüğün genel çizimi

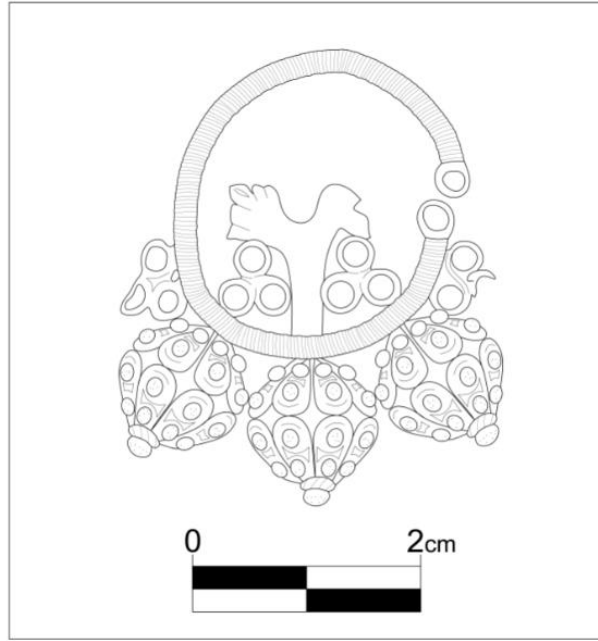
Çizim No 15 : Örnek no 15'deki Küpenin genel çizimi

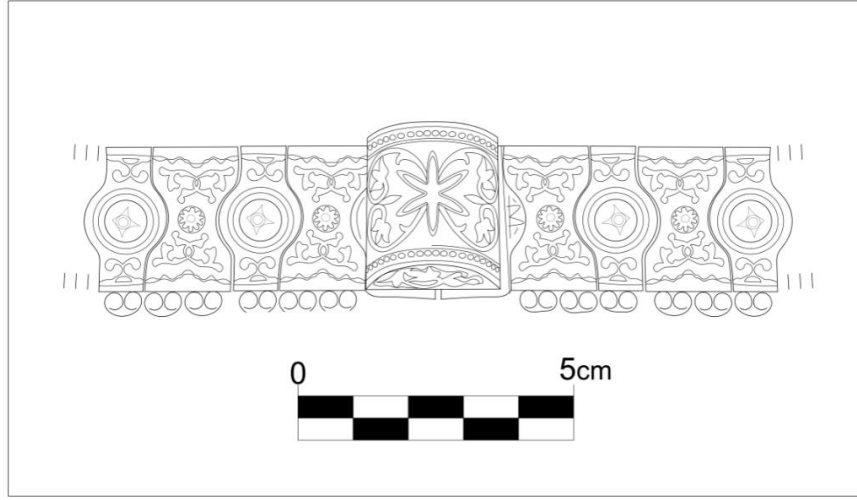
Çizim No 16 : Örnek no 16'daki Küpenin genel çizimi

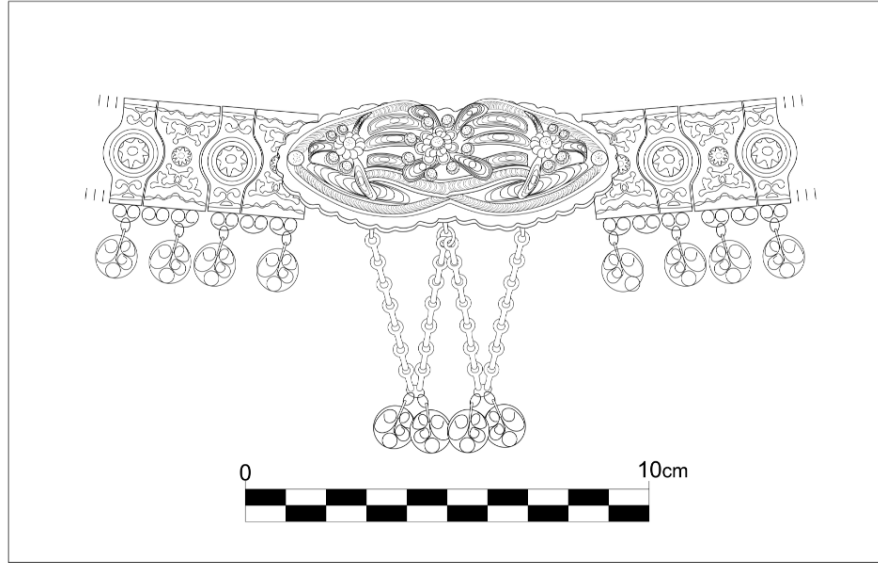
Çizim No 17 : Örnek no 17'daki Küpenin genel çizimi

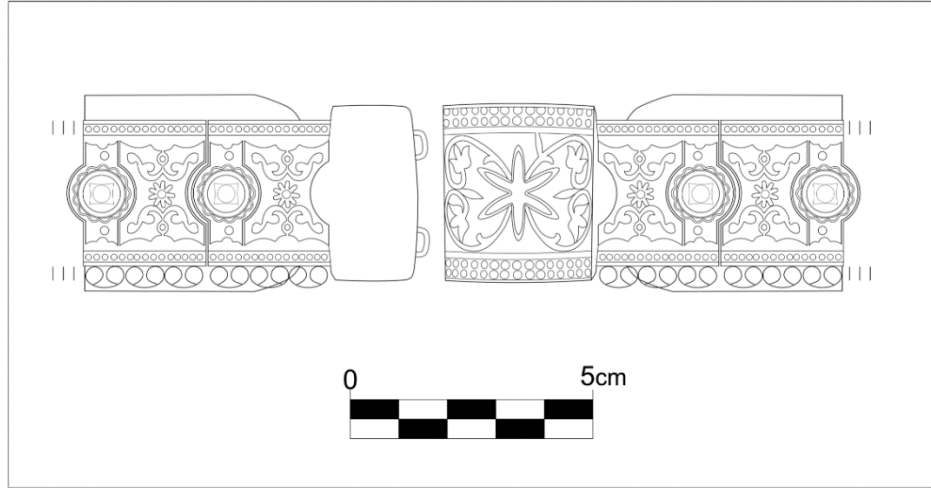
Çizim No 18: Örnek no 18'deki Küpenin genel çizimi

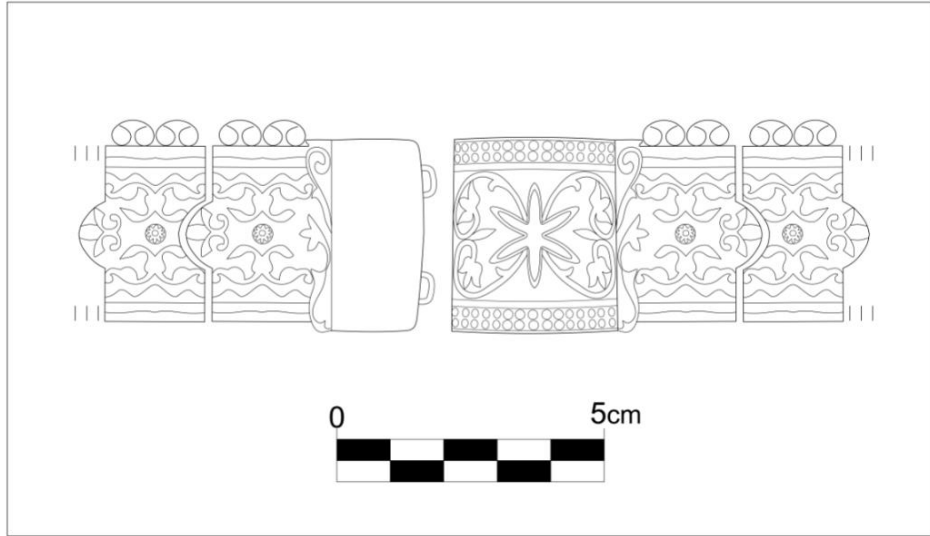
Çizim No 19: Örnek no 19'daki Kemerin genel çizimi

Çizim No 20: Örnek no 20'deki Kemerin genel çizimi

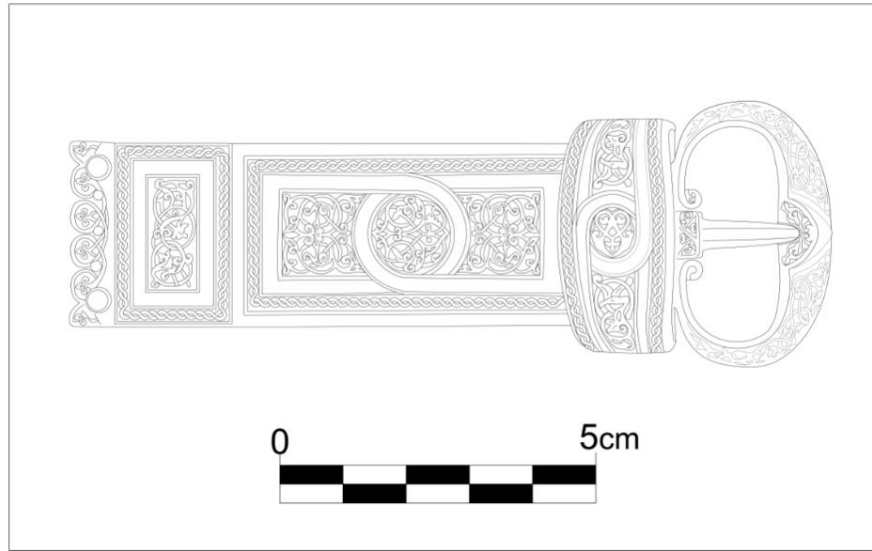
Çizim No 21: Örnek no 21'deki Kemerin genel çizimi

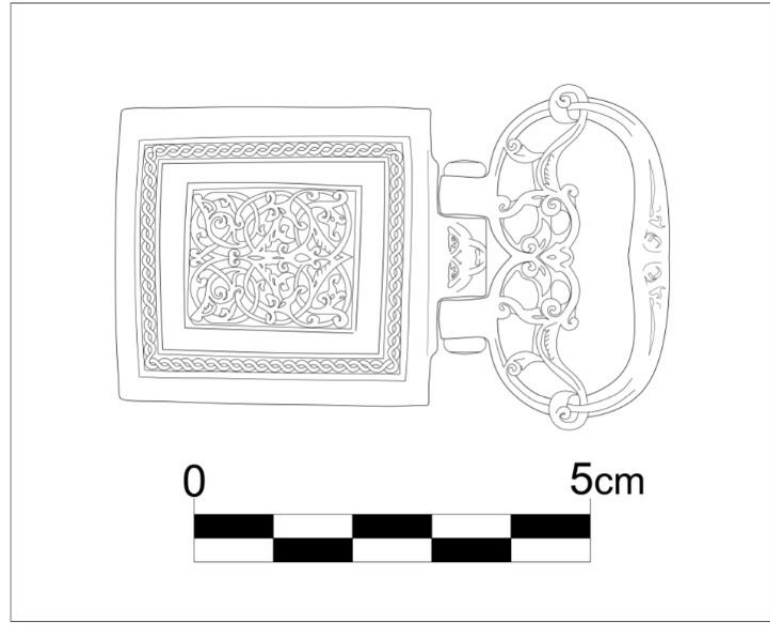
Çizim No 22: Örnek no 22'deki Kemerin genel çizimi

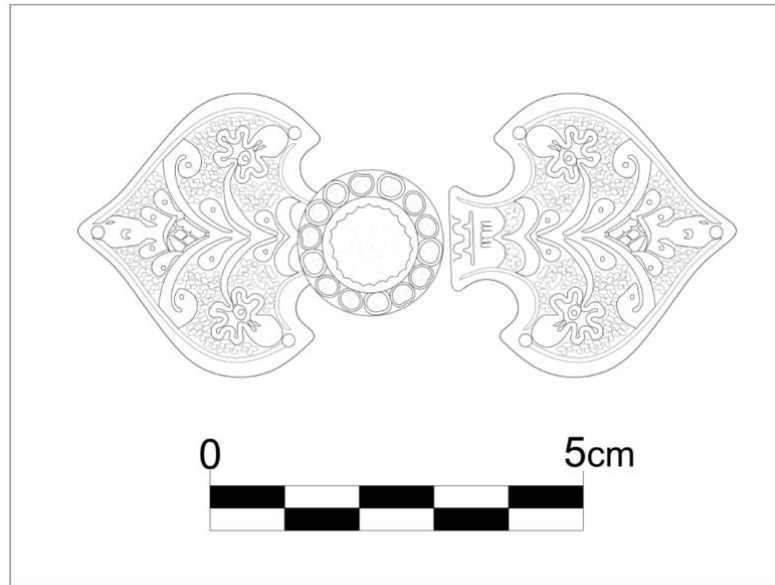
Çizim No 23: Örnek no 23'deki Kemerin genel çizimi

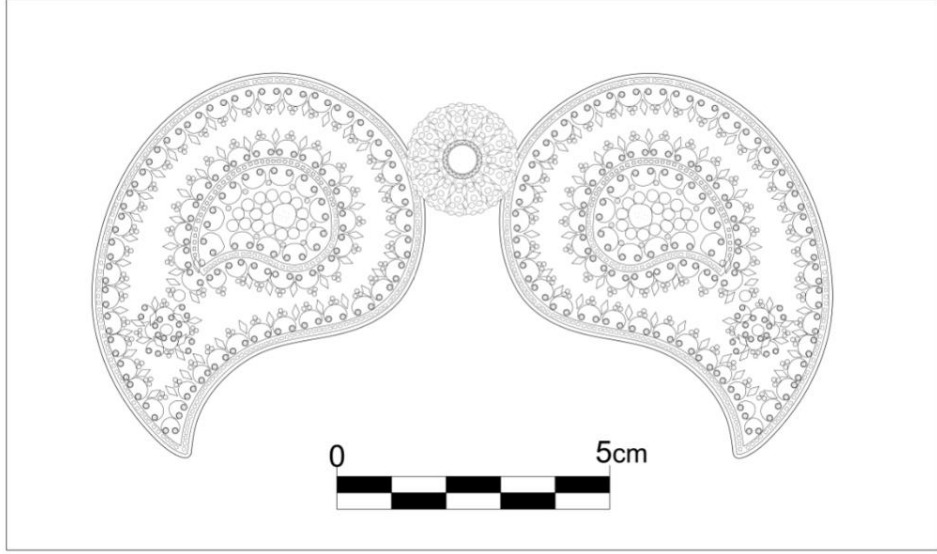
Çizim No 24 : Örnek no 24'deki Kemer tokasının genel çizimi

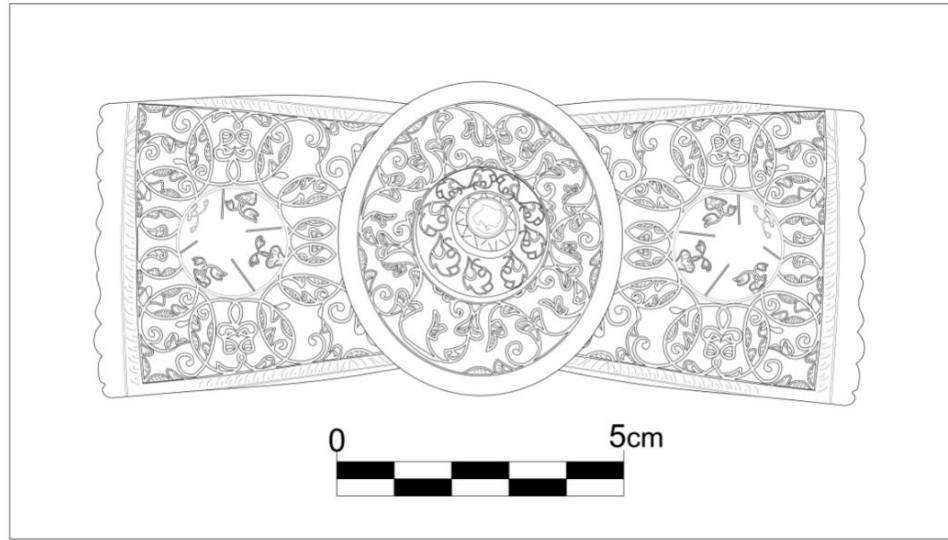
Çizim No 25: Örnek no 25'deki Kemer tokasının genel çizimi

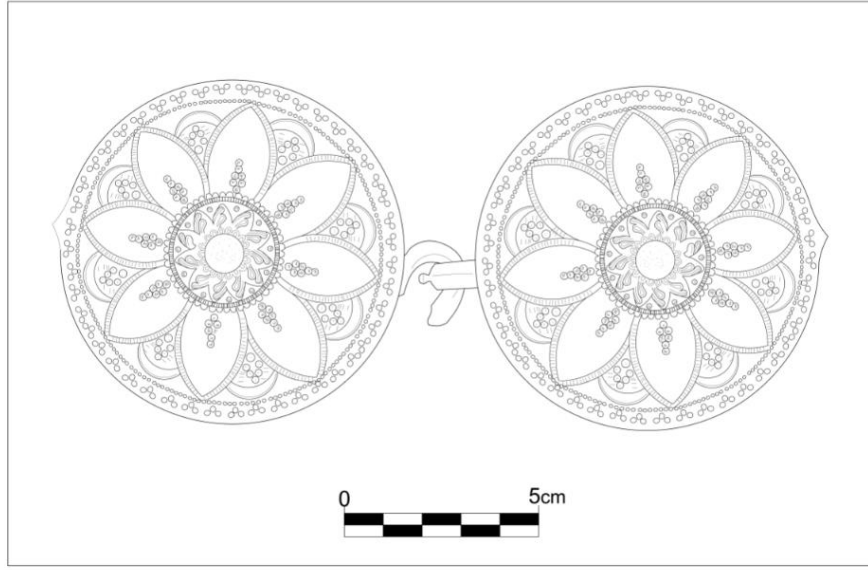
Çizim No 26: Örnek no 26'daki Kemer tokasının genel çizimi

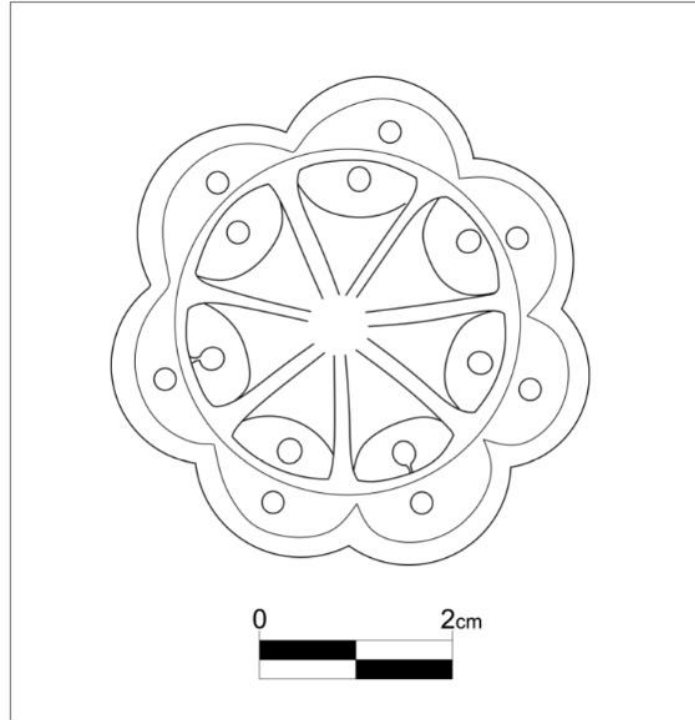
Çizim No 27: Örnek no 27'deki Kemer tokasının genel çizimi

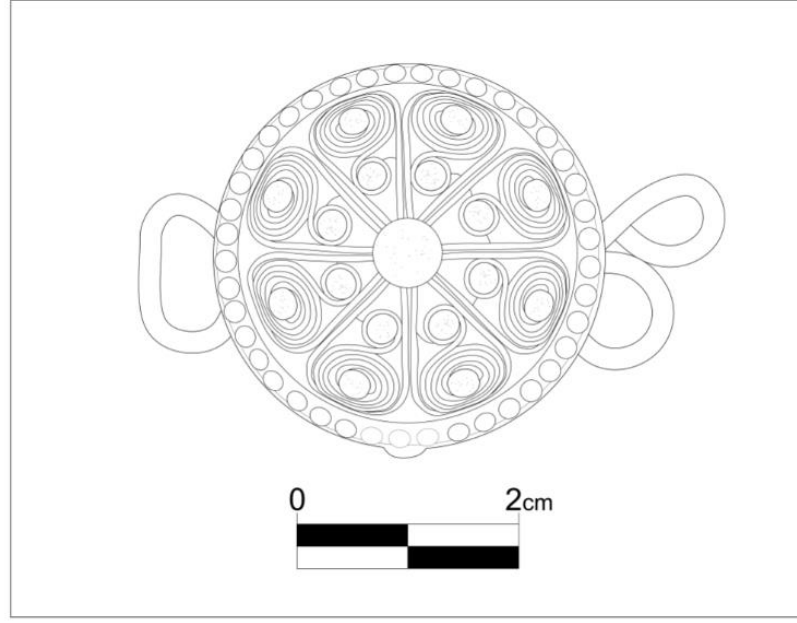
Çizim No 28: Örnek no 28'deki Kemer tokasının genel çizimi

Çizim No 29: Örnek no 29'daki Kemer tokasının genel çizimi

Çizim No 30: Örnek no 30'daki Kemer tokasının genel çizimi

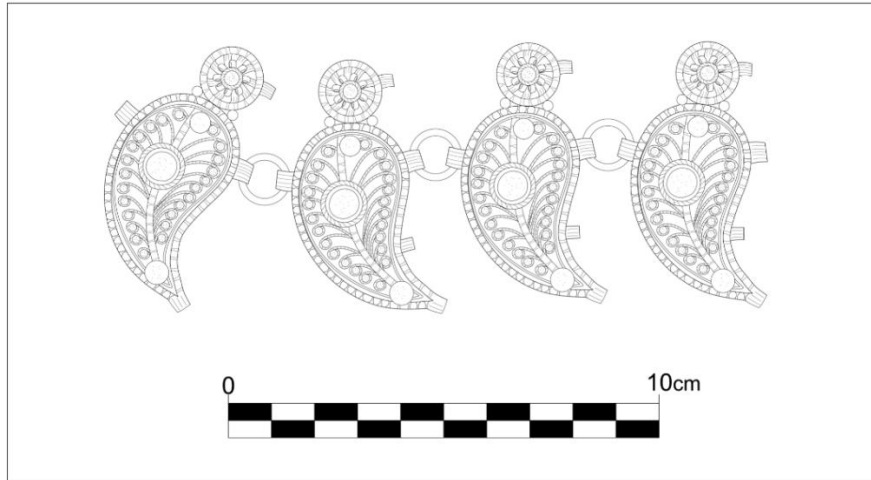
Çizim No 31: Örnek no 31'deki Saç tokasının genel çizimi

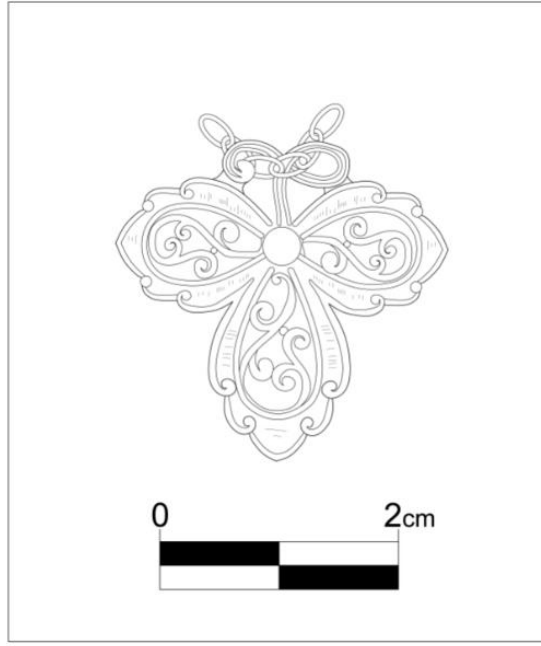
Çizim No 32: Örnek no 32'deki Gerdanlığın genel çizimi

Çizim No 33: Örnek no 33'deki Gerdanlıġın genel çizimi

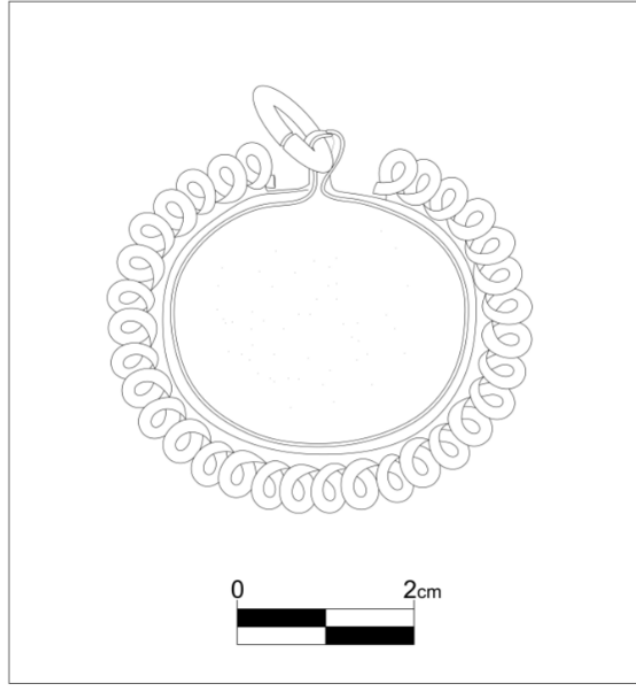
Çizim No 34 : Örnek no 34'deki Kolyenin genel çizimi

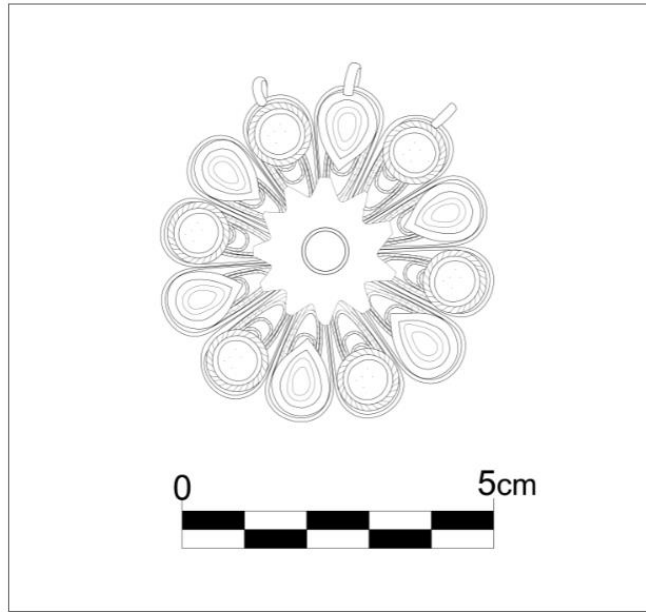
Çizim No 35 : Örnek no 35'deki Kolyenin genel çizimi

Çizim No 36 : Örnek no 36'daki Kolyenin genel çizimi

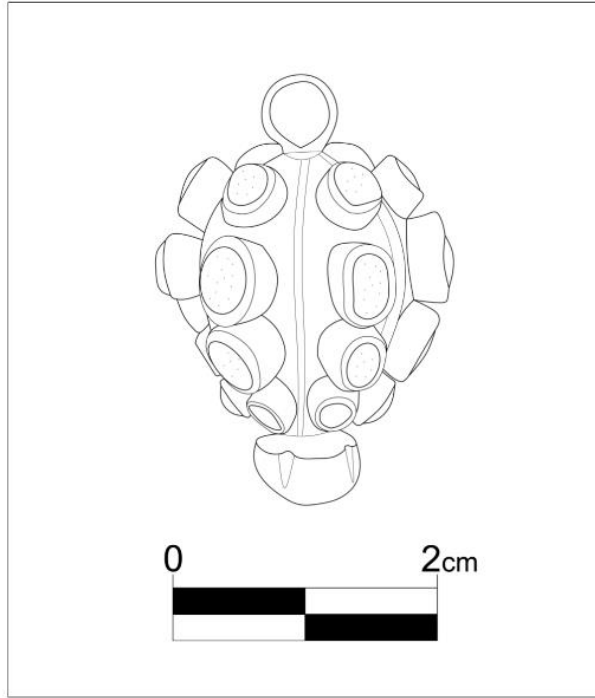
Çizim No 37 : Örnek no 37'deki Kolyenin genel çizimi

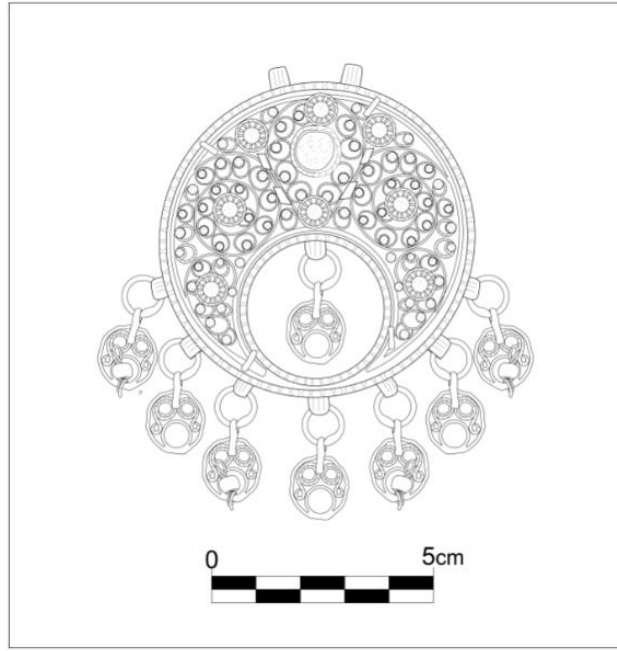
Çizim No 38 : Örnek no 38'deki Kolyenin genel çizimi

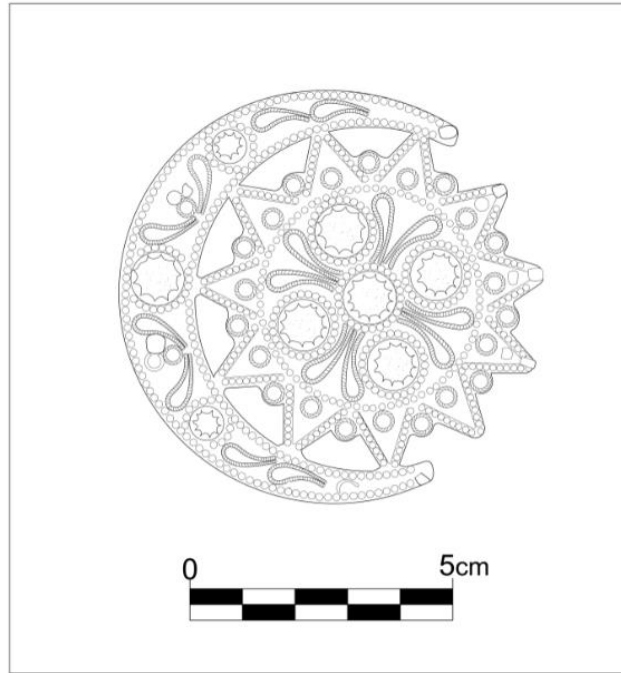
Çizim No 39 : Örnek no 39'daki Kolyenin genel çizimi

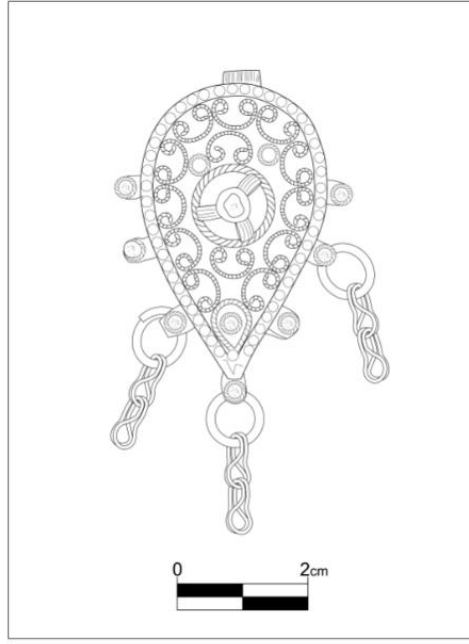
Çizim No 40 : Örnek no 40'daki Kolyenin genel çizimi

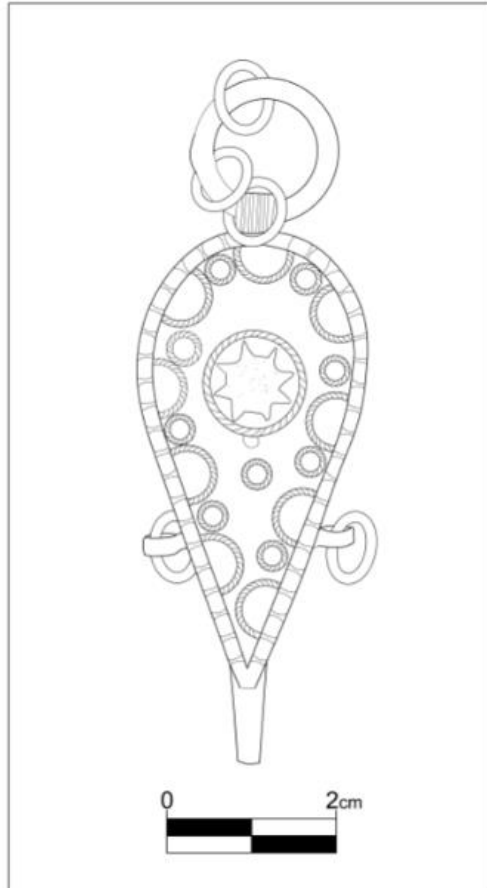
Çizim No 41 : Örnek no 41'deki Kemer Sallamasının genel çizimi

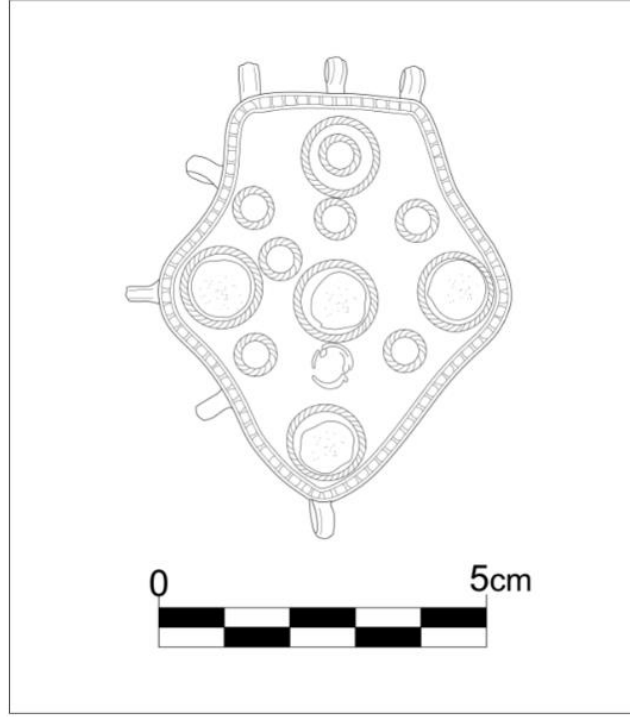
Çizim No 42 : Örnek no 42'deki Kemer Sallamasının genel çizimi

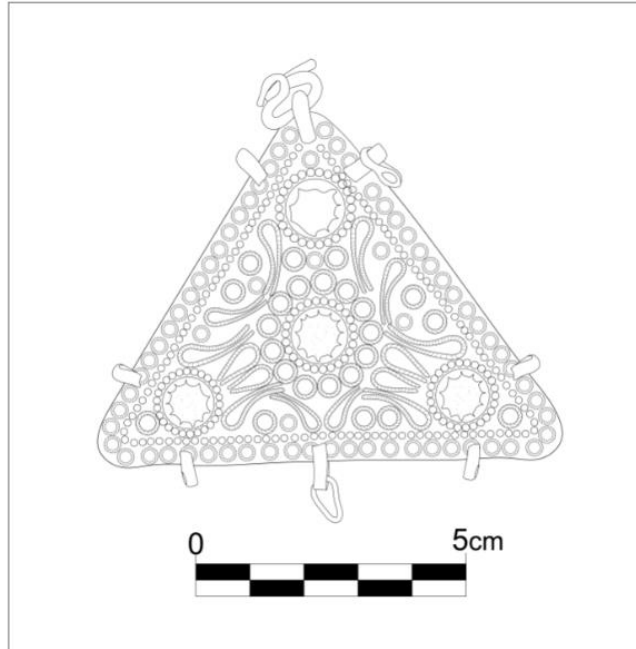
Çizim No 43 : Örnek no 43'deki Kemer Sallamasının genel çizimi

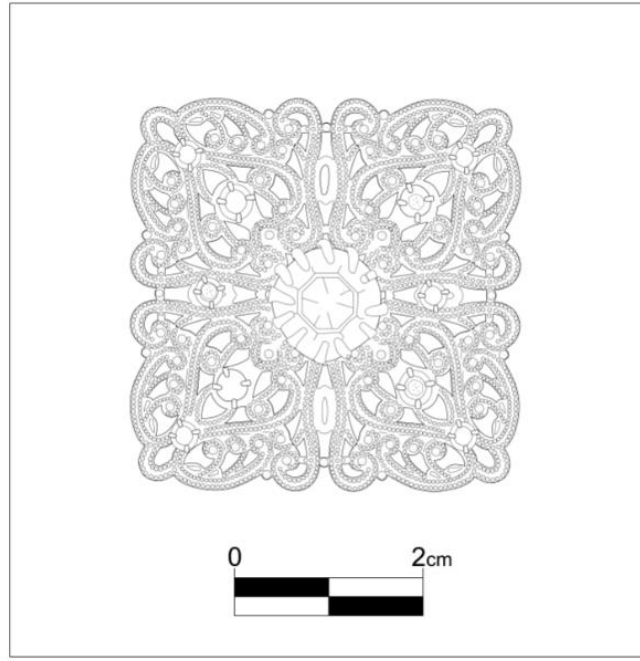
Çizim No 44 : Örnek no 44'deki Kemer Sallamasının genel çizimi

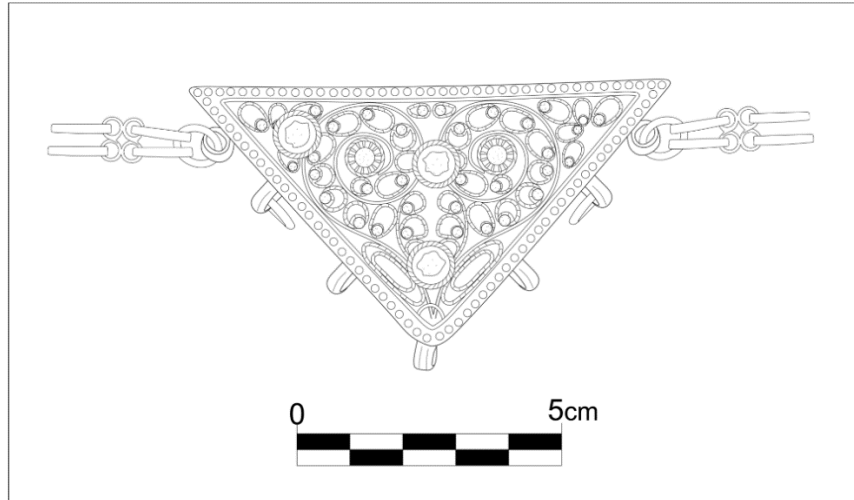
Çizim No 45 : Örnek no 45'deki Kemer Sallamasının genel çizimi

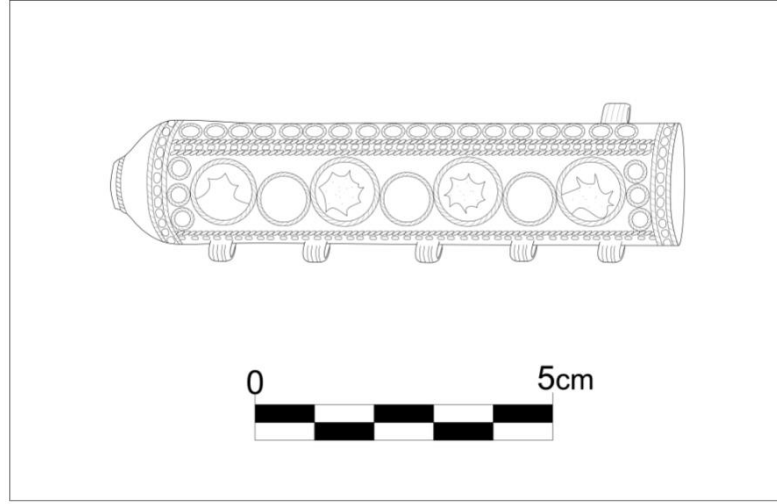
Çizim No 46 : Örnek no 46'daki Kemer Sallamasının genel çizimi

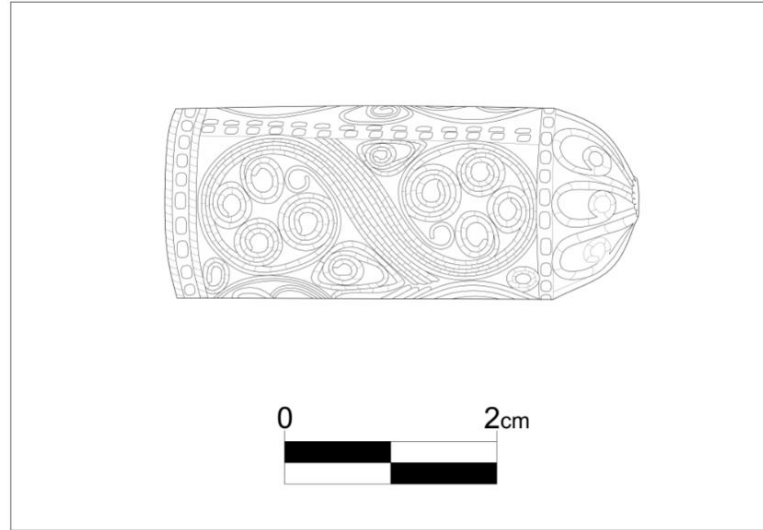
Çizim No 47: Örnek no 47'deki Broşun genel çizimi

Çizim No 48: Örnek no 48'deki Hamaylının genel çizimi

Çizim No 49: Örnek no 49'daki Hamaylının genel çizimi

Çizim No 50: Örnek no 50'deki Hamaylının genel çizimi

EK 2. FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf No 1: Örnek no 1'deki Bileziğin genel görünüşü

Fotoğraf No 2: Örnek no 2'deki Bileziğin genel görünüşü

Fotoğraf No 3: Örnek no 3'deki Bileziğin genel görünüşü

Fotoğraf No 4: Örnek no 4'deki Bileziğin genel görünüşü

Fotoğraf No 5: Örnek no 5'deki Bileziğin genel görünüşü

Fotoğraf No 6: Örnek no 6'deki Bileziğin genel görünüşü

Fotoğraf No 7: Örnek no 6'deki Bileziğin detay görünüşü

Fotoğraf No 8: Örnek no 7'deki Bileziğin genel görünüşü

Fotoğraf No 9: Örnek no 8'deki Bileziğin genel görünüşü

Fotoğraf No 10: Örnek no 9'deki Bileziğin genel görünüşü

Fotoğraf No 11: Örnek no 10'deki Bileziğin genel görünüşü

Fotoğraf No 12: Örnek no 11'deki Yüzüğün genel görünüşü

Fotoğraf No 13: Örnek no 12'deki Yüzüğün genel görünüşü

Fotoğraf No 14: Örnek no 13'deki Yüzüğün genel görünüşü

Fotoğraf No 15: Örnek no 14'deki Yüzüğün genel görünüşü

Fotoğraf No 16: Örnek no 15'deki Küpenin genel görünüşü

Fotoğraf No 17: Örnek no 16'daki Küpenin genel görünüşü

Fotoğraf No 18: Örnek no 17'deki Küpenin genel görünüşü

Fotoğraf No 19: Örnek no 18'deki Küpenin genel görünüşü

Fotoğraf No 20: Örnek no 19'daki Kemerin genel görünüşü

Fotoğraf No 21: Örnek no 19'daki Kemerin detay görünüşü

Fotoğraf No 22: Örnek no 20'deki Kemerin genel görünüşü

Fotoğraf No 23: Örnek no 20'deki Kemerin detay görünüşü

Fotoğraf No 24: Örnek no 21'deki Kemerin genel görünüşü

Fotoğraf No 25: Örnek no 21'deki Kemerin detay görünüşü

Fotoğraf No 26: Örnek no 22'deki Kemerin genel görünüşü

Fotoğraf No 27: Örnek no 22'deki Kemerin detay görünüşü

Fotoğraf No 28: Örnek no 23'deki Kemerin genel görünüşü

Fotoğraf No 29: Örnek no 23'deki Kemerin detay görünüşü

Fotoğraf No 30: Örnek no 24'deki Kemer Tokasının genel görünüşü

Fotoğraf No 31: Örnek no 24'deki Kemer Tokasının arkadan görünüşü

Fotoğraf No 32: Örnek no 25'deki Kemer Tokasının genel görünüşü

Fotoğraf No 33: Örnek no 25'deki Kemer Tokasının arkadan görünüşü

Fotoğraf No 34: Örnek no 26'daki Kemer Tokasının genel görünüşü

Fotoğraf No 35: Örnek no 27'deki Kemer Tokasının genel görünüşü

Fotoğraf No 36: Örnek no 27'deki Kemer Tokasının detay görünüşü

Fotoğraf No 37: Örnek no 28'deki Kemer Tokasının genel görünüşü

Fotoğraf No 38: Örnek no 28'deki Kemer Tokasının detay görünüşü

Fotoğraf No 39: Örnek no 29'daki Kemer Tokasının genel görünüşü

Fotoğraf No 40: Örnek no 30'daki Kemer Tokasının genel görünüşü

Fotoğraf No 41: Örnek no 31'deki Saç Tokasının genel görünüşü

Fotoğraf No 42: Örnek no 32'deki Gerdanlığın genel görünüşü

FotoĒraf No 43: Örnek no 32'deki GerdanlıĒın detay görünüşü

FotoĒraf No 44: Örnek no 32'deki GerdanlıĒın detay görünüşü

FotoĒraf No 45: Örnek no 33'deki GerdanlıĒın genel görünüşü

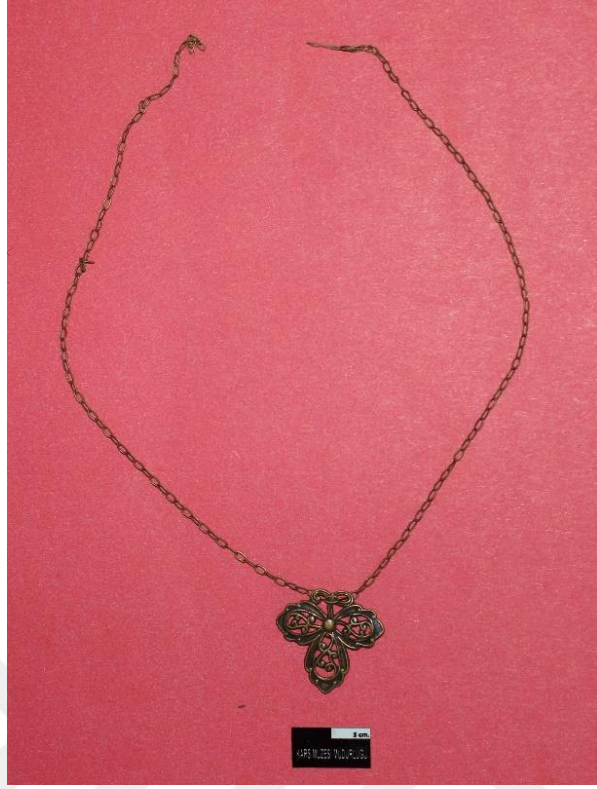
FotoĒraf No 46: Örnek no 33'deki GerdanlıĒın detay görünüşü

Fotoğraf No 47: Örnek no 34'deki Kolyenin genel görünüşü

Fotoğraf No 48: Örnek no 34'deki Kolyenin detay görünüşü

Fotoğraf No 49: Örnek no 35'deki Kolyenin genel görünüşü

Fotoğraf No 50: Örnek no 35'deki Kolyenin detay görünüşü

Fotoğraf No 51: Örnek no 36'daki Kolyenin genel görünüşü

Fotoğraf No 52: Örnek no 37'deki Kolyenin genel görünüşü

Fotoğraf No 53: Örnek no 38'deki Kolyenin genel görünüşü

Fotoğraf No 54: Örnek no 39'daki Kolyenin genel görünüşü

Fotoğraf No 55: Örnek no 40'daki Kolyenin genel görünüşü

Fotoğraf No 56: Örnek no 41'deki Kemer Sallamasının genel görünüşü

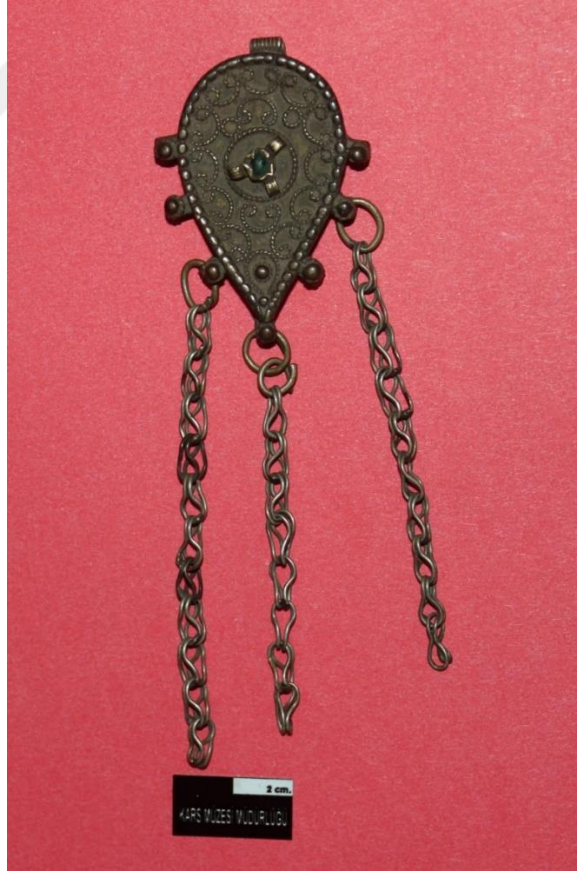
Fotoğraf No 57: Örnek no 41'deki Kemer Sallamasının detay görünüşü

Fotoğraf No 58: Örnek no 42'deki Kemer Sallamasının genel görünüşü

Fotoğraf No 59: Örnek no 42'deki Kemer Sallamasının arkadan görünüşü

Fotoğraf No 60: Örnek no 43'deki Kemer Sallamasının genel görünüşü

Fotoğraf No 61: Örnek no 43'deki Kemer Sallamasının detay görünüşü

Fotoğraf No 62: Örnek no 44'deki Kemer Sallamasının genel görünüşü

Fotoğraf No 63: Örnek no 44'deki Kemer Sallamasının arkadan görünüşü

Fotoğraf No 64: Örnek no 45'deki Kemer Sallamasının genel görünüşü

Fotoğraf No 65: Örnek no 46'daki Kemer Sallamasının genel görünüşü

Fotoğraf No 66: Örnek no 47'daki Broşun genel görünüşü

Fotoğraf No 67: Örnek no 48'deki Hamaylının genel görünüşü

Fotoğraf No 68: Örnek no 48'deki Hamaylının detay görünüşü

Fotoğraf No 69: Örnek no 49'daki Hamaylının genel görünüşü

Fotoğraf No 70: Örnek no 49'daki Hamaylının detay görünüşü

Fotoğraf No 71: Örnek no 50'deki Hamaylının genel görünüşü

Fotoğraf No 72: Örnek no 50'deki Hamaylının detay görünüşü

ÖZGEMİŞ

Soyadı Adı : ERK Ahmet
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 05.05.1993 ŞIRNAK
Telefon : 0545 910 72 52
E-mail : ahmeterk.yyu@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lisans	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2016

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Sanat
Müzik
Fotoğrafçılık
Sinema

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

28/05/2019

Tez Başlığı / Konusu:

Kars Müzesi'nde Bulunan Etnografik Madeni Takılar

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 196 sayfalık kısmına ilişkin, 28/05/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9 (dokuz) dur.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal İçermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

28/05/2019

AHMET ERK

Adı Soyadı : AHMET ERK

Öğrenci No : 169211108

Anabilim Dalı : SANAT TARİHİ

Programı : SANAT TARİHİ

Statüsü : Y. Lisans ■ Doktora □

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Ercan ÇALIŞ

28/05/2019

ENSTİTÜ ONAYI

U Y G U N D U R

28/05/2019

Doç. Dr. Bekir KOÇLAR

Enstitü Müdürü